

Obsah

Jednací řád VI. sjezdu KSČM	str. 3
Volební řád VI. sjezdu KSČM	str. 5
Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM	str. 7
Naděje pro Českou republiku (politika KSČM pro období do VII. sjezdu)	str. 55
Zpráva o činnosti klubu KSČM v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR pro VI. sjezd KSČM	str. 63
Zpráva o činnosti senátorů KSČM v Senátu PČR	str. 109
Zpráva ÚV KSČM o hospodaření KSČM v období mezi V. a VI. sjezdem KSČM	str. 113
Stanovy Komunistické strany Čech a Moravy	str. 131
Zpráva Ústřední revizní komise KSČM od V. sjezdu KSČM	str. 139
Zpráva Ústřední rozhodčí komise KSČM od V. sjezdu KSČM	str. 153
Statut revizních komisí KSČM	str. 155
Statut rozhodčích komisí KSČM	str. 159

S LIDMI _____
PRO LIDI

Jednací řád VI. sjezdu KSČM

1. Sjezd jedná podle programu a pravidel obsažených v jednacím a volebním řádu, které schvaluje na základě doporučení VV ÚV KSČM při svém zahájení.
2. Sjezdu se účastní delegáti zvolení na okresních (a jím naroveň postavených městských a obvodních) konferencích KSČM, hosté pozvaní VV ÚV KSČM, organizátoři a pořadatelé schválení VV ÚV KSČM a na základě rozhodnutí sjezdu akreditovaní novináři.
3. Sjezd volí pracovní předsednictvo, které řídí jednání sjezdu podle schváleného programu a jednacího řádu.
4. Pro sčítání hlasů volí sjezd skrutátory.
5. Sjezd volí z delegátů sjezdu pracovní komise a jejich předsedy. Sjezdovými komisemi jsou mandátová, návrhová a volební. Jednotlivé komise o připravovaných návrzích předkládaných sjezdu rozhodují veřejným hlasováním (zvednutím mandátu delegáta - člena komise). Doporučení komise je přijato, hlasovala-li pro něj nadpoloviční většina členů komise.
6. Delegáti sjezdu mají právo hlasovat, předkládat v diskusi svá stanoviska, náměty a návrhy nebo je předat písemně pracovnímu předsednictvu a příslušným komisím. Lhůtu pro předložení písemných návrhů jednotlivým komisím určí pracovní předsednictvo sjezdu na návrh příslušné komise. Po tomto termínu nelze předkládat další návrhy.
7. Délka diskusního vystoupení je 5 minut. Diskusní příspěvky jsou zařazeny na program podle pořadí, jak byly podány. O prodloužení diskusního vystoupení delegátů, účasti hostů v diskusi a ukončení diskuse rozhoduje na návrh pracovního předsednictva sjezdu. Diskuse se uskutečňuje v obsahových blocích k jednotlivým dokumentům. K diskusnímu vystoupení mohou delegáti uplatnit faktickou připomínku, jejíž obsah musí souviset s předneseným diskusním vystoupením a nesmí přesáhnout rozsah 1 minuty. Po uzavření diskuse nelze k příslušnému bloku diskutovat ani vznášet faktické připomínky.
8. Sjezd se může právoplatně usnášet, je-li na něm přítomna více než polovina zvolených delegátů. Rozhodnutí je právoplatné, jestliže pro ně hlasovala nadpoloviční většina přítomných delegátů.
9. O návrzích (s výjimkou voleb) hlasují delegáti veřejně zvednutím mandátu. Nejprve se hlasuje o všech protinávrzích v pořadí, jak byly předloženy a následně o původně předložených návrzích. Ke všem projednávaným otázkám přijímá sjezd usnesení.
10. V případě vážných názorových rozdílů mezi delegáty může sjezd na návrh pracovního předsednictva ustavit ze zástupců jednotlivých skupin, návrhové komise, zástupců krajů a předsedů pracovních komisí pro přípravu sjezdových dokumentů společnou dohodovací komisi. Dohodovací komise řízená předsedou návrhové komise sjezdu projedná sporné otázky a připraví příslušné návrhy k jejich novému posouzení a předloží je sjezdu prostřednictvím návrhové komise.

Volební řád VI. sjezdu KSČM

A) Volební řád pro volbu pracovního předsednictva sjezdu, řídicích jednání sjezdu, skrutátorů a pracovních komisí sjezdu

- 1) Právo hlasovat mají delegáti zvolení okresními (a jim naroveň postavenými městskými a obvodními) konferencemi KSČM.
- 2) Návrh na volbu členů pracovního předsednictva a řídicích jednání sjezdu předkládá člen ÚV KSČM, pověřený ústředním výborem.
- 3) Řídicí jednání předloží sjezdu ke schválení návrh programu jednání a nechá zvolit skrutátory, komise sjezdu a jejich předsedy.
- 4) Schválení programu, volba řídicích jednání sjezdu, skrutátorů, pracovního předsednictva, komisí sjezdu a jejich předsedů se uskuteční veřejným hlasováním zvednutím mandátu delegáta. Návrhy jsou přijaty pokud s nimi vysloví souhlas nadpoloviční většina přítomných delegátů při účasti více než poloviny zvolených delegátů sjezdu.

B) Volební řád pro volbu členů ÚRK KSČM, členů ÚRoK KSČM a potvrzení členů ÚV KSČM

- 1) Právo volit a potvrzovat mají delegáti zvolení okresními (a jim naroveň postavenými městskými a obvodními) konferencemi KSČM.
- 2) Volba členů ÚRK a ÚRoK a potvrzení členů ÚV KSČM jsou provedeny veřejným hlasováním

(zvednutím mandátu delegátů) o písemně předložené kandidátce:

- a) u členů ÚRK a ÚRoK složené z návrhů projednaných krajskými radami KSČM,
 - b) u členů ÚV KSČM utvořené na základě výsledku voleb na okresních (a jim naroveň postavených městských a obvodních) konferencích KSČM.
- 3) Volba a potvrzení jsou právoplatné pokud s nimi vysloví souhlas nadpoloviční většina přítomných delegátů při účasti více než poloviny zvolených delegátů sjezdu.
 - 4) Volby členů ÚRK KSČM, ÚRoK KSČM a potvrzení členů ÚV KSČM organizuje a řídí sjezdem zvolená volební komise.

C) Volební řád pro volbu předsedy ÚV KSČM, předsedy ÚRK KSČM a předsedy ÚRoK KSČM

- 1) Právo volit mají delegáti zvolení okresními (a jim naroveň postavenými městskými a obvodními) konferencemi KSČM.
- 2) Volba je provedena tajným hlasováním.
- 3) Volby předsedy ÚV KSČM, předsedy ÚRK KSČM a předsedy ÚRoK KSČM organizuje, řídí a návrh konkrétního volebního řádu předkládá sjezdem zvolená volební komise.

S LIDMI PRO LIDI

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

OBSAH:

I. Klíčové charakteristiky práce KSČM

Základní politická pozice KSČM
Činnost Ústředního výboru KSČM, výkonného
výboru, kolegia volených funkcionářů
ÚV KSČM a sekretariátu
Základní zaměření politiky KSČM
Styl práce KSČM
Diskuse v řadách KSČM
KSČM se vyrovnávala s historickým dědictvím
Proti krajnostem ve vnitrostranickém vývoji

II. Programová orientace KSČM a její výsledky

Situace v České republice
Česká republika v mezinárodních vztazích
Omezování občanské suverenity a zastrahování
pracujících lidí
Současný antikomunismus

III. Řešení, která KSČM nabízela a prosazovala

Způsoby řešení vnitrostranických problémů
Způsoby řešení zahraničně politických problémů
Stanovisko KSČM k působení ČR v Evropské unii
Postoj KSČM k zasedání Mezinárodního měnového
fondu, Světové banky a NATO v Praze

IV. S lidmi pro lidi

Pro koho KSČM dělá svou politiku
Dělnická a zaměstnanecká politika
Politika pro mladé a s mladými lidmi
Podpora odborů

Komunistický svaz mládeže

Styky KSČM s komunistickými a levicovými stranami

V. Činnost v zastupitelském systému

KSČM jako strana parlamentní a masová
Výsledky voleb
Tvorba koalic a zhodnocení volebního výsledku
Činnost poslaneckého klubu KSČM
Činnost komunistů v zastupitelstvech
Politická práce mezi lidmi (mimoparlamentní činnost)

VI. Život strany

Stav členské základny
Vyhledávání, příprava a prosazování osobností
Organizační struktura KSČM
Základní organizace v první linii
Okresní článek stranické organizace
Úloha krajského článku organizační struktury KSČM
Celostranická konference a návrhy úpravy Stanov
strany
Ideová činnost KSČM
Politické vzdělávání
KSČM v masových sdělovacích prostředcích
Úloha Haló novin, Naší pravdy a Alternativ
Úloha odborného zázemí
Činnost Teoreticko analytického pracoviště
ÚV KSČM

VII. Hospodaření KSČM

VIII. Závěr

IX. Přílohy

I.

KLÍČOVÉ CHARAKTERISTIKY PRÁCE KSČM

Základní politická pozice KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy si uložila úkol vejít do vědomí občanů jako stabilní součást politického spektra, stát se pevnou a vlivnou silou, kterou nebude možné obcházet. Tento záměr se podařilo splnit. KSČM své právo na existenci nejen uhájila, ale potvrdila i svůj narůstající vliv. Historická zkušenost a cílevědomá politika, kterou strana uskutečňuje, k ní obnovuje důvěru nejen lidí, kteří se žijí svou vlastní prací.

KSČM měla být umlčena a kriminalizována, aby nic nebránilo majetkovému převratu, nástupu nové mocenské elity, výprodeji národního majetku a degradaci většiny občanů na pokud možno nejlevnější pracovní sílu vyspělé části Evropy. Ukázalo se však, že nikdo nemůže odepsat stranu, která je zakořeněna v národní tradici a jejímž cílem je osvobození lidské práce a tvořivosti.

Strana je živý organismus, který musí neustále přesvědčovat o své schopnosti sloužit, pomáhat obyčejným lidem. Je důvěryhodná svou politickou kulturou: kvalifikovaným, přesvědčivým, účinným politickým působením odpovídajícím podstatě společenských procesů a novým skutečnostem. Musí mít konzistentní program a organizační, ideové, akční předpoklady pro jeho plnění.

KSČM má největší potenciál ve svých členech a sympatizantech, v činech mnoha, často bezejmenných lidí, kteří se nesmiřují s tím, jak nová elita ve společnosti hospodář. Obětují straně svůj čas a leckdy i existenci a účastní se nelehkého zápasu o obnovu důstojných podmínek pro život svůj a svých rodin, o spravedlivé společenské uspořádání.

KSČM odmítla předstírat, že je stranou bez minulosti. Dosahuje úspěchu proto, že reaguje na měnící se společenské podmínky, mění se a hledá nové cesty při zachování své komunistické identity.

Strana dělá to, co říká, má čistý štít a čisté ruce, je stranou bez skandálů. I tím se odlišuje od zkompromitovaných politických protivníků.

Svou praktickou činností prokazuje, že je stranou skutečně demokratickou, jedinou opravdovou levicovou stranou v naší zemi. Je politickým subjektem odpovídajícím potřebám třetího tisíciletí: má co nabídnout dnes a nabízí i vizi pro nadcházející desetiletí.

Vzhledem ke svému postavení a výsledkům v zemi i ve středoevropském prostoru má i historickou spoluodpovědnost za sblížování a účinnější vzájemnou podporu nejrůznějších levicových sil.

Její odpovědností je nejen se úspěšně bránit postupu pravice, ale aktivně se na společenském vývoji podílet. Strana je otevřena diskusi, svůj zájem na každodenních řešeních prokazuje ve sněmovně i v Senátu, v zastupitelstvech obcí, měst a krajů, ve vztahu k nejrůznějším aktivitám občanské veřejnosti.

KSČM si uvědomuje, že politická pozice, kterou zaujímá, není jen výsledkem jejího vlastního úsilí, ale že k ní přispěly vnější příčiny, objektivní situace. Nehodlá pasivně vyčkávat dalšího vývoje. Je si vědoma toho, že nebude-li pracovat účinněji a nebude-li důsledná, může svou současnou pozici oslabit i snadno ztratit. Neobává se ale měření sil, ani přejímání většího dílu spoluodpovědnosti za budoucnost země.

Činnost ústředního výboru KSČM, výkonného výboru, kolegia volených funkcionářů ÚV KSČM a sekretariátu

Ústřední výbor KSČM (ÚV KSČM) zajišťoval plnění usnesení V. sjezdu KSČM, svých vlastních usnesení a úkolů, které si stanovil. Vycházel přitom z politického programu přijatého na II. sjezdu KSČM. Respektoval dikci zákona o politických stranách, rozhodoval o politických úkolech a jejich plnění v souladu s rámcem, který poskytuje Ústava České republiky.

Průběh a výsledky V. sjezdu KSČM byly připraveny širokou diskusí v členské základně, která ocenila jeho pracovní ráz a přijala navržený postup a vytyčené cíle. Šlo o to, programové dokumenty důsledně rozpracovat, stanovit priority, vyloučit, aby byla kontinuita s jeho závěry narušována a hlavně zajistit jejich dynamické, ofenzivní prosazování.

Základem postupu se stal zejména Program obnovy. Na zasedáních byl posuzován vývoj situace uvnitř země (zvláště podrobně na 8. zasedání v březnu 2001 a na 19. zasedání v listopadu 2003), pravidelně byla hodnocena příprava, průběh a výsledky voleb. ÚV se zabýval koncepcí dělnické politiky, otázkami práce s mládeží, decentralizací státní správy a úkolem připravit pro VI. sjezd úpravu stanov. Velký prostor byl věnován diskusi o mezinárodních vztazích a zahraniční politice ČR (zvláště na 16. a 17. zasedání v březnu a červnu 2003 a na listopadovém zasedání v roce 2003). Podrobněji byl způsob plnění sjezdových usnesení projednáván na 8. zasedání 31. března 2001, na 17. zasedání v červnu 2003 a na 20. zasedání ÚV KSČM v lednu 2004. V podstatě již od svého 17. zasedání se ÚV KSČM intenzivně zabýval obsahovou, personální, organizační a technickou přípravou VI. sjezdu KSČM.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Ústřední a výkonný výbor si jsou vědomy, že přes jejich snahu a snahu krajských rad, okresních výborů a základních organizací se usnesení a záměry dařilo uskutečňovat s rozdílnými výsledky a jen v určité míře. Velkou zásluhu na jejich plnění mají zejména zastupitelé, poslanci a senátoři. Zatím se příliš nedařilo vytvářet širší levicová a demokratická uskupení, která by se účinněji sama zasazovala za své vlastní zájmy.

ÚV KSČM koordinoval činnost dalších samosprávných složek stranické struktury a poskytoval jim metodickou i finanční a materiální pomoc. Systém a metodika řízení se řídila stanovami, organizačním řádem a směrnicemi. ÚV se podrobně zabýval vnitrostranickou činností především na 9. zasedání v červnu 2001 a při přípravě a vyhodnocování celostranické konference v dubnu 2003.

Od V. do VI. sjezdu se bude konat (nebude-li třeba svolat další mimořádná jednání) 22 zasedání ÚV KSČM. Všichni členové ÚV se snažili plnit své povinnosti a účastnili se práce ÚV (průměrná účast do ledna 2004 byla 88,1 %, nejvyšší na 17. zasedání v červnu 2003, tj. 95,7 %). Zasedání se pravidelně účastnil širší aktiv včetně poslanců - nečlenů ÚV (jejich průměrná účast byla 49 %). Většina zasedání byla přístupná i širší nestranické veřejnosti, s výjimkou těch, která byla věnována čistě vnitrostranickým záležitostem. Jen 7 zasedání bylo uzavřených, dvě byla organizována mimořádně (v květnu 2001 k ekonomické situaci strany v souvislosti s fungováním akciové společnosti Futura a v únoru 2002 k přípravě voleb do PS PČR).

Pouze částečně byl splněn požadavek, který vyplynul z jednání V. sjezdu KSČM, aby ve vedení strany byli funkcionáři, kteří nejsou poslanci či senátoři a mohou se plně věnovat stranické práci (1. místopředseda Vlastimil Balín). Na 1. zasedání byl zvolen místopředsedou pro odborné zázemí Jiří Dolejš, místopředsedou pro řízení ekonomiky Václav Exner, místopředsedkyní pro územní politiku a přípravu voleb Zuzka Rujbrová a místopředsedou pro zahraniční styky Miloslav Ransdorf. Do čela strany zvolil V. sjezd KSČM Miroslava Grebeníčka. Na 8. zasedání ÚV v březnu 2001, i v zájmu toho, aby mohl vyřešit záležitosti týkající se ekonomické situace strany, mu na jeho žádost mandát sjezdu vést silnou stranu znovu potvrdil.

Na 2. zasedání ÚV, 29. ledna 2000, byl přijat Organizační řád KSČM, kterým byly vytvořeny lepší podmínky pro zvýraznění odpovědnosti volených funkcionářů a pro posílení rozhodujícího postavení volených kolektivních orgánů strany (jejich řídicích a kontrolních funkcí).

Organizační a zvláště obsahové přípravě svých jednání věnoval ÚV hodně pozornosti. Usiloval řešit problémy racionálně, komplexně a cílevědomě, bez emocí a s dostatečným nadhledem. Zvyšoval kritické nároky i vůči svým vedoucím činitelům: úvodní vystou-

pení k jednotlivým tématům - kromě úvodních referátů předsedy ÚV KSČM - častěji nebyla schvalována, ale - vzhledem k potřebě zvážit a dále prodiskutovat některé teze, navrhnout úpravy a doplnění - pouze brána na vědomí. Diskutující požadovali pro jejich projednání dostatečný časový prostor. Přitom byla tato vystoupení v diskusi vesměs hodnocena jako velmi dobrá, byť k dílčím formulacím zaznívaly výhrady. Oceňována byla i věcnost, podnětnost diskusních příspěvků.

Přesto zůstal ÚV k úrovni svých jednání kritický. Jeho členové poukazovali na nedostatek diskusí ke klíčovému politickým otázkám, na to, že se ÚV ne vždy jasně vyslovoval, že nepříjemná řešení někdy odsouval, že se diskuse někdy až příliš stáčela k regionálním zájmům i účelovým řešením.

Od členů strany, z výročních schůzí základních organizací (ZO) a z okresních (obvodních) konferencí přicházely ÚV návrhy, doporučení, ozývaly se kritické hlasy. Mnohé z nich, často silně kritické, byly adresovány různým vedoucím činitelům. ÚV jednal v těchto záležitostech citlivě, odpovědně i rozhodně. Byly otevřeně posuzovány (o některých rozhodnuto hlasováním) na zasedáních ÚV a ve výkonném výboru. Týkaly se i vymezení kompetencí ÚV a samosprávných článků. Na některé podněty bylo žádoucí reagovat rychleji, než se skutečně stalo. Ne o všech závěrech vedení byly nižší stranické orgány (až po ZO) dostatečně a včas informovány.

Výkonný výbor (VV) projednával především koncepční otázky politiky strany a nezbytné organizačně technické a ekonomické záležitosti určené ze zákona k projednání ve statutárním orgánu. Jeho složení bylo konstituováno tak, aby se mohl uplatnit samosprávný princip s rozšířením počtu krajů na 14.

VV se inspiroval studii z odborného zázemí, pracoval s informacemi z kolegia a vedení sekretariátu ÚV. Posuzoval dopisy, náměty a doporučení nižších orgánů i jednotlivých členů strany. Vystupoval jako kolektivní orgán, snažil se, aby se jeho členové na jednání odpovědně připravovali, aby jednání byla kompetentní i korektní. Opakovaně se zabýval otázkami stylu a metod své práce, hlubší analýzou skutečného využívání pravomocí, účinné kontroly povinností a plnění vlastních usnesení, ale teprve v závěrečných fázích svého působení. Aktivita členů VV byla nerovnoměrná. Některé problémy tak nejen nebyly včas řešeny, ale leckdy ani včas a ve své plné váze zaznamenány.

Práce výkonného výboru byla věcně posuzována na zasedáních ÚV. Ne vždy byly jeho závěry plně potvrzovány. Zlepšilo se sepětí a věcná sounáležitost mezi VV a parlamentním klubem KSČM. Předseda klubu byl členem VV a jako orgánu mu skládal účty ze své práce. Vázla součinnost se senátory zvolenými za KSČM.

Leccos je nutné změnit v zájmu větší pružnosti jednání: nezahlcovat výbor operativními úkoly, více vy-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

užívat výpočetní techniku, důsledněji postupovat v kontrole (což se týká i kvality práce aparátu ÚV KSČM).

Častěji se ve srovnání s minulým obdobím scházely poradní a iniciativní orgány VV ÚV KSČM - kolegium vedoucích funkcionářů (v souladu s dikcí zákona místo institutu grémia) a vedení sekretariátu ÚV KSČM. Kolegium bylo řízeno předsedou a odpovědně výkonnému výboru (statutárním kolektivním volenému orgánu) a ÚV KSČM za to, že bude jednat předem odpovědně připraveno. K „uvolnění rukou“ kolegia pro řešení otázek obsahového charakteru bylo ustaveno vedení sekretariátu ÚV KSČM, které se zabývá organizačně-technickými otázkami a koordinací činnosti jednotlivých oddělení ÚV KSČM a kontrolou plnění úkolů a usnesení uložených výkonným a ústředním výborem strany.

V období mezi sjezdy se uskutečnilo 5 konferencí strany, které reagovaly na aktuální celospolečenské i vnitrostranické problémy. Byly uspořádány konference k 80. výročí založení komunistické strany, k sociální doktríně KSČM, k summitu NATO, ke Stanovám, ke společnému postupu levicových stran v EU.

Pro zkvalitnění celkové práce se ukazuje, že je třeba posílit kolektivnější přístup především volených funkcionářů ÚV KSČM, předsedy a jednotlivých místopředsedů, nastavit jejich nadstandardní komunikaci (nejen tu, která je dána zásadami či plánem práce kolegia a vedení sekretariátu). Je potřebné zavést systém pravidelných porad s předsedy KR a OV KSČM s výměnou zkušeností a jasným přenosem rozhodujících úkolů a systémem kontroly jejich plnění a předem stanovenými kritérii hodnocení práce. Vedoucí funkcionáři by měli mít častější přímý kontakt s okresními výbory (OV) a krajskými radami (KR), byť to znamená velkou časovou zátěž, neomezovat se pouze na svolávání porad s předsedy OV a KR.

Dále je nutné nastavit přesnější kritéria pro ekonomické, personální a mzdové otázky v rámci strany (dotáhnout do konce zahájenou diskusi k těmto otázkám včetně odborové organizace a kolektivní smlouvy).

Základní zaměření politiky KSČM

Strany komunistického typu jsou politické strany, které se snaží hledat nové cesty a prošlapávat je. Jejich úspěšnost závisí na tom, jsou-li schopny přicházet s řešeními, která společnost opravdu potřebuje. Nemohou se omezovat na potřeby dané chvíle. Jsou neustále kupředu pobízející silou (Komunistický manifest). Měly by být předvojem nového života, překonávat bezmyšlenkovitost a rutinérství, stát se nositelem produktivního myšlení a jednání, nastolovat nová témata, formovat iniciativní, ofenzivní politiku.

Hnutí za spravedlivé společenské uspořádání musí mít strategickou vizi, řídit se Leninovou tezí, že každý krok hnutí se poměřuje tím, jaké vytváří podmínky

do budoucna a inspirovat se Šmeralovým heslem „Kupředu k Marxovi!“.

Z tohoto hlediska KSČM i po V. sjezdu je neustále zvažovala své možnosti, trvale usilovala o ofenzivní styl své politiky.

V této fázi se pomalu začalo uzavírat období, kdy se strana spíše bránila a pod stálým tlakem volila odpovídající obsah a formy své činnosti, a musela reagovat na témata, jež vnucovala pravice.

KSČM si byla vědoma rozložení a váhy reálných hybných sil v zemi i ve světě. Nebojovala však již především o vlastní přežití, ale o to, aby se stala silnou, masovou stranou a měla výrazný podíl na ovlivňování procesů. Usilovala, aby bylo jasné, srozumitelné spojení jejího dlouhodobého programu vytváření demokratické, otevřené a pluralitní, všestranně produktivní, sociálně spravedlivé společnosti s minimálním Programem obnovy, aby byly poskytovány přesvědčivé garance jeho splnění, aby se změnila vůle ke změně v konkrétní schopnost změn.

Podstatou politického zaměření KSČM tak zůstávala starost o slušné a důstojné podmínky pro prosté lidi práce a prvořadým úkolem vyvést zemi z krize. Stále naléhavější přitom bylo nezaujímat stanovisko jen k vnitřním problémům ČR, ale věnovat se celému evropskému prostoru a současně účinně čelit evropocentrismu.

Cílem je porazit blok zkompromitovaných politických stran a získat podporu spoluobčanů pro uskutečňování změn prospěšných pro naprostou většinu společnosti, pro většinu národa.

KSČM je jediná strana v ČR, která má ve svém programu socialismus a může také nabídnout reálnou představu o jeho podobě a o cestách k jeho dosažení.

Socialismus neodsouváme za dohledný obzor, nepodceňujeme ani náročnost, obtížnost cesty, která k němu vede. Neodtrhujeme však tuto perspektivu od současných snah, hledáme a snažíme se ve struktuře každodennosti prosazovat prvky, které ji přesahují. Jsme přesvědčeni, že takto lze tuto ideu rehabilitovat, ukázat její dostupnost, učinit ji přitažlivou. Podmínky pro socialismus jednadvacátého století se vytvářejí už dnes.

Styl práce KSČM

Problémem bylo seznamovat se skutečnou povahou programu široké složky veřejnosti a zejména je přesvědčit o jeho uskutečnitelnosti. Možnost naplňovat program závisela i v tomto období na mnoha skutečnostech: od mezinárodní konstelace po aktivity pravice a sil středu. Ve vysoké míře záleželo na naší schopnosti vystupovat daleko důrazněji jako nekompromisní opozice, využívající parlamentních i mimo-parlamentních aktivit.

Významnou novou skutečností bylo, že určitá část občanů, kteří KSČM dříve nevolili, v ní po V. sjezdu

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

začala více vnímat sílu, která je schopna postupně daný stav změnit. Úkolem bylo veřejnost, často znechucenou pokleslým obsahem i formou politiky věcně oslovovat, využívat každé šance na představení programu, jednat aktivněji, ofenzivněji, dosahovat účinnějšího působení věrohodnými postoji a kroky.

Strana nemůže lavírovat, musí se vyznačovat jasnou řečí a jasnými činy. Dopustila by se vážné chyby, kdyby přestala vnímat realitu, vztah mezi teoretickým základem, strategií a taktikou a své postavení v politickém spektru. Být radikální neznamenalo ani v tomto období uchýlovat se k siláckým, prázdným heslům a gestům. KSČM mohla dělat opoziční politiku razantněji, protože udržovala duch konstruktivní práce, systematickosti a cílevědomosti a snažila se postupovat kompetentně, důsledně a zásadově.

Věděli jsme, že účinně oslovit veřejnost nelze pouze odkazy na kritický stav a nabízením obecných východisek. Občané očekávali, že budeme přicházet s konkrétními analýzami, ale i řešeními, že budeme pohotově sdělovat kvalifikovaná stanoviska, to, co můžeme udělat dnes i co bychom dělali, kdybychom měli větší váhu. Stranický program bylo naléhavé dovádět do konkrétních kroků, iniciativ a požadavků. Konkrétně a citlivě bylo nutné vnímat nejen celostátní situaci, ale i situaci v místech, okresech a krajích, mít co nejpřesnější informace o regionech, o kritických oblastech, o klíčových podnicích. Poctivě si přiznáme, že na různé problémy, které trápí regiony i celou společnost (včetně různých stránek působení ve strukturách EU) řešení teprve hledáme.

Na řadu konkrétních problémů ale už nabízela KSČM reálná, důvěryhodná řešení. Analýz, nápadů a návrhů nebyl nedostatek. Problémem byla a zůstává motivace těch, kteří mohou možná řešení uskutečnit. Výsledky také nemohou přijít hned, vyžadují často spoustu konkrétní, drobné i zdoluhavé práce.

KSČM proto také více vyhledávala účinné způsoby svého vlivu, více se zajímala o formu svého působení. Nemohla se omezovat na tradiční prostředky. Hledala i nové myšlenkové a organizační formy, překonávala setrvačnost, uplatňovala nové metody, osvojovala si nový styl práce, který by ji umožňoval trvale působit jako vysoce aktivní subjekt.

K tomu ovšem bylo a zůstává nutné odstraňovat tradiční slabiny v práci související s racionální dělbu práce: od přílišné četnosti úkolů ukládaných dovnitř strany přes naplňování úkolů a usnesení až po jejich rovnoměrné plnění v čase, nikoliv na poslední chvíli.

Strana se mohla stále méně spokojovat s pseudoaktivitami, se zasedáními, aktivy a schůzemi s obsáhlými referáty a nahodilou či žádnou diskusí, se shromážděními, na nichž se nešetří radikálními slovy, ale která se konají v uzavřených prostorách, mezi straníky samotnými.

Minulé období nás utvrdilo v přesvědčení, že nemůžeme úspěšně působit, nebudeme-li dělat otevře-

nou, transparentní politiku, což podmiňuje i důsledné otevírání se strany samotné. Strana proto po V. sjezdu pokračovala ve svém důrazu na otevřenější, a tím i ofenzivnější styl, na pružnější, otevřenější formy komunikace s veřejností. Lidé se stále více zajímají především o to, co se říká (a ovšem i to, jak se to říká), nikoli kdo to říká. Mnozí jsou připraveni s námi komunikovat a my musíme ujít svou půlku cesty.

Znamená to, že i vystupování před veřejností, seznámení s politikou, se stanovisky KSČM bylo posuzováno náročněji. Jeho obsah a formy měly naplňovat pojetí politiky jako kvalifikované služby veřejnosti. Převažující působení se mělo odehrávat v terénu, v místech, kde lidi trápí jejich starosti. K tomu, jak se stále více ukazovalo, musí být pracovník vybaven nejen materiálně a technicky (včetně moderní komunikační techniky), ale osvojovat si také základy rétoriky, vyjadřovat se jasně, srozumitelným jazykem, bez klišé a funkcionářských stereotypů, mít odpovídající kulturu vystupování.

Pravdivá hodnocení a správná řešení bylo stále méně prospěšné pouze deklarovat. Přesvědčovat o nich bylo možné tam, kde se představitelé strany úspěšně dovolávali vlastní zkušenosti lidí, na něž se obraceli. Vystupovali jako ten, kdo vystihuje zájem občana, vrstvy, skupiny, nabízí jejich zobecnění, kdo úspěšně zobecňuje vlastní kritickou energii neprivilegovaných a inspiruje je i organizuje k jejich vlastní aktivitě. Strana se tak oddělovala od zbytků izolacionistických, sektářských tendencí ve svých vlastních řadách.

Diskuse v řadách KSČM

V základních ideových a strategických postupech existovala v období po V. sjezdu mezi komunisty shoda. Uchovávali si právo na otevřenou, věcnou, kritickou vnitrostranickou diskusi, která je i předpokladem otevřené diskuse s veřejností. Strana zůstávala otevřenou různým názorům a kritikám, které byly často i rozporné a mohly být i nepohodlné. Názorová diference, kterou jednotliví členové či funkcionáři podněcovali, však rozhodně škodila méně než bezkonfliktní pasivita. Při otevřené výměně názorů lze bránit tomu, aby strana svůj vliv a potenciál prohospodařila a zároveň zajistí, aby dosahovala jednoty a zůstávala akceschopnou. I v minulosti byla strana úspěšnou tehdy, když brala v úvahu i alternativy a poskytovala prostor těm, kteří je hledali.

Strana si uvědomovala, jak mnoho otázek je nedořešených včetně základního vztahu taktiky a strategie, reforem a revoluční změny, vztahu mezi možným radikálním vystoupením nespokojených lidových vrstev a jejich přesvědčováním o oprávněnosti politiky strany. Předmětem diskusí se staly předpoklady ofenzivního působení, tematika EU, rozšiřování NATO, úloha MMF a SB, postoje ke školnému aj. problémům. V diskusi bylo posuzováno celé uplynulé období (včet-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ně předchozího historického vývoje) a nároky, které přinese další vývojová etapa. Odlišné postoje se projevovaly nejen mezi stranickými funkcionáři v centru i na okresech a krajích, v základních organizacích, ale i mezi poslanci.

V takovéto diskusi nebylo možné jednoduše odmítnout ty, kteří se snažili zobecnit zkušenosti s novou kvalitou procesů, naopak byla nutná tolerance a pochopení. Je ale přirozené, že výměna názorů má svá pravidla, že se musí pohybovat v určitých mantinelech. Nemůže být přínosná, pokud přichází s nekvalifikovanými soudy, zpochybňuje zásadní stanoviska (program a identitu strany), vnáší zástupné problémy, zůstává na povrchu a přechází do osobních poloh. Vyvolává pak názorovou rozpolcenost, přerůstá do útoků a nebezpečných, zničujících konfliktů. Vznikají potom pochyby o účelnosti takové výměny názorů vůbec. Ozývá se právem častěji volání po tom, abychom se soustředili na práci mezi lidmi, na podporu jejich protestů a na vysvětlování toho, co se ve společnosti vlastně děje.

Strana v uplynulém období usilovala o to, aby diskuse takové rozumné limity respektovala. Zdůrazňovala potřebu vzájemně se pochopit, nevyhrocovat problémy tam, kde je to zbytečné, neznámkovat odlišné postoje, dopracovat se případně k rozumným kompromisům. Není funkcionáři, ale všichni členové strany včetně nejmladší generace členů musí mít právo vyjádřit svůj názor. Taková možnost je přirozeně mezi příznivci, ale i odpůrci strany ostře sledována. Její protivníci čekají na příležitost, aby mohli vyhlásovati: komunisté se nic nenaučili, zase už postihují za odlišný názor, za snahu kohokoliv být i jen nakročiti ze svých vyrovnaných řad.

V uplynulém období strana jasně vyjádřila své stanovisko: předně je nutné, aby vyhlášení závažných změn v taktice předcházela diskuse; každý má právo vyjádřit a zachovat si svůj menšinový názor, ale např. funkcionář je ve svých veřejných vystoupeních zavázán sdělit k dané záležitosti i většinové stanovisko příslušného stranického orgánu. Zvláště je to nutné tam, kde jde o usnesení vrcholného orgánu - sjezdu, ústředního a výkonného výboru. Je také nezbytné a životně důležité odpovědně předjímat dopady různých prohlášení. Samosprávná struktura ve straně neznamena, že jsou připouštěny frakce, organizačně a ideově se vyčleňující platformy.

Diskuse mezi V. a VI. sjezdem byla někdy vyostřená, zčásti i s emotivními prvky. Vznikalo určité napětí, které členové a organizace strany vnímali. Právem se objevoval požadavek, aby přesto, že jsme demokratickou stranou, ve které jsou poměry průhledné, byla diskuse o základních otázkách řešena především po odpovědném prodiskutování uvnitř strany, nikoli nejprve na veřejnosti.

Do diskuse vstupovaly základní organizace, vedla se na okresních (obvodních) konferencích. Jejím

předmětem se stal dlouhodobější styl práce s náměty, připomínkami a kritikou z řad členů a jednotlivých úrovní stranické organizace, ale také zvláště kontroverzní témata (jako např. vstupu do EU, kdy na 80 % členů KSČM se vyslovovalo proti vstupu). Byla zdůrazňována zejména potřeba stálé, zcela otevřené komunikace a zpětné vazby mezi členskou základnou a vedením strany. Na zasedáních ÚV bylo zdůrazňováno, jak je důležité, aby „stranické elity“ nezačaly žít vlastním životem, ale aby žily problémy lidí, kteří je zvolili. S odkazem na zkušenost a moudrost členské základny, kterou projevila v referendu o názvu strany, členové ÚV varovali před tím, aby se rozhodovalo za členskou základnu, aby se kontakt omezoval na ukládání úkolů a vybírání příspěvků, na informace o výsledcích politiky a výzvy k podpoře před volbami. Členskou základnu je nutné brát jako celek, neunáhlivat se zobecňováním postojů některých hlasitě a radikálně se projevujících jednotlivců či skupinek.

Sympatizantům KSČM názorová různorodost ve straně nevadila a nevadí, často ji naopak oceňují. Říkájí si s uznáním: komunisté přemýšlejí. Není ovšem možné přehlédnout, že na situaci také reagují protivníci, které málo zajímá věcný obsah naší politiky. Snaží se pouze využívat diskuse, vnášet určitý neklid, zesilovat animozitu a provokovat případné hašteření. Zejména různá média se snažila a snaží stylizovat skupiny ve straně, zvláště vedoucí představitele do různých názorových proudů a politických orientací. S blížícím se sjezdem se takové snahy stále stupňovaly.

V celé diskusi proto strana usilovala o to, aby si zachovala svůj charakter jako disciplinovaná, akceschopná politická strana, která dělá věrohodnou, srozumitelnou levicovou politiku.

KSČM se vyrovnávala s historickým dědictvím

KSČM nezměnila a nepovažovala za potřebné zásadně měnit svůj vztah k činnosti KSČ. Komunisté nezměnili svůj název, protože nepovažují za možné měnit zásadně svou identitu. Podstata komunistického hnutí je trvalá, přesahuje hranice minulosti i přítomnosti. Tím se také liší od dalších politických stran, které žijí přítomností a z velkých slibů, i když každá z nich už má vlastní minulost.

Strana nezapírá své kořeny, srovnávání přítomnosti s minulostí považuje za přirozené. Nešlo a nejde o nekritický vztah, o nostalgii ani o prosté analogie. Připomínala si nejen úspěchy a vítězství, ale i porážky, nejen statečnost, ale i občasnou malost i zbabělost, pravdivá zjištění a spravedlivé postupy, ale i selhání, vážné chyby i omyly. Neodpouští svým představitelům porušování zákonnosti.

Všechno to měla na mysli, když si v květnu 2001 připomínala 80. výročí založení KSČ, když 6. dubna 2002

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

připomněla 70. výročí mostecké stávky a její nadčasový odkaz, i situace, kdy se hnutí vzdalovalo politickým i mravním nárokům z prvních let své existence, kdy opouštělo citlivý přístup k lidem i ke svým politickým oponentům. Kriticky posuzovala svou činnost i na konferenci k 10. výročí svého založení jako KSČM.

Když rekapitulujeme vývoj mezi sjezdy, nemůžeme pominout činy současné politické elity, která dějiny účelově zneužívá, snaží se rádoby moderními návraty i k dávným dějům v minulosti českého státu, znásilňovat paměť lidu a národa. „Jde jim o takový výklad, který by opodstatnil vládu kapitálu, který by ospravedlnil všechny protilidové skutky, kterých se dopouštějí“, konstatoval na 18. zasedání ÚV KSČM v říjnu 2003 M. Grebeníček.

I v činnosti komunistického hnutí je vše pozitivní ironizováno, vše negativní naopak zveličováno, ba přímo démonizováno. Strana již před časem odmítla stále obnovovaný požadavek omluv za některé činy, kterých se KSČ dopustila. Nikdo z těch, kteří takový požadavek neustále vznášejí, totiž o ně ve skutečnosti nestojí. Je jenom prostředkem ke špinění veškeré práce komunistů a ke zpochybňování KSČM a jejího poslání.

Strana si uvědomuje, jak mnoho sama stále ještě dluží při aktuálním objasňování tradic, při obraně toho, co bylo v minulosti země, státu i naší vlastní strany (včetně regionálních dějin) pozitivního. I když odborné a teoretické zázemí strany již leccos vykonalo, stále dlužíme důslednou analýzu výstavby a příčin pádu socialismu i listopadového zvratu a polistopadového vývoje, po němž zůstává pachut' podvodu spáchaného na lidu ve prospěch úzké skupinky „vyvolených“.

Komunisté, poučení minulostí, realisticky posuzují přítomnost, s odvahou hledí do budoucna.

Proti krajnostem ve vnitrostranickém vývoji

Na názory a postoje jednotlivců a skupin uvnitř strany působí řada vlivů. Někteří z nich jsou méně citliví vůči novým skutečnostem, v jejich přístupech a hodnocení převládá setrvačnost. Stálý i dosti intenzivní je tlak zvenčí - na likvidaci komunistického charakteru strany.

Strana v období po V. sjezdu nadále důsledně odmítala sebestředné sektářství těch, kteří chtěli změnit stranu v sektu, izolovanou od okolního světa. Nebyla a není ochotna se podvolovat vyskytujícímu se levicovému radikalismu, který se dožaduje hlubokých změn rychleji, než je to reálné. Jde o postoje, které se zapřísahají ortodoxností, stylizují se do role ochránců ideové čistoty. Jejich nositelům však chybí schopnost vnímat skutečnost, znalost reality. Uchylují se k laciným deklamacím, silovým řešením, spoléhají na údernost, jako předpoklad rychlého výsledku.

Návrhy dokumentů na VI. sjezd KSČM

Objevují se ale i mínění a postoje konjunkturalistické, které formálně zmiňují dlouhodobé cíle a odpovídající strategii, ale jimž jde hlavně o přesvědčivou i dostatečně vstřícnou adaptaci na kapitalistické podmínky, o vstup do užšího okruhu v politickém ringu, o uznání ze strany partnerů. Hlavním motivem je dosáhnout „přijatelnosti“ podle podmínek, diktovaných vládoucí elitou. V postupu se zdůrazňuje zejména pragmatičtější orientace na krátkodobější, povrchní potřeby a zájmy, objevuje se snaha rázněji se oddělit od minulosti, představy o socialistické perspektivě jsou stále mlhavější.

Snahy obou takových krajních tendencí nacházejí u režimu pochopení. Levicovní radikálové slouží k dalšímu ocerňování i démonizaci strany i jako klín, který by měl těleso strany rozštípnout. Téměř účelu slouží i jednostranná pragmatičtější orientace, která by mohla stranu postupně paralyzovat a zpochybnit její existenci.

U rozhodující, naprosto převažující části členů strany žádná z obou tendencí nenachází oporu. Ani nečleny, příznivce strany neoslovují nerealistické přístupy a planý radikalismus ani politika, v níž by se rezignovalo na levicovost.

II.

Programová orientace KSČM a její výsledky

Situace v České republice

KSČM se v období po V. sjezdu soustavně a zevrubně zabývala stavem ve společnosti, v ekonomice, v sociální, politické a kulturní sféře, jakož i morálním ovzduším v zemi. Usilovala o věcný, objektivní obraz situace. Její rozbor i prognózy byly nejednou označovány za politicky účelové a zlehčovány, přesto se později často potvrdily.

Česká společnost má stále poměrně bohatý potenciál, země je však navzdory ostentativnímu optimismu oficiálních představitelů v neutěšeném stavu.

Nedochází k ekonomickému vzestupu, který někteří optimističtí národohospodáři stále slibují. Národní hospodářství se nevyvíjí příznivě. Domácí hospodářský sektor má až neuvěřitelně nízkou výkonnost.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Sociální demokracie se od původního kritického postoje k divoké, totální privatizaci po získání vládní moci rychle přeorientovala na její rychlé a plné dovršení. Zemanova i Špidlova vláda se zbavovaly jakékoli účinné kontroly v odvětvích a podnicích existenčně důležitých pro ekonomickou prosperitu i bezpečnost a suverenitu země. Rozprodávaly i podniky lukrativní, ziskové, s velkým exportním potenciálem. Plošná, absolutní privatizace je přitom kontraproduktivní. A silná úloha státu v ekonomice, existence veřejného sektoru je přirozenou a uznávanou nezbytností.

Vážné problémy existují nejen díky rozkradenému hospodářství. Záměrně byl podceňen fakt, že se ekonomika otevřela agresivním, finančně silným nadnárodním společnostem. Nekontrolovaným otevřením procesům kapitalistické expanze (globalizace) dochází k odlivu zisků do zahraničí, ke ztrátám na majetku, k likvidaci kdysi lukrativních výrobních kapacit, ke zhoršování i likvidaci pracovních míst a možnosti zaměstnání.

Další útlum celých odvětví průmyslu bude pokračovat. Nebudou dostatečné disponibilní zdroje. Bezhlavá privatizace zbavila stát výrazných a jistých zdrojů příjmu. Poroste zadluženost státu i společnosti. Státní dluh narůstá již od roku 1993 a jeho růst se od roku 1999 prudce zrychlil. V roce 2001 dosáhl úrovně 289 mld. Kč (s dalšími dluhy, např. obcí, tvořil 334 mld. Kč), v roce 2003 493,2 mld. Kč a na konci roku 2004 tak může dosáhnout až 626,4 mld. Kč, což je čtvrtina HDP. Dynamika jeho růstu je zářející: během jednoho roku vzrůstá o 100 miliard Kč. Na každého občana ČR přitom již na konci minulého roku připadlo zadlužení ve výši přes 48 tisíc Kč. Jen na úrocích z dluhové služby a na obsluhu bude nutno v tomto roce zaplatit téměř 28 mld. Kč. Dluh přitom nejde na prorůstová opatření, ale projíždá se. Reforma veřejných financí jeho růst pouze zpomaluje, na konci roku 2006 se předpokládá, že dosáhne 1 biliónu Kč.

Česká republika se přitom stala pověstnou rozsahem černé a šedé ekonomiky, hospodářskou kriminalitou, nespočetnými bankovními a podnikovými tunely, záměrnými konkurzy, daňovými úniky a mírou korupce. To na jedné straně.

Na druhé straně se otravným způsobem nakládá s nejnákladnějším statkem, s pracovní silou, s lidskou prací. Náklady konkurenčních střetů v celosvětovém prostoru (náklady „globální konkurence“), břímě úsporných programů, se přenáší na široké, pracující vrstvy. Znovu se jim radí, aby si „utáhly opasky“.

Součástí odpovědnosti, kterou přejímají okresní a krajské orgány KSČM je udělat inventuru, co zbylo z průmyslu, ze strojírenství, z leteckého a textilního průmyslu a sklářských závodů, z kvalitních, světoznámých firem, ale také z dopravy a rozvinutého zemědělství.

Do země je všemožně lákán zahraniční kapitál. Vytváří sice pracovní příležitosti, ale po vyčerpání komparativních výhod, daňových prázdnin a dalších

štědrých úplatků, které mu vlády poskytují, se přesouvá jinam, zejména za levnější pracovní silou. Přitom v mezinárodních relacích nízké mzdy v zemi stále převažují, v katastrofální situaci se ocitají desetitisícové zástupy těch, kterým byly a jsou mzdy zadržovány. Nízké příjmy přitom podvazují spotřebu a brzdí ekonomickou modernizaci.

V České republice v mezidobí mezi V. a VI. sjezdem KSČM silně vzrostla nezaměstnanost. Od roku 1989 ubylo v ČR více než 750 000 pracovních příležitostí. V zemi je podle oficiálních údajů více než půl milionu lidí bez práce (a přitom je velký rozdíl mezi oficiální mírou nezaměstnanosti a skrytou nezaměstnaností). Na konci ledna 2004 nezaměstnanost dosáhla zatím rekordní výše 10,8 % a očekává se další vzestup.

V situaci sociální katastrofy se ocitly celé regiony, v některých je nezaměstnanost i více než 20 %. Z práce jsou vytlačováni mladí lidé, ze škol vycházejí absolventi, kteří nezískávají možnost pracovat a osvojovat si pracovní návyky. Postihovány jsou ženy s malými dětmi, osoby s nízkou kvalitací, zdravotně postižení, muži i ženy v poněkud vyšším věku. Programy zaměstnanosti, které vláda připravila, jsou naprosto nedostatečné.

Pro občany jsou také zcela nedostatečné programy, které vlády prosadily a chystají v sociální sféře. Vážnutí ekonomického vývoje a hroucení sociálního systému se vzájemně podmiňuje. Tvrdé úspory na úkor nejpočetnějších vrstev občanů nemohou tento stav změnit.

Ekonomický vzestup je vykazován na základě růstu kont majitelů velkých podniků a firem a nepočtené vrstvy manažerů. Životní úroveň podstatné části obyvatel ČR ale díky „narovnávání cen“ stagnuje či se dokonce snižuje. Na 280 tisíc domácností žije v chudobě a 7 % domácností má prostředky jen na nejnужnější potraviny, nikoliv na další nejnужnější výdaje. Hodně občanů čerpá ze svých tenčících se úspor, stále více jsou jim nabízeny nákupy na úvěr. Naprostá většina z 2,5 milionu důchodců nedosahuje ještě úrovně kupní síly svého důchodu z roku 1989.

Navzdory politickým proklamacím o společnosti vzdělání dochází k pokusům o omezení studijních šancí sociálně slabých vrstev. Pro většinu občanů se bydlení stále více stává drahým a pro mnohé i nedostupným luxusem. Ve zdravotnictví se zabydlelo kupčení se zdravím. Občany stále více znepokojuje stav obecné kriminality, zvyšující se úroveň sebepoškozování mládeže drogami a aktivizace různých extrémních uskupení, od otevřeně rasistických a xenofobních po nebezpečnou politizaci národnostních vztahů (nejen v západním přihraní, ale také např. na Hlučínsku či Těšínsku).

Došlo k rozkladu armády. Nevýkoný je faktor veřejných služeb. Podfinancována je i česká kultura. Místo tvůrčích osobností ovládli scénu tvůrci image a vymývači mozků. Na „kulturním trhu“ se na „konzumenty“ valí záplava banalit, hloupostí, polopravd i lží.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Také na politické scéně zavládly namísto kritického myšlení a věcných debat manipulace a mocenské hrátky. Čas se tu zrychluje, nadchází období vypjatých politických bojů. Panuje krize důvěry v politické strany a instituce. Zatím co různé země Evropy vykročily v těchto letech doprava, ČR se ubírala v několika posledních letech opačným směrem, rostoucí nespokojenost obracela pozornost občanů doleva.

V. Havla si na piedestal jako symbol úspěšného kontrarevolučního zvratu postavili zejména představitelé zahraničního kapitálu. Vystupoval vždy jako samolibý provinciální šéf, jemuž byla životní realita - nejenom v jeho vlastní zemi - naprosto vzdálená. Také představitelé politických stran mohli po poměrně dlouhou dobu klamat veřejnost frázemi o nejlepších úmyslech. Ve skutečnosti se chovali bezradně, vážné problémy, do nichž země zapadala, pouze odsouvali. Vládám chyběla koncepce a základní představa o východiscích, jejich hlavních starostí bylo udržet se na získaných mocenských pozicích.

Za takové situace nemohly vznikat podmínky pro těsnou vazbu mezi občany a jejich politickou reprezentací. Vlády si naopak stále více zvykaly jednat za zády občanů i parlamentu a kupčit přitom s mocí a národními zájmy. Systém společenské kontroly se dále rozpadal.

Politické strany (vládní koalice, ODS) jsou dnes charakterizovány svou programovou vyprahlostí, realizační bezradností, přizemním pragmatismem. Ve všech je více méně rozvinuta krize vedení, odvíjející se od krize osobností. Všechny režimní strany nesly vládní odpovědnost, všechny své voliče zklamaly, pro mnohé ztratily jakoukoliv důvěryhodnost.

Hlavním představitelem pravice, a tím i hlavním protivníkem pro levicovou stranu, zůstává ODS (spolu s Uníí svobody - DEU). Těží především ze selhávání sociální demokracie i z boje za český národní zájem, zvláště ve vztahu k EU. V KDU-ČSL lze zaznamenat určité sociálně citlivější aspekty. Její vážnost ale oslabily honba za církevními restitucemi, podpora návratu šlechtického majetku i nevyjasněné vztahy k landsmanšaftu. Čtyřkoalice se postupně propadla do politického zapomnění, prázdná moralizátorská hesla velice záhy vyčpěla, zůstala jen pachut' z honby za mocenskými pozicemi.

Politickou scénou po poměrně dlouhou dobu deformovala „opoziční smlouva“ mezi ČSSD a ODS a její „prohloubení“; smlouva zvýšila vliv pravice na politické scéně a ve svých důsledcích (včetně zastavení kampaně „čisté ruce“) ztížila život většiny občanů. Situaci nemohla napravit ani levoprávní (či spíše středoprávní) koalice, se svým vnitřním napětím a sváry, které přispěly k tomu, že se uskutečnění volebního programu ČSSD stalo pouhou fikcí.

KSČM velmi odpovědně zvažuje svůj další postup. Je si plně vědoma, že po špatné vládě koalice může přijít vláda ještě horší, v čele s ODS. Tato konzerva-

tivně liberální strana se přitom rozkročuje hodně zeširoka, chce spolknout co nejvíce voličů od středu doprava. Při své kritice nemá na zřeteli zlepšení situace v zájmu většiny občanů. Chce pouze dosáhnout toho, aby dosavadní - v podstatě pravicově orientovaná - vládní koalice byla vystřídána formací, která by usku- tečňovala ještě asociálnější program.

ČSSD však proto nemohla KSČM nijak šetřit. Zůstává sice možným partnerem, současně je ale i politickým soupeřem. Je politickou silou, která se stále silněji angažuje v restauraci kapitalismu, uzavírá s ním kompromis a touto politikou se v očích nemalé části veřejnosti stále více kompromituje.

Od roku 1998, kdy se vláda ČSSD sama označovala za „vládu sebevrahů“ a kdy v jejím programu objektivně existovaly mnohé styčné body s programem KSČM, propadala stále více logice obhajoby získaných mocenských pozic a zapadala do mocenských taha- nic. Manévruje se zřetelem k více či méně vzdálenému termínu voleb. Po volbách rezignovala na své volební sliby a stále více ustupovala svým smluvním či koalič- ním partnerům, před volbami se od nich snažila vidi- telně odlišit, zdvihnout opět levicová hesla. Její politika je programově vyprázdněná. Pod hesly ekonomické efektivnosti a pod záminkou potřeby efektivního výko- nu moci uskutečňuje asociální politiku, lhostejnou k zá- jmům široké veřejnosti. Její jednání je nejen mocensky účelové, ale také svým soustředěním na procesy roz- dělování namísto tvorby nových zdrojů, ani k dynamič- tějšímu vývoji nesměřuje. Kde zůstala teze, že nikoli banka ale škola bude nejdůležitější budovou v obci?

Vládní koalice, vedená ČSSD, se identifikuje se zájmy mocenských elit a příjmově nejvyšších vrstev. Zajišťuje jim vysoké příjmy a „únosné“ daně, kompen- zuje ztráty krachujícím bankéřům, v hypotékách dotu- je bydlení pro nejbohatší. Na úkor středních vrstev a sociálně slabých zavádí plošné zdražování základ- ních potřeb (včetně energie), zatěžuje je plošnou da- ní z příjmů, zvyšováním nájmu a ohrožuje snahou o deregulaci nájemného. Snaží se různými opatřeními omezit mandatorní výdaje.

Namísto politiky sociální spravedlnosti a rovnosti šancí v skrytu uplatňuje heslo: „Ať platí chudí!“ či „Občane, starej se!“ a bezprostředně ohrožuje velké skupiny lidí. ČSSD se tak nejen distancuje od svých so- cialistických tradic, ale schází i z cesty obhajoby a pro- sazování sociálního státu. Podle V. Špidly si nadále lidé musí přivykat na to, že budou žít v trvale nejistých pod- mínkách. Právě takovému postoji přizpůsobuje svou politiku, která je nejtvrdějším zásahem proti sociálně nej- slabším za celou dobu existence české ekonomiky.

Pravice tak v politice ČSSD našla své úspěšné pokračovatele. Levicové proklamace jsou průhledné: pouze zakrývají faktickou spolupráci s pravicí, podří- zování se jejím potřebám. ČSSD je ve vleku pravice. Nejen, že za ni dělá různé nepopulární kroky (a přes

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ně se ODS paradoxně zase šplhá nahoru), ale mnohé z nich by ani pravice neudělala lépe. Až kam se propadla levicovost po XXX. sjezdu ČSSD?

Jaký smysl má dnes bonmot premiéra smluvně partnerské vlády, že KSČM je usychající větev na stromu sociální demokracie? KSČM zůstává jedinou skutečně levicovou, důsledně levicovou stranou v politickém spektru České republiky. Svě voliče nezrazuje.

Od velice mnohých praktických postupů ČSSD je KSČM nucena se rozhodně distancovat. Nevidí však nadále v sociální demokracii svého hlavního soupeře. Komunisté si - navzdory této nejnovější zkušenosti - neuzavírají cestu ke spolupráci s levicí, nepřehlížejí obdobné a shodné požadavky. Berou v úvahu i rostoucí nespokojenost některých funkcionářů a zejména významné části členů ČSSD s politikou jejího vedení a postoje příznivců a voličů této strany.

Situaci v ČSSD pozorně a se vzrůstajícím znepokojením sleduje mimoparlamentní Strana demokratického socialismu, její představitelé se spolupráci s komunisty nevyhýbají. Účastní se různých setkání a diskusí, podílejí se i na práci některých odborných skupin (odborná skupina pro vědu).

Česká republika v mezinárodních vztazích

Ve světě, ve kterém vládnou nadnárodní monopoly a finanční kapitál, využívající vědeckotechnického pokroku především k dobývání nadzisků, se neustále prohlubuje propast mezi světem bohatství a chudoby, mezi zeměmi relativně prosperujícími a státy trvale zůstávajícími, v nichž lidé chudnou i umírají hladem a na běžně léčitelné nemoci. Šokující je i míra, v níž se stupňuje opovržení bohatých a mocných vůči jejich údělu. Pod průhlednými záminkami a s pomocí účelových lží je vůči těm nejchudším z nich, ale bohatým na přírodní, nerostné zdroje, arogantně uplatňováno hrubé násilí. Stále častěji se stávají objekty přímých vojenských útoků i vzhledem ke své významné strategické poloze. Lidská civilizace je tlačena na okraj propasti bezohledným kořistěním z přírodních zdrojů a bohatství.

V mezinárodních vztazích jsme tak svědky obrovské ofenzivy imperialismu, která má uvolňovat cestu celosvětové, globální expanzi kapitálu. S nástupem Bushovy administrativy se arogance USA a dalších západních velmocí, s níž bezohledně prosazují své zájmy, dále vystupňovala. Konvergenční scénář je nahrazen konfrontačním.

Clintonova strategie „nízké intenzity“ konfliktů byla opuštěna. USA využívají vojenské, technické a finanční převahy otevřeně k tomu, aby preventivními „úderými“ likvidovaly „ohniska odporu“ proti existujícímu uspořádání. Mění se tak zásadním způsobem povaha mezinárodních vztahů. Stupňují se hrozby různých druhů fundamentalismu a intenzita konfliktů. Válkou

v Jugoslávii, v Afghánistánu a v Iráku je zasazována strašlivá rána mezinárodní politické stabilitě. Zhroutil se systém Jalta - Postupim, vzniklý po 2. světové válce. V troskách je nezasahování, územní integrita, otrěsen je celý pracně budovaný systém mezinárodního práva. OSN, Rada bezpečnosti, je zesměšňována útoky na její základní principy.

Lidská práva, za jejichž nedodržování a přehlížení byly USA v 60. a 70. letech ještě právem stavěny před světovým veřejným míněním na pranýř, jsou nyní využívána jako záminka k legitimizaci mocenských přepadů suverénních národních států, ke zdůvodňování „humanitární intervence“. Teroristický přeпад USA se stal záminkou nejen k aktům státního terorismu, ale i k novým útokům na lidská práva a svobody ve vlastní zemi. Demokracie prochází krizí i díky rozšiřování nástrojů mocenské kontroly o její informační, „měkké“ prostředky a zdroje.

Zdá se, že není síly, která by dokázala vzdorovat obnově otevřeného velmocenského cynismu jediné supervelmoci v unipolárním světě, která využívá i záměrného tříštění, fragmentace světa, aby pak vystoupila jako jeho spasitel, jako „regulátor chaosu“.

Konflikty se obnovují i ve vztazích evropských mocností a mezi Evropskou unií a Spojenými státy, které se snaží Evropu udržet v pozici jakéhosi svého protektorátu. Chtějí tak čelit vzniku nepříjemně silného evropského konkurenta a tendenci k obnově vícepolárního světa. Dochází k měření sil, k brutálnímu nátlaku USA na spojence, ke střetům, ke snaze využít rozdílů v pozicích „starých“ a „nových“ členských zemí EU a jejich ambicí a postavit je proti sobě.

Do „klubu vyvolených“ se snaží po svém zařazení do NATO a EU aktivně začlenit i Česká republika. Ukázalo se, že žádná z polistopadových vlád ani sociálně demokratická exekutiva nebyla schopna důsledně zastávat české národní zájmy vůči zahraničním ekonomickým a politickým tlakům, vůči tlakům EU a militaristickým tendencím NATO. Země byla po historicky dlouhém údobí základnou trhů daleko přesahujících území státu a vydobyla si v rámci československého státu ve světě významné postavení. V zájmu naprosté většiny občanů nebylo podřizovat se imperiálním zájmům mocností, vyklízet jim prostor, místo tržní expanze podnikat na další a tradiční partnery hloupé ataky a podstupovat tak riziko jednostranných orientací. Ohlupující bylo tvrzení, že podřídíme-li se diktátu MMF a tlakům EU, dostane se nám vysoké hospodářské pomoci, která vyvolá automaticky i vysokou prosperitu.

Odmítnutí referenda ke vstupu do NATO přispělo k tomu, že se Česká republika dostala - aniž se mohli její občané vyjádřit - do plného područí militaristické politiky USA. Souhlasem s agresí proti kdysi bratrské Jugoslávii a s bombardováním civilního obyvatelstva český stát poprvé ve svých dějinách stanul po boku agresora. Přestože se zásluhou parlamentu nemohla

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

vláda při napadení Iráku mezi útočníky přímo přihlásit, svými záměrně rozkolísanými, podlézavými postoji nahrávala USA, aby nás do seznamu svých spojenců ve válce proti Iráku mohly zařadit. A nakonec, poprvé v historii ČR a Československa bojové jednotky v agresivní válce v jedné z nejchudších zemí světa, v Afghánistánu, přímo vstupují do bojových akcí.

Namísto snahy nenechat se vtáhnout mezi soukolí střetů mezi hlavními světovými mocenskými centry a odpovědně prosazovat zájmy České republiky se i sociálnědemokratické vlády, dokonce ještě servilněji než vlády pravicové, mocným patronům podbízejí. Lákány příslibem výhod předstihují svými akcemi jejich pokyny, horlivě se ucházejí o pochvaly a ocenění. Namísto výhod se však zemi dostává nesvéprávného statutu polokolonie cizích mocí.

Omezování občanské suverenity a zastrahování pracujících lidí

Situací v zemi je znepokojeno mnoho občanů. Nespokojených či nepříliš spokojených s různými stránkami života ve společnosti je vysoký počet lidí, mezi 75 až 90 %. Se svou sociální situací není spokojena více než polovina občanů, mnozí jsou znepokojeni ekonomickým vývojem, sociálním napětím, růstem kriminality, malou možností účastnit se rozhodování o veřejných věcech.

ÚV KSČM již v červnu 2003 na svém 17. zasedání konstatoval, že atmosféra ve společnosti postupně houstne, že ve společnosti to začíná vřít. Napětí se koncentruje zvláště v některých vrstvách a regionech. Zaměstnanci, občané se začínají častěji a hlasitěji domáhat svých práv. Hledají a většinou zatím nenacházejí východisko. Politice a politikům nedůvěřují. Připouštějí sice znepokojivé jevy a s pomocí médií, kterým jde o atraktivitu působení, na ně poukazují, ale vzápětí je různým způsobem zlehčují a zapírají svou spoluodpovědnost. Starosti občanů se snaží přehlušit odkazy na pseudoproblémy a záplavou plytkostí.

Lidé žijí často ve velké existenční nejistotě, bojí se o práci, o bydlení, o svůj životní standard. Zesílilo jejich podřízení vůči zaměstnavatelům. Bojí se ozvat, musejí si nechat všechno líbit. Ozvou-li se, jsou zastrahováni, umlčováni. Silný je proto pocit bezvýchodnosti, beznaděje, stav rezignace. Sociální smír je narušován jen zčásti a dílčí výbuchy nespokojenosti se daří regulovat do řečiště apatie.

Situace nemá jednoduché politické řešení. Příznivé změny nastupují pozvolna. K překonávání paradoxní roztržky mezi (spíše levicovou) hodnotovou orientací a proklamací (spíše pravicové) politické volby začalo docházet až v druhé polovině 90. let. Ve volbách v roce 2002 už roztržka nebyla tak výrazná a začala být překlenována. Lidé ve zvýšené míře vnímají, co je v politice levicovost a pravicovost.

Pozvolný nárůst levicové orientace občanů lze pozorovat již od roku 1994. V letech 1994, 1997, 2000 a 2003 se hlásilo k levicové orientaci 18, 19, 23 a 25 % občanů, ke středu obdobně 32, 33, 30 a 31 % občanů a k pravici 40, 36, 37 a 35 % občanů. Nerozhodnutých zůstávalo 10, 12, 10 a 9 %.

Občané si stále jasněji uvědomují širší souvislosti své situace. Kritičtěji posuzují politické strany a jejich funkcionáře a politiky vůbec. Vystřízlivění z představ o jejich odpovědnosti a kompetentnosti postupuje rychle a tuto tendenci se nedaří zvrátit. Mnozí jsou již i rozhořčeni sebestředností politiků a jejich sociální bezohledností. Oživuje i tradiční smysl populace českých zemích pro sociální spravedlnost. Je daný tradicemi, životním stylem, vysokou úrovní kultury a smyslem pro skutečnou demokracii. Roste počet lidí, kteří svou nespokojenost dávají otevřeně najevo a volají po obnově rozumných politických přístupů.

Kolísání voličské podpory a rozporný vývoj voličských preferencí však znovu a znovu ukazuje i na selhávání politického odhodlání a soudnosti. Nespokojení voliči a nevoliči jsou na tom ve svém osobním životě často zle, ale nevěří už nikomu. Nechtějí přebírat odpovědnost, spíše vyčkávají. Je hodně (více než 40 %) těch, kteří považují svou účast ve snahách o změnu za zbytečnou. A nežádka se znovu nechávají vytrvalou a zjednodušující propagandou zmást. Přes růst preferencí komunistů (v lednu 2004 by každý pátý občan volil komunisty) je tomu tak i ve vztahu ke KSČM a v představách o lepším životě. Pro dnešní kapitalistický systém je necelá pětina občanů, k socialistickému řešení se hlásí přibližně čtvrtina dotazovaných, třetina se jasné charakteristice vyhýbá a čtvrtina dotazovaných nedokáže či nechce na takovou otázku odpovědět.

Hlubinné politické procesy nicméně posilují vůli občanů se o lepší podmínky pro svůj život zasazovat. Snahy o skutečné fungování a respektování vůle občanské společnosti mohou i v poměrně krátké době zesílit.

Nelze však vyvozovat zjednodušené závěry. I ti, kteří východisko hledat chtějí, se stále v převážné většině domnívají, že je možné je nalézt v rámci současného režimu.

Současný antikomunismus

KSČM citlivě vnímá krizi důvěry v režimní politiku, kterou převážná část občanů zažívá. Uvědomuje si ale, jak naivní by bylo předpokládat, že existenčně postihovaní, chudnoucí občané budou spontánně ke straně tihnout. Důvěru, že jim komunisté mohou pomoci, může strana získat jen tvrdou, cílevědomou a současně doslova mravenčí, každodenní prací.

Je pravděpodobné, že řadu přístupů KSČM by mnozí akceptovali, kdyby je měli možnost poznat.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Tápající voliči však často nevědí o našich postojích skoro nic. Nezbyvá než potírat polopravdy i lži zakrývající realitu a zejména podporovat spravedlivá ohrazení a protesty občanů proti všem asociálním praktikám a rostoucí sociální nerovnosti.

Komunisté mají pro své působení poměrně velký prostor, přes snahy protivníků všemožně jej zužovat. Jsou oslovováni řadovými občany i různými funkcionáři, v zastupitelstvech i v parlamentu se setkávají s překvapivými manévry těch, kteří chtějí jejich politické váhy využít.

Především však stále musí čelit dlouhodobému, cílevědomému a urputnému tlaku. V souvislosti s činností komunistických stran se propagandě podařilo vytvořit celou řadu záporných stereotypů, s nimiž manipuluje. Reálnou zkušenost obyčejných lidí přesto žádné sebevytrvalejší kampaně nemohou přehlušit. Začíná být silnější než krajně emociální propaganda. Je stále nesnadnější ovlivňovat a po libosti utvářet veřejné mínění o těch, kteří vytrvale zápasí o sociálně spravedlivé uspořádání.

Schopnosti antikomunistů jsou ale variabilní. Osočují komunisty již po dlouhých čtrnáct let. Vynaložili značné úsilí zničit je zvenčí, cílenými, nenávisťnými kampaněmi zneužívajícími institucí státu a s pomocí mediálních kampaní. Vytrvale manipulují vědomím občanů a šíří nenávist podle účelové a zvrácené logiky, která „komunismus“ označila za zločinný a každou zmínku o marxismu a socialismu může stíhat jako trestný čin. Hodně lidí takovým kampaním stále podléhá. Zaznamenáváme i nové vlny antikomunismu. Objevují se na televizních obrazovkách, projevují se v petičních akcích, ale i v některých regionech a na úrovni různých radnic.

Prostředkem hrubého nátlaku jsou útoky, vydírání i skandalizace jednotlivců a často i jejich rodin. Hrubé útoky a lživá obvinění šíří i místní tisk (např. druhým kolem voleb do Senátu, jak jsme toho byli svědky v Chomutově).

Pokud aktérům různých nekulturních kampaní docházejí argumenty, uchylují se k represím.

Snahy o likvidaci KSČM mají různé formy. Zákaz její činnosti by se zdál nejjednodušší, ale je nejhůř proveditelný. Strany, které se samy označují jako demokratické, se snaží komunisty tlačit na okraj politického spektra, mezi strany pouze z nouze trpěné. Protivníci se snaží komunisty umlčet, zamlčovat jejich názory a stanoviska, přezírat jejich shromáždění a akce. Pokoušejí se vytlačit jejich představitele ze sdělovacích prostředků, a když se to nedaří, pak alespoň ztěžovat jejich komunikaci s veřejností, diskreditovat program KSČM a hrubě zkreslovat návrhy na řešení krize (zvláště poukazy na nereálnost návrhů).

Antikomunisté stále ještě doufají, že komunistická strana v této zemi se zvyšováním věkové struktury svého členstva nakonec odumře. Volební preference

a výsledky ukazují, jak marné je takové očekávání. Proto se objevují snahy pokusit se omezit vliv komunistů tím, že budou zatíženi spoluodpovědností za nezdařené politiky sociální demokracie. Část jejich funkcionářů by se v tomto zájmu dokonce i vzdala známého bohumínského usnesení o „nespolupráci“.

I komunisté ale musí hledat způsoby, jak se takovým kampaním účinněji bránit. Poměrně hodně členů sociální demokracie začíná pozorněji sledovat naši politiku, někteří se k nám vracejí. Mnozí se však stále obávají, že by je styk s komunisty existenčně ohrozil. Otevřeně se vyjadřují jen „mezi svými“. I v silně sociálně postižených regionech, se mnozí z těch, kteří mají zaměstnání, raději přihrbí a mlčí. Angažovat se tak, že se budou setkávat i s komunisty, se stále ještě obávají.

Na politické vystupování komunistů, řadových členů a funkcionářů, zvláště vrcholných, jsou proto kladeny zvláštní, mimořádné nároky. Jejich výhodou je, že obhajují práva neprivilegovaných lidí. Zastupují stranu, která svým příznivcům a voličům zůstala věrná a nenechala se zatáhnout do žádných mocenských skandálů. Mají-li však vystupovat přesvědčivěji, musí zvyšovat odbornou úroveň argumentace, neomezovat se na komentář k tomu, co říkají jiní, formulovat vlastní, jasná stanoviska. Snahy členů v řadě základních organizací je nutné ocenit, ale hovoří stále spíše k desítkám než ke stovkám lidí. Čelní funkcionáři strany a poslanci či senátoři hovoří k milionům.

Právem proto komunisté očekávají, že vystoupení komunistických představitelů budou kvalifikovaná, výrazná, rozhodná a přesvědčivá, že budou hovořit jazykem, oslovujícím rozum i cit účastníků setkání, diváků a posluchačů.

III.

Řešení, která KSČM nabízela a prosazovala

Způsoby řešení vnitrostátních problémů

V myšlenkové poušti české politické scény přichází KSČM s ucelenou představou postupu, s politickým programem, který přijal V. sjezd a jehož prosazení by

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

pomohlo odstranit převážnou část neduhů, jimiž trpí současný mafiánský kapitalismus v České republice.

Hlavní prioritou KSČM v jejím minimálním programu bylo prosazovat efektivní nakládání se zdroji v ekonomickém a hlavně lidském potenciálu. Takovou cestou by bylo možné konsolidovat ekonomiku, obnovit rovnováhu veřejných financí a zajistit trvalý a dynamický hospodářský růst. KSČM proto podporovala především prorůstová opatření. Neomezovala se na přerzdělování, které navíc nerespektuje ekonomickou realitu a posiluje pouze pozice velkopodnikatelů a manažerských a politických elit.

V souladu s touto prioritou koncipovali komunisté svůj sjezdový Program obnovy a volební program v roce 2002. Podle svých politických možností se angažovali k záchraně stěžejních podniků, přivedených k bankrotu, proti spekulantům. Podporovali odpovědné podnikání, jež by se mohlo v mezinárodní konkurenci uplatnit nikoli dumpingem, ale kvalitou. Vystupovali proti výprodeji prosperujících podniků a proti přílišnému vlivu zahraničních monopolů v ekonomice. Požadovali odpovědnou roli státu při nakládání s národním majetkem (včetně půdy, a nejen v příhraničí). Připomínali význam rámcových programů, střednědobého, strategického programování a řízení, zejména v hlavních odvětvích. Požadovali rovné podmínky pro různé vlastnické formy (pluralitu vlastnictví), i když si byli dobře vědomi toho, jakou hierarchii zejména zahraniční monopoly v ekonomické struktuře nastolily.

Komunisté nemohou a nesmí skrývat, jak těžké bude obnovit fungující ekonomiku. Mnohé bylo rozkradeno, národní bohatství se v mnoha směrech ztenčilo. Prakticky rozplétat nakupené sociální problémy, obnovit sociální jistoty a uplatňovat silnou sociální politiku bylo i v uplynulém období možné jen účinným, robustním rozvojem ekonomiky, podporou českého, středního a drobného podnikání včetně družstevního. Bylo nutné prosazovat řízení ekonomiky v zájmu lidí při jejich co nejvyšší přímé účasti (participace). Větších existenčních jistot bylo možné dosáhnout nikoli americkým modelem uvolňování pracovního trhu v zájmu honby za maximálním ziskem, ale pouze při dlouhodobém výhledu hospodářské obnovy, která by zahrnovala obhajobu a prosazování každodenních požadavků pracujících lidí (od spravedlivých mezd po udržení pracovního místa).

Šetřit je nutné od shora dolů, u největších příjmů a majetku. Přitom jsme se neustále utkávali s demagogií, která slibovala prosperitu dalším přesouváním prostředků na konta bohatých a mocných. Ušetřené prostředky bylo třeba věnovat na zajištění dostupnosti práce, plné zaměstnanosti, na opatření proti nezaměstnanosti a na ochranu nezaměstnaných. Mezi priority, které jsme se snažili prosazovat, patřilo rozšíření Národního programu zaměstnanosti o 300 tisíc pracovních míst navíc. Komunisté navrhovali účinnou pomoc

regionům s nejvyšší nezaměstnaností a nejvíce ohroženým a postihovaným skupinám. Snažili se organizovat sociální sebeobranu, poukazovali na cenné historické zkušenosti s výbory a hnutím nezaměstnaných, organizovali právní a sociální poradenství, snažili se s pomocí zastupitelů, aby byly slyšet protesty proti vydírání nezaměstnaných a proti netečnosti Úřadů práce.

Komunisté, zvláště poslanci a senátoři, podporovali takovou finanční politiku, která by umožnila prorůstový rozpočet, aby stát mohl na sociální účely disponovat dostatečně silnými zdroji. Poukazovali na užitečnost rozpočtového projektu na 4 až 5 let, který by umožnil orientovat podnikatelské záměry. Na jeho přípravě by se mohly podílet zájmové svazy, profesní komory, odborové a družstevní organizace.

Schodky rozpočtu považovala komunistická strana za přijatelné pouze pokud by byly využívány k podpoře prorůstové politiky. Vládní koalice získávala prostředky daňovou politikou, která zatěžovala především široké lidové vrstvy. Bez ohledu na stále se zostřující sociální diferenciaci snižovala daňovou povinnost (dokonce promíjela či tolerovala daňové úniky a neplacení daní) a odvody ze zisků velkým podnikatelům

KSČM razila svůj vlastní daňový program, který odmítal přesouvat daňové zatížení prostřednictvím snižování přímých daní na nepřímé, které zasahovaly i základní životní potřeby. Považovala za nutnou součást finanční politiky princip progresivity u přímých daní a zavedení mimořádné spotřební daně na luxusní předměty a majetková příznání od určitého limitu. V mezinárodním měřítku navrhovala KSČM zavedení tzv. Tobinovy daně, tj. zdanění pohybu mezinárodního finančního kapitálu.

Komunisté tak nabízeli systémové, perspektivní řešení sociální otázky: princip solidarity nedoporučovali přenechávat tržní džungli a milosrdenství těch, kteří jsou sociálně lépe zajištěni. Jsou přesvědčeni, že ochrana a vyrovnávání šancí, poskytování příležitosti k důstojnému uplatnění motivuje k činnosti a aktivitě, která je prospěšná všem.

KSČM věnovala rozpracování této koncepce celostátní odbornou konferenci k sociální doktríně v Mostě, 6. dubna 2002. Ukázala na ní cestu, jak sociální program novelizovat: účinným spojováním principů solidarity a zásluhovosti. Komunisté diskutovali o možném vícezdrojovém financování. Měli přitom na zřeteli základní strategickou orientaci, znovu připomenutou na V. sjezdu KSČ: skončit s pravicí organizovanou liberalizací jež hraničí s anarchií, obnovit zodpovědnost státu za bezplatné a všem přístupné školství, za garanci práva na všem dostupnou, bezplatnou, standardní léčebnou a preventivní péči. Ani bydlení nepovažovali za pouhé zboží a nezůstávali lhostejnými k vulgární aplikaci tržních zásad. Požadovali také věnovat mnohem více pozornosti propopulačním opatřením, mezigenerační solidaritě a státem garantované penzijní péči.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Mnohé z toho, co v uplynulém období na občany dolehlo, dozrávalo po léta. Život v zemi však citelně poznamenaly také přírodní katastrofy, povodně a sucha. Jak známo dosáhly povodňové škody na 80 mld. Kč a dotkly se života 2 milionů lidí. Svou pomoc vyjádřila strana neokázale: solidaritou, sbírkou prostředků mezi komunisty na povodňové konto KSČM.

Komunisté odmítali a odmítají snahy pravice a sociální demokracie petrifikovat politické kolbiště a omezit politickou aktivitu na periodické přerozdělování mocenských pozic. Požadovali a požadují skutečný rozvoj demokracie a samosprávy, odpovědnou roli státu a především renesanci občanství. Vytrvale připomínají, že bez vtahování občanů do politické diskuse a akce se nedá řešit žádný problém. Naléhají, aby byla postupně rozšiřována účast lidí na správě věcí veřejných i na participaci v podnicích. Spontánně konstatují: „Nám je dobře mezi lidmi“.

KSČM se snažila zvýšit zájem i o program rovnováhy člověka a přírody. Podporovala ekologické aktivity a je si vědoma toho, že musí být v této oblasti daleko aktivnější.

Zatím zůstávají komunisté - při známém lavírování sociální demokracie - proti spojeným silám pravice při prosazování svého programu v nevýhodě. Ale nerezignují. Jak řekl předseda strany, M. Grebeníček, na 17. zasedání ÚV KSČM 28. června 2003: „Jestliže jiní se odpovědnosti za slušnou budoucnost republiky a jejích občanů zříkají, my tuto mimořádnou odpovědnost za osudy českého státu, za obranu zájmů a potřeb většiny českých občanů ohrožených útoky na sociální podmínky života, přijímáme. Máme dost trpkých zkušeností, abychom uvěřili tomu, že někdo jiný bude řešit problémy české společnosti a že je vyřeší k našemu prospěchu a lépe než my sami, kteří žijeme v této zemi.“

Způsoby řešení zahraničněpolitických problémů

KSČM má jako významná politická síla spoluodpovědnost za takové začleňování České republiky do soustavy mezinárodních vztahů, které odpovídá skutečnému národně státnímu zájmu. Po V. sjezdu dále konkretizovala a podle svých možností, zejména prostřednictvím svých poslanců (v některých regionech i prostřednictvím zastupitelů), předkládala vlastní koncepci.

Vychází v této koncepci z naléhavé potřeby zabránit tomu, aby dávno historicky přezrálý kapitalismus uvrhl lidstvo do katastrofy. Hodně lidí si uvědomuje, že situace ve světě nabývá stále nebezpečnějších podob a různými způsoby dává najevo přesvědčení, že překonání kapitalismu je stále naléhavější. Proti různým formám neoimperialismu směřují ve světě bouřlivé protesty mladých lidí, které nalézají stále živější ohlas a solidární projevy i v naší zemi. Je žádoucí, aby se proti globalizaci

kapitálu postavila globalizace v lidské solidaritě. Oživuje potřeba dovedně využívat vnitřních rozporů v imperiální síti, nalézat a uplatňovat vhodné organizační formy protestu a dát jim odpovídající ideový základ.

KSČM odsoudila teroristický převrat USA, při němž zahynuly tisíce nevinných lidí, bez ohledu na to, zda k němu vláda Spojených států pro nás nepřijatelnou politikou zavedla příčinu. Ostře však nesouhlasí se snahami politicky a vojensky zneužít těchto okolností. Varovala ve svých zveřejněných prohlášeních před nepřiměřeným používáním síly a vyřazováním vrcholné mezinárodní organizace. Navíc, vždy si byla vědoma potřeby odlišovat terorismus od spravedlivého národně osvobozenického boje.

KSČM také vystupovala proti snahám měnit zpochybnutím poválečného uspořádání poměry ve střední Evropě, zneužívat neodpovědné postoje politiků (prezidentem Havlem počínaje a čelnými funkcionáři politických stran konče) k pokusům nalomit jeho nejslabší článek, za nějž je ČR v zahraničí někdy považována. Poslanci KSČM ocenili nález Ústavního soudu č. 55/1995 Sb., podle něhož mají dekrety prezidenta republiky trvalou platnost a zpracovali na tomto základě vlastní analýzu.

V období mezi V. a VI. sjezdem řešila KSČM velice složitou politickou otázku vztahu k Evropské unii (EU). Šlo o jeden z nejsložitějších problémů, s jakým se KSČM od roku 1989 setkala.

KSČM podporuje rovnoprávné začleňování České republiky do širokých mezinárodních svazků. Snaží se posuzovat i otázky vztahu závislosti a nezávislosti, suverenity objektivně, bez předsudků. Je však přesvědčena, že sociálnědemokratické vlády ve svém eurofanatismu projeví při projednávání podmínek vstupu ČR do EU až přílišnou ústupnost, bez zřetele k tomu, že zmocněnci EU vyjednávali z hlediska vlastního prospěchu a snažili se vyloučit vše, co by mohlo zkomplikovat poměry a zájmy dosavadních členů Unie.

Strana organizovala o problémech vztahu k EU vnitrostranickou diskusi v rozsahu, jaký nevedly žádné další strany, a jakou nezorganizovala ani Špidlova vláda. Přesto vyslovovala část organizací a členů KSČM určité pochyby, zda průběh diskuse byl pro rozhodování dostatečně jasným vodítkem. Situaci zkomplikovaly i lišící se postoje mezi členy vedení strany. K jednoznačnějšímu stanovisku se ještě 15. zasedání ÚV KSČM 30. listopadu 2002 nedopracovalo, klíčový význam pro formulaci politiky KSČM vůči EU mělo 16. zasedání, 22. března 2003.

KSČM ve svém stanovisku nezpochybnila začleňování ČR do sjednocující se Evropy; samu integraci považuje za objektivní, nutnou, zákonitou a tudíž i strategickou záležitost, jež souvisí s rozvojem mezinárodní dělby práce a se zmezinárodněním rozhodujících výrobních sil. V diskusi se objevily i názory, že právě takovým dalším vývojem kapitalismu mohou být vytvoře-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ny podmínky pro jeho překonání. Bylo poukazováno na to, že rozpornost procesu se projevuje i v procesech decentralizačních, regionalizačních, které nejsou zatím dostatečně zmapovány. Diskutující také zdůrazňovali, že Evropa nekončí a nemůže končit na „schengenské hranici“, že cílem přece musí být integrovat celý kontinent od Atlantiku po Ural. Na tomto základě pak zpochybňovali účelnost integrace ve formě EU.

V. sjezd KSČM přijal stanovisko, že EU v současné podobě je pro nás nepřijatelná a případné členství podmínil referendem. Mnozí členové strany a celé stranické organizace vyjadřovaly názor, že na povaze tohoto uskupení se přece nic nezměnilo. Dojednané podmínky vstupu jsou nedůstojné a diskriminační a rizika vstupu tak převyšují výhody, které bychom získali. Bylo poukazováno i na nestabilitu dosavadního uspořádání, na střetající se představy eurofanatiků a euroskeptiků. Členové a organizace strany zejména varovali před urychlováním vstupu do Unie. Upozorňovali na to, že říci ano by znamenalo, že na české politické scéně by nezůstala jediná politická síla, která by vyjadřovala oprávněné obavy 30 až 40 % občanů z dalšího vývoje po vstupu. Požadovali najít odvahu říci, že do současné Unie KSČM odmítá nechat republiku zatáhnout (což byl např. názor celé okresní organizace v Trutnově a vedení KSČM celého Královéhradeckého kraje).

Mnozí používali v diskusi jako rozhodující argument, že komunisté jsou pro integraci, nikoli však pro integraci kapitalistickou. Poukazovali na to, že Unie je elitní, uzavřená skupina států, ovládaná mezinárodními monopoly. Taková Evropa upevňuje pozice finančního kapitálu, bankéřů a průmyslníků, orientujících se na konkurenční boj s USA, na vykořisťování „třetího světa“. A komunisté přece usilují o socialismus. V takovéto Unii je i postupná socializace v relativně bližším časovém horizontu nedohledná. Bylo připomenuto i mínění V. I. Lenina, že za podmínek imperialismu jsou Spojené státy evropské buď nemožné nebo reakční. Závěr takových úvah byl jednoznačný: hlásit se můžeme jen k Evropě socialistické.

Převládá však střízlivý realismus, mínění, že zápas s kapitalismem nelze redukovat na boj s EU, že Unie není přece hlavním zdrojem moci kapitálu, ale pouze jeho pomocnou organizační formou. KSČM věděla, že iluze, které vyvolávala vláda před referendem o vstupu, jsou scestné. Uvědomovala si nebezpečí zatlačování ČR do periferního postavení, i to, že ani mnohé země na Východě nenabízejí jiná než kapitalistická řešení. Byla si vědoma specifiky Helsinského procesu, který upravuje vztahy mezi státy, jejichž suverenita zůstává nedotknutelná. Věděla, že EU je velmi nedokonalý výtvar, který hlavní problémy ČR nevyřeší. Uvědomovala si i obtížnost vymezení a probíjení nové evropské identity tohoto státu.

KSČM byla přesvědčena o nutnosti, vznášet vůči Unii konkrétní požadavky a neměla nejmenší iluze o tom, s jakou odezvou se většinou budou setkávat. Výhrady, které strana formulovala, se často vnějšně podobaly výhradám další opoziční strany, ODS. Pro ODS byla a je však Unie příliš sociální, pro KSČM málo sociální a demokratická. EU ani zdaleka neodpovídá naivním představám o sociálně orientované společnosti, o rovnoprávném svazku suverénních národů žijících ve vzájemné toleranci, v bezpečí a těšících se obecné prosperitě.

KSČM varovala a varuje občany před rolí nerovnoprávného partnera ve vztahu k silným a vůdčím členům EU. Pocítili jsme již diskriminační metody ve vzájemném obchodě, v podnikání a ve volném pohybu osob. Zažili jsme nátlak a okřikování místo dialogu. Požadujeme, aby se země připravovala na tvrdé konkurenční prostředí a na omezování (např. v obchodu), které elitní klub na svých hranicích bude nadále vytvářet. Střízlivě jsme upozorňovali, že budeme ze svých daní a odvodů do pokladnice EU hodně odvádět (v roce 2004 16,9 mld. Kč) a méně získávat (12,7 mld. Kč), takže budeme přinejmenším po určitou dobu pozici bohatších partnerů spíše posilovat. Připravovali jsme naše zemědělce na to, že budou na dotacích dostávat o 75 % méně než jejich konkurenti na Západě. Doporučovali jsme připravit se na ekonomické a sociální důsledky, které dopadnou na nejširší vrstvy obyvatelstva vzhledem k problémům ve vztahu mezd a cen. KSČM byla pro dovedné a tvrdé vyjednávání, ale nesdílela naivní představy o tom, co vše je vzhledem k již rozvrženým zájmovým pozicím takovým vyjednáváním možné dosáhnout.

KSČM si dobře uvědomovala rozsah a důsledky centralizace rozhodování do Bruselu, inflaci předpisů a norem, jež tvoří a z nichž žije početný, neustále bující aparát. Varovala před netransparentností, neprůhledností, před nedostatkem demokratické kontroly, před demokratickým deficitem.

V Unii nás nečeká - jak slibovala podbízející se vláda - v každém ohledu především kultivace společenského života. V mnohém směru čekáme střízlivě i opak. Pokoušet se však o zajištění plné suverenity v daných podmínkách bylo iluzivní, pokus postupovat k socialismu v takto izolované zemi by nemohl být úspěšný. Obtížné zápasy v EU se tak jeví jako menší zlo než důsledky pokusů o úplné oddělení od integračních snah. Vystavili by zemi dalšímu vydírání Spojených států. Se vstupem do EU přece jen získává ČR určitá práva uplatnit i svůj názor. Vstupujeme do nového historického, manévrovacího prostoru, s cílem jej nově strukturovat a měnit. KSČM si je vědoma své povinnosti využít různých stránek i této formy integrace k tomu, aby byla nalezena méně bolestivá cesta dalšího vývoje a prosazovány pokrokové cíle.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Místopředseda strany M. Ransdorf k tomu na 4. zasedání ÚV KSČM, 24. června 2000, poznamenal: „Socializaci evropského projektu za nás ovšem nikdo neudělá. Argumentace, že se do toho nebudeme vměšovat, že jde přece o Evropu kapitalistických států je zvláštní. To snad někdo čekal, že integrací kapitalistických států vznikne socialistická Evropa?“

Unie má smysl i jako určitá obrana proti fanatickému liberalismu a konservatismu. Díky své sociální politice a socialistické a odborářské tradici, ale i méně komerční kultuře a specifikám v zahraniční politice je určitou obranou proti americkému modelu a dominanci.

Před červnovým celostátním referendem o vstupu ČR do EU stála KSČM před těžkým rozhodnutím. Mezi straníky bylo mnoho těch, kteří vstup do Unie odmítali, protože byli přesvědčeni, že se tak země dostane do svízelných podmínek. I mezi příznivci strany a v široké veřejnosti bylo nemálo těch, kteří se rozhodování nechtěli zúčastnit, protože nevěřili, že mohou cokoli změnit. Bylo třeba přesvědčovat veřejnost, že účast v referendu o EU není zbytečná, oslovit co nejširší spektrum občanů bez ohledu na jejich stranickou příslušnost.

Zmíněné 16. zasedání ÚV KSČM konané v březnu 2003 přijalo stanovisko, v němž se praví: „KSČM chápe evropskou integraci z dlouhodobého a strategického hlediska za objektivní záležitost a nezpochybňuje členství v EU v dlouhodobějším časovém horizontu. Přesto vzhledem k vyjednaným podmínkám, nepřipravenosti země na vstup do evropské integrace a neznalosti toho, jaká bude EU po připravované reformě, nemůže občanům doporučit, aby v referendu hlasovali pro vstup do Evropské unie v roce 2004“.

Toto doporučení měla blíže zdůvodnit celostraničná konference 12. dubna 2003. Proti návrhu na vnitrostraničné referendum se na ní prosadil názor, že strana má především vést vysvětlovací kampaň (kterou vláda zanedbávala) a zachovávat v ní neutrální stanoviska tak, aby se občané mohli samostatně, svobodně rozhodovat. Své doporučení měla strana zformulovat až těsně před referendem.

Takové stanovisko nebylo v části organizací přijato s pochopením. Bylo poukazováno hlavně na odpovědnost politické strany našeho typu jasně formulovat své mínění, či alespoň naznačit - byť rozporné - alternativy.

Na celostraničné konferenci poslanec P. Kováčik poukázal na vztah mezi strategickým eurooptimismem a potřebou vyhnout se taktickým chybám. Bylo to potřebné vzhledem k sociálním otřesům, které nepochybně českou společnost po vstupu do Unie čekají, a ke ztrátě iluzí, které přinese dlouhodobější zkušenost. Výsledkem byla formulace umírněné (podmíněné) ano (A), podmíněné (umírněné) ne (B) a bezpodmínečné ne (C). Pro alternativu B se vyslovila většina členů ÚV, pro alternativu C menšina. Pro podmíněné ano se vyslovil např. okres Kolín, Prostějov, Olomouc, Vsetín, Šumperk a Trutnov, pro bezpodmí-

nečné ne např. obvody Praha 3, Praha 6, Nymburk, Přerov, Chomutov. Ve straně tak zůstaly určité rozpaky, i když většinové stanovisko bylo jasné a znamenalo poctivé hledání sjednocovacího kompromisu. Bylo - v duchu závěrů V. sjezdu - taktickou distancí od oné podoby, za jaké rozšíření EU reálně probíhá.

Stanovisko KSČM k působení ČR v Evropské unii

Situace v zemi se vstupem do Evropské unie značně změní. Z přípravy a účinného ovlivňování takových změn v rámci možností, které strana jako vlivný politický činitel má, musí vycházet i náš program a střednědobá i dlouhodobá strategie.

Se vstupem dojde k rozsáhlému přesunu kompetencí a po přijetí tzv. evropské ústavy by dokonce mohly být další přesuny uskutečňovány už bez ratifikací v národních parlamentech, jen na základě jednomyslného souhlasu orgánu EU. Uvnitř KSČM probíhala diskuse, přičemž byly vedle obav vyslovovány i soudy, že éra národních států do jisté míry končí a zakopávat se na obranné linii národních států by bylo neprozřetelné. Nelze ovšem, a to bylo přijato jako většinové stanovisko, nebrat na vědomí, kdo bude byrokratický stroj Unie reálně ovládat. Bylo zřejmé, že bude využíván především pro posilování dominantního postavení nejsilnějších členů: Německa, Francie a Velké Británie.

KSČM byla zřejmá značná nerovnoměrnost vývoje a jeho důsledky. Nemohla proto souhlasit s těmi, kdo v režimních stranách chtěli ideu „vícerychlostní“ Evropy podporovat.

Při realistickém hodnocení přetrvávajícího významu národního státu byl pro KSČM výhodnější konfederalistický či umírněně federalistický projekt, který byl v textu tzv. ústavní smlouvy již zakotven. Otázka tzv. ústavní smlouvy samotné zůstala otevřena. Může být dokumentem, který nejen zpřehlední dosavadní smluvní ujednání (existující v řadě postupně přijímaných dokumentů), může do jisté míry i vyjednávací pozice uvnitř EU i v jejím vztahu k USA zlepšit.

O těchto otázkách se i uvnitř strany diskutovalo. KSČM měla a má výhrady např. k preambuli, kterou odmítá formulovat eurocentricky a s odkazem na křesťansko židovskou tradici. Požaduje naopak, aby v ní byly výslovně oceněny sociální hodnoty prosazované socialisty v 19. a 20. století. Cení si snah posílit ve smlouvě možnost nadnárodní regulace evropského hospodářského prostoru, a tím přece jen i jisté možnosti regulovat moc nadnárodních monopolů. Je ochotna podporovat záměry na zvětšení prostoru pro vědu a techniku a vytvoření 18 milionů pracovních míst do roku 2010 (tzv. lisabonskou agendu). K realizaci mají všechny tyto záměry ovšem ještě hodně daleko.

Výhrady měla a má KSČM k tomu, že je do textu tzv. ústavní smlouvy v 2. části včleněno zúžené pojetí

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

občanských práv (v Chartě základních práv Unie). Dala by přednost odkazu na Mezinárodní pakt o lidských právech, který je nejkompaktnější. V unijní chartě chybí např. článek o zákazu diskriminace pro politický názor. Pokud se stane ústavním cílem smlouvy plná zaměstnanost, jak je navrhováno, bude možné takového ustanovení využít k tlaku na vládní koalici.

Komunisté zdůrazňovali, že vláda při vyjednávání o vstupu i o smlouvě řádně občany ČR nezastupovala. Stavěla občany i parlament před hotovou věc, bez diskuse. Některé z požadavků vlády, které rozšiřují pravomoci malých států a České republiky však KSČM podporovala (požadavek 60 % států a 60 % počtu obyvatel při rozhodování, spolurozhodování o zákonech v EP, zastoupení každé země jedním komisařem v EK aj.). Rozdílné názory i mezi funkcionáři strany byly vyjadřovány na statut „ministra“ zahraničních věcí EU. Lišilo se i oceňování významu požadavku na užší koordinaci zahraniční politiky (s požadavkem na dostatečný prostor pro vyjádření zájmů národního státu). KSČM zdůrazňovala nutnost vázat zahraničně politická rozhodnutí na OSN a zvážit vyslání zástupce EU jako stálého člena do RB (kde by nahradil Francii, případně Anglii). Ostře byla odmítnuta opatření, která by stupňovala militarizaci Evropy, a představa Evropy jako exkluzivního ostrova oddělujícího se od moře světové chudoby. Ke schválení tzv. ústavní smlouvy požaduje KSČM ratifikační referendum

KSČM nesdílela a nesdílí představu o lineární vývojové linii, kterou by mohla EU přes existující a někdy i značně rozporné procesy sledovat. Uvědomuje si, že síly, které o světovém vývoji skutečně rozhodují, mohou při svých střetech myšlenku Unie opustit, vykročit z této organizace a vytvořit jiná jádra či ohniska integrace, v nichž budou moci své velmocenské zájmy výhodněji či snáze uplatnit.

Postoj KSČM k zasedání Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a NATO v Praze

Mezinárodní měnový fond a Světová banka jsou nástrojem hromadění zisku a diktátu nadnárodního kapitálu, nástrojem bezohledných intervencí, rozbíjení a likvidování národních ekonomik i omezování sociálních výdajů. Jejich aktivity vedou k nerovnoměrnému rozdělování světového bohatství. V zemích střední a východní Evropy přivodily v zájmu vyřazení potenciální konkurence rozvrácení ekonomických struktur, pomohly otrávit základními sociálními jistotami občanů. Pod tlakem mohutných protestů a bouřlivých vystoupení těch, kteří byli jejich politikou zasaženi, byly donuceny svůj podíl na vzniku kritické situace, kterou způsobily, částečně uzнат. Dokonce začaly nabízet možná řešení. Boj proti chudobě, která se stále šíří a prohlubuje, vyhlásily již v roce 1973. Jejich hlavním

zájmem je však další hromadění zisků, a to i podvodnými, korupčními transakcemi, podporou militarizace a provokováním válečných střetů.

Proti výročnímu, 55. zasedání MMF a SB v Praze, na podzim 2000, proti politice ovlivňující a deformující život stamilionů ve světě, zorganizovali mladí lidé z celého světa bouřlivé protesty. Horlivá snaha vlády zajistit několika tisícovkám nejbohatších a nejvlivnějších lidí planety tu největší péči kontrastovala s atmosférou konfrontace, kterou státní moc vyvolávala ve vztahu k protestujícím

KSČM uvítala široce založený občanský odpor proti politice nadnárodních korporací a slepé poslušnosti národních vlád. Podpořila jej vlastní akcí, demonstrací na pražském Těšnově, které se účastnily i některé další levicové strany ze zahraničí a kterou podpořila i odborová centrála SOF. KSČM vedla dialog a solidarizovala se s těmi, kdo zastávali podobné názory. Kritická stanoviska vyjadřovala v televizních debatách, v rozhlase a tisku. Formulovala je na veřejných shromážděních od manifestace na 1. máje po Slavnost Haló novin. Vlastní akci a iniciativu STOP MMF! podpořenou KSČM zorganizovali mladí členové strany a členové Komunistického svazu mládeže. Komunističtí poslanci podpořili výzvu poslanců z Itálie a dalších zemí a z EP za zorganizování nového Bretton Woodu, z něhož by vzešla odpovědnější organizace a řízení světových financí.

Výkonný výbor ÚV KSČM se kriticky zabýval politikou MMF již od února 2000. Během stranické diskuse se objevila myšlenka rozpustit MMF a SB, případně vytvořit potřebné řídicí finanční instituce podřízené OSN, jež by garantovaly odpovědné kroky ke stabilitě a rozvoji světové ekonomiky.

V roce 2002 nabídli česká vláda a prezident, horlivě se ucházející o projevy uznání od svých zahraničních protektorů, konání summitu NATO v Praze. Uskutečnil se v listopadu téhož roku. Na summitu došlo k rozšíření NATO o další členy, byly posouzeny přípravy na válečné akce a preventivní agrese a vedeno jednání o umístění zbraňových systémů v kosmu.

Vláda ČR, kterou KSČM k tomu vyzvala, a představitelé NATO mohli projevovat soudnost a ušetřit Českou republiku a Prahu po velké přírodní katastrofě, kterou země v letních měsících trpěla, své nákladné přítomnosti. Nehodlali se však vzdát zájmu na degradaci OSN a RB, na rozšíření zóny svých aktivit i mimo Evropu, dalšího zbrojení a přeřadů zdůvodňovaných bojem proti terorismu a psychózou trvalého ohrožení. USA přitom již daly jasně najevo, že jsou k vypovězení smlouvy o protiraketové obraně odhodlány a k tažení proti „ose zla“ NATO ani nepotřebují. Právě na pražském summitu se ukázalo, že Američané na jeho plnohodnotné existenci již ztratili zájem. Chápou je pouze jako určitou převodní páku, případně doplňkový zdroj a spoléhají stále více na ad hoc vznikající účelové koalice. Postoj USA přispěl k rozhodnutí Francie,

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Německa, Belgie, k nimž se záhy (a překvapivě) přidala Anglie, vytvářet v EU vlastní ozbrojené síly, budovat společné ozbrojené síly rychlého nasazení a bezpečnostní sbory.

KSČM v Programu obnovy požadovala nejen transformaci, ale v nedaleké perspektivě i odstranění, rozpuštění agresivního bloku NATO. Prosazovala co nejrychlejší pozastavení účasti ČR v jeho vojensko bezpečnostních strukturách. Varovala také před militarizací evropského kontinentu s tím, že strana podporuje jen vytváření, případně vysílání sil na udržení míru (peace keeping). Odmítá podporovat snahy využívat těchto sil k „dělání míru“ (peace making), ke sporným zásahům, zneužitelným k preventivním a agresivním akcím.

Výkonný výbor ÚV KSČM sledoval aktivity evropské levice i dalších států (včetně mimořádně silného hnutí: „Evropa se musí oddělit od USA!“) a rozpracovával pozitivní řešení bezpečnostní architektury v Evropě. V březnu 2001 se uskutečnila První evropská mírová konference, na níž všichni účastníci (kromě Maďarska) podpořili plán na rozpuštění NATO. Náměty na pozitivní řešení bezpečnostní architektury byly předloženy na kontrasummitu v září 2002. Postoj proti NATO se projevil v Pražské výzvě, kterou podepsalo 35 levicových stran a kterou KSČM iniciovala.

kány šance na změnu, musela se KSČM snažit obhajobou sociálních i národních zájmů oslovovat většinu a zaujmout tak velkou část společnosti z různých sociálních prostředí.

Svou politikou po V. sjezdu jsme usilovali působit především mezi veřejností, vyjadřovat zájmy dělnictva i dalších námezdně pracujících, zemědělců (družstevních i soukromých), pracovníků sociálních služeb, učitelů, lékařů, kulturních pracovníků, vědců, drobných i středních podnikatelů, mladých lidí i důchodců. Usilovali jsme získat pro takovou politiku podporu napříč celým spektrem, pronikáním do struktur občanské společnosti. Chtěli jsme získávat pro odpovědnou sociální politiku občany, kteří neztratili schopnost vnímat zničitelskou politiku polistopadových vlád a byli ochotni se v nápravě poměrů angažovat. Svě představy o lepších poměrech a o cestě k nim měly odbory, nespokojené obce, mnohé regiony, ale i odpovědní podnikatelé (v organizační struktuře KSČM jich působí více než 2300). Konkrétní podporu očekávali ve svém individuálním i družstevním podnikání malovýrobci, živnostníci a zemědělci (statistické údaje prozatím počítají s přibližně 600 až 700 tisíci podnikateli, přičemž dvě třetiny z nich nemají zaměstnance a pomáhající rodinní příslušníci tvoří jen zanedbatelnou část). Není přehnané, řekneme-li, že bylo hodně lidí, kteří čekali, až se jim více přiblížíme a přizveme váhající a nerozhodné ke spolupráci.

Lze říci, že KSČM postoupila v plnění linie V. sjezdu, tj. neuzavírat se do vlastních struktur a čekat, až k nám lidé sami najdou cestu. Uvědomovala si, že masovost není jen v počtu členů strany, ale také ve stabilním vlivu v nejširších vrstvách. Většina členů strany plně pochopila, jak důležité je, aby politika KSČM na všech úrovních získala některé nové rysy. Uvědomila si, že se musí otevírat při sledování potřeb a zájmů široké občanské veřejnosti rozumným názorům a zkušenostem, aniž by se vydávala v šanc lob-bistickým zájmům různých skupin vlivu.

Nezbavovali jsme se přitom koncepce avantgardní strany. Kladli jsme důraz - ve společnosti, která je postupem kapitálu stále více objektivně i záměrně tříštěna a atomizována - na sjednocování různorodých zájmů a hlavně na aktivní účast dotčených skupin při prosazování svých zájmů, účastí ve volbách počínaje a volbou nejučinnějších forem protestů konče.

Budou-li komunisté takto politicky působit, budou je lidé volit, zvítězí-li dojem, že jsou jako ostatní, tj. jinak mluví a jinak jednají, budou občané na svou účast rezignovat. Získat jejich stálou přízeň proto znamenalo a znamená odpovědně působit nejen ve volebním období, ale stejně tak i v mezidobí mezi volbami, trvale, na základě získaných pozic v obcích, městech, krajích, v obou komorách parlamentu. Komunisté berou vážně svůj úkol neustále se zabývat tématy, která obyčejné, pracující lidi zajímají a tíží, a pomáhat jim řešit jejich každodenní problémy.

IV.

S lidmi pro lidi

Pro koho KSČM dělá svou politiku

Chce-li KSČM plnit svůj politický úkol, sloužit široké veřejnosti jako aktivní politický subjekt, musí se neustále ucházet o její přízeň. Hájí především zájmy obyčejných lidí, těch, kteří jsou jako lidé práce tvůrci společenských hodnot a přitom získávají jen průměrnou a nižší mzdu. Z jejich práce kořistí domácí a stále více zejména zahraniční velkopodnikatelé. Jsou nejen neprivilegovaní, ale i pod značnými tlaky a žijí ve stálé existenční nejistotě. Jejich jádrem jsou jak tradiční, tak vysoce kvalifikované skupiny dělníků a dalších zaměstnanců.

Komunisté nedělali ani po V. sjezdu populistickou politiku. Věděli (neobraccí se k homogenní společnosti), že nemohou oslovit všechny. Měla-li se však akce solidarity a podpory stát účinnější, měly-li být zís-

Dělnická a zaměstnanecká politika

Po listopadovém převratu se do společnosti vrátil základní konflikt práce a kapitálu v některých nových, ale v řadě směrů dokonce, hodně starých formách. Objevilo se několik málo tisíc příslušníků klasické buržoazie. Mezi dělníky bylo možné (podle různých kritérií) zařadit až na 4 miliony osob (z celkového, stále klesajícího počtu asi 4,5 mil. aktivně ekonomicky činných). Ve státním sektoru pracovala méně než jedna pětina zaměstnanců, v soukromém sektoru více než dvě třetiny.

Pro KSČM byl a zůstává vztah k dělnictvu, které je dnes opět ve vysoké míře „třídou o sobě“, zcela zásadní. Považuje je za rozhodujícího nositele a iniciátora pokrokových změn ve společnosti. Proto také strana věnovala po sjezdu velkou pozornost prohlubování a konkretizaci dělnické politiky, jejímu dalšímu výhledu. Nezůstávala tu u zbožných přání, analyzovala skutečné procesy.

KSČM trvá na vymezení dělnické třídy jako objektivně rozhodujícího tvůrce materiálních hodnot. Uvědomuje si sblížení postavení dělnictva v obchodě, v různých i nových odvětvích služeb, některá specifika v postavení „sebezaměstnavatelů“ a zvláště pozoruhodný vzestup role „počítačového proletariátu“, k němuž strana teprve hledá cestu.

Dělnictvo bylo po roce 1989 zasaženo značnou existenční nejistotou. Jeho závislost na podnikatelích byla velice cílevědomě vystupňována. Zmizel nejen veliký počet pracovních míst, zanikají celá průmyslová odvětví a složky dělnické armády. Na severní Moravě v důsledku restrukturalizace hutnictví odešlo během 10 let přes 70 000 pracovníků, dalších 30 000 odcházelo v důsledku útlumového programu. Z kdysi významných závodů i v řadě dalších regionů a míst nezůstal kámen na kameni. Nedávno ještě proslulé dělnické Kladno se změnilo v průmyslový hřbitov. Neklesá však jen podíl dělnictva na populaci a počet pracovních míst, organizuje se útok na jejich kvalitu. I v Praze už nejsou volná dobrá pracovní místa, k dispozici jsou většinou jen místa špatně vybavená. V celé zemi mají dělníci a zaměstnanci problémy v nadnárodních společnostech a ve velkých závodech. Postihováni jsou i u malých firem, v obchodech, restauracích, pekárnách, kde se o ně nikdo nestará. Dochází k atomizaci práce, zvyšuje se nejen nestabilita pracovních kolektivů, ale i samotného pracovního vztahu.

V praktické dělnické politice navíc stále přežívá představa o dělnické třídě jako fyzicky pracujících. Vyhovuje i režimním politikům, kteří vycházejí vstříc hledačům „levné pracovní síly“ ze zahraničí. Takové pojetí pak ztěžuje využít možností a motivace ke zvyšování intelektuální úrovně práce a činností a vážně poškozují společenský zájem.

Chybami v dělnické politice před rokem 1989 byly postoje dělnictva značně negativně ovlivněny. S dů-

sledky této politiky jsme se potýkali nejen bezprostředně po převratu. Politické postoje dělníků jsou jimi silně ovlivněny ještě dnes.

Mezi dělníky byla vnášena víra ve velký potenciál polistopadové transformace, všemožně byl podněcován návrat na tradeunionistické pozice. Paradox, že dělníci převážně volili ODS, se však postupně vytrácel. Od poloviny 90. let se začali přiklánět k sociální demokracii. Podle výzkumu STEM z ledna 2004 by ale stále ještě 27 % dělníků volilo ODS, ČSSD 20 % a KSČM 21 %. S koncem desetiletí se celková angažovanost námezdních pracovníků dále snižovala. Narůstal nezájem, lhostejnost. Část dělnictva je s pracovními podmínkami a celkovým zajištěním celkem spokojena, i když je mezi nimi také nadprůměrné množství zklamaných i rozhořčených, kteří nevěří státním orgánům, politikům ani sdělovacím prostředkům. Velké množství je nerozhodnutých a nevoličů.

Strana si uvědomovala, že část dělnictva se postupně radikalizuje, ale jen malá část byla zatím ochotna aktivně vystupovat. Trvala apatie. Ani ty, kteří svou nespokojenost s daným stavem dávali různě najevo, nezajímaly politické projevy zaklínající se dělnictvem. Nezajímali se také o násilné akce, o nichž propaganda prohlašuje, že hrozí celkovou destabilizací poměrů. Jen asi polovina z nich (výzkum v pardubickém okrese) byla pro (povolené) mítinky a demonstrace, ještě větší počet by dal před akcí přednost změně zaměstnání. Třetina odmítala i stávkou. Dělníci většinou čekali, že jim někdo konečně v jejich obtížné společenské a osobní situaci pomůže. Neuvažovali ještě příliš nad tím, jak by si pomohli sami. Zajímali je dnešek, možnost udržet si či získat práci a mzdu.

Vůči komunistům si dělníci nadále udržovali určitý odstup. Jejich podpora naší politice nebyla zatím větší než u ostatních vrstev společnosti. Poměrně velký počet těch, kteří spíše čekali, jak se situace vyvine, byl i mezi dělníky - komunisty (jen málo z nich bylo např. mezi funkcionáři odborů). Zkušenosti i průzkumy ukazovaly, že se situace mění. Potěšující bylo, že někteří z dělníků již neodmítali dialog, i když stále nebyl dostatek předních dělníků ochotných takový dialog zprostředkovat. Jistý příklon části zaměstnanců a nezaměstnaných ke KSČM se spíše objevoval v projevech sympatie než v ochotě aktivně politicky jednat. Nedařilo se ve významnějším počtu získávat dělníky k aktivní práci ve straně.

KSČM situaci posuzuje střízlivě, ale je pevně rozhodnuta snažit se s dělníky o větší kontakt a najít prostředky, jak je oslovit. Je si vědoma toho, že nejde o proklamace, ale o hledání cesty přes jednotlivce, osobnosti, přední dělníky, přes obhajobu jejich nejběžnějších zájmů. Uvědomuje si, že jim jde zvláště o pracovní jistoty. Ví, že musí přicházet s programovými a legislativními návrhy, poskytovat konkrétní pomoc i jednotlivým podnikům, kolektivům a jedincům,

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

pomáhat jim k práci, k bytu apod. Uvědomuje si potřebu uplatňovat program aktivní sociální sebeobrany. Chce vytvářet volnější aktivity ze zaměstnanců, odborářů, nezaměstnaných. Chce jim nabízet a udržovat kontakt s našimi zastupiteli, být u každého propouštění, stávky, u každého protestu proti pokusu o likvidaci dalšího podniku (od Vagónky ve Studénce a Tatro Kopřivnice přes Svit Zlín, Zetor Brno a Sklářny Květná po Let Kunovice a mnohé další).

KSČM si uvědomuje, jak důležité je vytvářet širší základnu dělníků a zaměstnanců mladší a střední generace, kteří by získávali postupně zkušenost z veřejné činnosti a autoritu mezi dělníky a veřejností. Ví, jak potřebné je získávat dělníky do našich řad, i když jako členové strany budou mít úkol těžší, než kdyby se omezili jen na volbu komunistických kandidátek.

Mají-li obyčejní lidé práce v této zemi obstát, nemohou strpět takové znevažování talentů a takový pokles péče o využívání a rozvoj schopností, s jakým se po dlouhých 14 let od převratu setkávají. Pod hesly o svobodě tvorby byla věda, kultura, umění a publicistika zbavena svých základních existenčních jistot. Byla svedena pod kuratelku trhu a donucena posluhovat systému, vyhlášenému za poslední, už jen dílčími zásahy napravitelný stav světa. Mnozí se ještě nechávají hnít režimem, nemálo z nich pomáhá přizpůsobovat antikomunismus. O to více vynikají činy těch umělců, vědců i techniků, školských a dalších kulturních činitelů, inteligence pracujících v různých oborech lidské činnosti, kteří se s levicovou orientací nikdy nerozešli a zachovali si svou nezávislost a hrdost. Po zkušenostech nacházejí mezi ně cestu další a další. S rostoucími rozpaky sleduje veřejnost snahu hájit stěží obhajitelné. Stále pozorněji naslouchá těm, kteří skrývají pravdu nehodlají. Jejich názory a hlediska se přitom s přístupy a hledisky komunistů mohou nadále i dosti lišit.

Mnozí umělci, vědci, učitelé, řídicí pracovníci i dělníci vykonávající duševně vysoce náročné pracovní úkony v KSČM nikdy nepřestali pracovat. Další k ní teprve hledají cestu. KSČM sama jim musí vycházet vstříc.

Politika pro mladé a s mladými lidmi

Jednou z nejvýznamnějších priorit V. sjezdu byla práce mezi mládeží a s její účastí. I když se podíl nejmladší věkové kategorie stále snižuje, tvoří stále početnou skupinu v populaci (na 1 milion 620 tisíc chlapců a děvčat). Restaurace kapitalismu ji často uvádí do obtížného postavení, ze kterého hledá východisko. Oblíbené tvrzení režimních žurnalistů, že jsme strana odsouzená k vymření, se postupně ukazovalo a ukazuje jako pouhé zbožné přání. Mladí lidé jsou mezi našimi voliči, vstupují i do strany. Daří se práce mezi dětmi. Střízlivě však je nutné říci, že vcelku strana - zvláště u mládeže nad 15 let věku - ještě nenabídla program činností, který by ji dostatečně zaujal.

KSČM analyzovala a soustavně sleduje ve svých odborných a zájmových skupinách situaci a vývoj. Uvědomuje si, že právě mezi mládeží dochází stále ještě k nepříznivým posunům v hodnotových orientacích směrem k úzkým osobním zájmům. Přijala zásadní politické stanovisko (včetně Deklarace V. sjezdu k mládeži), staví požadavky mládeže na přední místa svého programu. Usiluje o informace a kontakty v okresech a krajích, zakládá tu kluby mládeže a komise pro práci mezi mládeží, má v této oblasti své koordinátory. Má zájem neomezovat se na rétoriku, promýšlí a uskutečňuje konkrétní, praktická organizační opatření. Závěry a doporučení se přesto naplňují jen pomalu.

Pestré formy jsou voleny pro práci s dětmi: od tradičních Dnů dětí při oslavách 1. máje (např. na Teplicku organizované Májové odpoledne na Kyselce, jehož se účastní okres Most, akce v Oseku, v Hrobu) přes připomínku významných výročí (SNP v tzv. Vatře v Duchcově) po turistické akce (např. na Kladensku pravidelně organizovaný Májový běh, turnaj v malé kopané, v severních Čechách organizovaný turistický výstup na Milešovku, na Frýdecko-Místecku výstup na Ondřejník) a mnoho jiných. Účastní se jich i rodiče a prarodiče, dochází k neformálním setkáním občanů, poslanců a zastupitelů.

Za významné je považováno „chodit“ za mládeží. Mnozí zastupitelé (např. na Lounsku i jinde) se podíleli na různých akcích a soutěžích určených mladým lidem. Řada funkcionářů ale stále měla obavy vyjít ven, na veřejnost, do ulic - a požadavky mladých podpořit. Zdráhala se něco pro mládež ve svém volném čase dělat, případně si nepřála, aby se o tom příliš mluvilo.

Přitom jsme stále ještě o současných zájmech a orientacích mládeže nevěděli a nevíme dost, málo jsme naslouchali tomu, co mladé lidi zajímá. Ani oni ovšem na tom nebyli a nejsou lépe: jen určitá malá část o nás něco ví a zajímá se o nás. Věděli jsme, že při kontaktu musíme počítat i s nepříjemnými otázkami a kritikou.

Mládež stále zůstává pod stálým a silným propagandistickým tlakem. Jen málo pedagogů dokázalo dětem říci pravdu, mladí lidé byli trvale vystavováni masážím sdělovacích prostředků. Nebylo tu možné spoléhat pouze na dobrovolné pracovníky, pomoc bylo nutné hledat i jinak a jinde.

Důležité bylo najít s mládeží společný jazyk, tímto jazykem s ní mluvit, nementorovat, zbavovat se funkcionářských klišé a předcházet sektářskému ohrazování. Bylo potřeba znát a respektovat zvláštnosti jejího současného životního stylu. Ještě důležitější pak bylo vyvarovat se ukvapenosti při posuzování hodnotové orientace. Mládež má potřebu kritického myšlení, potřebu dopídit se pravdy. Jednou dané poučky odmítá. Mladí přemýšlejí, mají svůj názor, a to je dobře, je pro něj nutné mít pochopení.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Komunisté neměli důvod obávat se toho, co je někdy označováno jako „radikalismus“ mladých. Jde o výraz vyhraněného nonkonformního postoje a také přirozené netrpělivosti mládí, jeho čistých emocí a snah. Neměli jsme důvod obávat se takového zápalu, energie a elánu. Ani naším cílem nebyl přece spokojený, se vším smířený maloměšťák. Přitom, žel, právě takové postoje se mezi část mládeže podařilo s restaurací kapitalismu v zemi vnést. Ve své naprosté většině však úspěšně vzdorovala a vzdoruje snahám režimu o pěstování nemyslivých, požívačných konzumentů.

K postoji vlivné části mládeže patří, že je citlivá na strnulost i černobílá schémata a přitom žádá jasná, jednoznačná stanoviska, ne lidi, kteří lavírují a vyhýbají se odpovědi. Byla a zůstává citlivá na otázky osobních svobod a možnosti získávat nejrozmanitější zkušenosti, ale velice se zajímá i o celkové přírodní a společenské prostředí, o problémy ekologické, o práva menšin a ras, osudy celosvětové civilizace. V důsledku společensko politických a ideologických vlivů projevovala nízký zájem o organizovanost, o tradiční formy. Převažovaly individualistické postoje a zájem o volné formy sdružování, kombinované - zatím častěji v zahraničí - s účastí na jednorázových masových bojových vystoupeních. Politické organizovanosti se mladí spíše vyhýbali, považují politiku za nudnou, postrádající přitažlivé vzory.

V posledních několika letech jejich politický zájem zřetelně ožil. Mnozí si uvědomili skutečnou společenskou situaci a povahu pravicových i sociálnědemokratických politiků. Jejich zájem o činnost komunistické strany se zvýšil, i když se režimní politikové snažili zneužívat určité míry jejich politické nezkušenosti a udržovat tak mínění o KSČM jako konzervativní politické síle, s níž není radno si zadat. Bylo stále více těch, kteří vystupovali za obdobné nebo i totožné cíle jako komunisté, i když si levicovou povahu takových požadavků a blízkost pozicím komunistů ani neuvědomovali, ať už to byli studenti, učni nebo i další skupiny mládeže.

KSČM se snažila hledat s potřebami a požadavky mladých lidí styčné body, vědoma si toho, co všechno mladí i po materiální a finanční stránce postrádají. Mládeži chybějí klubovny, finance pro účelné využívání volného času, pro zařízení informačních center počítači a vůbec vyšší podpora státu.

Mladým lidem však chyběl a chybí i pravidelnější kontakt s lidmi, kteří by pro ně mohli být osobním vzorem. Nejlepší zkušenost přinesla setkání, na nichž mladí lidé, např. z pracovního procesu, oslovovali mladé.

KSČM ani po V. sjezdu nepovažovala za nezbytné a důležité, aby mladí lidé do strany přímo vstupovali. Jen nejodvážnější z nich k nám zatím našli cestu. Přemostění k další generaci zatím představuje na 3000 mladších lidí, z nichž přes 600 je ve věku do 30. let. Nejbližší organizovanou strukturou ke KSČM je Komunistický svaz mládeže. Podstatná část mladých

členů a sympatizantů KSČM je však stále zachycována různými volnějším a místním podmínkám odpovídajícími formami. Mnohde si vytvořili zvláštní mládežnickou základní organizaci či levicové kluby mladých s různými názvy, v nichž se angažují KSM, ale i anarchisté a další skupinky. Jisté kontakty (především na osobní bázi) jsou i na různá radikálně levicová uskupení mládeže - typu Budoucnost, SOP, Socialistická solidarita apod.

Možnosti navázat širší kontakty nebyly zatím zcela využívány. Spolupráce s politickými uskupeními typu Mladí sociální demokraté prakticky neexistuje. Významnou politickou aktivitou je Iniciativa za sociální fóra, jejímž cílem je rozvoj českých sociálních hnutí a zapojení do Světového a Evropského sociálního fóra. Vybudovat těsnější kontakty předpokládá vyhýbat se tomu, aby byl kladen důraz hlavně na nesporné ideové rozdíly. Jednotliví aktivisté KSČM či KSM si v širším levicovém i nelevicovém prostředí neziskových organizací dokázali získat různé významné kontakty a respekt. Vedoucí Odborné sekce mládeže Miroslav Prokeš je jako vyjednaváč respektován ve střešových mládežnických sdruženích (Kruh dětí a mládeže ČR) či v ekologických organizacích (Zelený kruh, ČSOP), účastní se i vytváření Asociace NNO, působí ve velkých mezinárodních neziskových organizacích, jako je Sociálně ekologické hnutí Internacionála přátel přírody, v síti UNITED for Intercultural Action a je stálým zástupcem této mezinárodní organizace při OSN v Radě Evropy.

Různé okresní výbory KSČM pomáhaly mladým členům strany radou, finanční podporou, zpřístupněním internetu apod. Ne vždy však měli s okresními výbory jen dobré zkušenosti. Některé OV neměly o jejich činnosti ani přehled, měly dílčí, neúplné i nesprávné, staré informace. Vznikaly problémy komunikační, časové i personální. Některé problémy si mladí lidé v klubech vytvářeli i sami tím, že připustili plané schůzování s prázdným ideologizováním, tedy obsah, styl a metody činnosti, které je nedokázaly trvaleji zaujmout.

Samotný věk jistě není vstupenkou do funkce, ale získávat mladé lidi pro politickou práci bylo důležité i tím, že měli možnost uplatnit se ve veřejném životě, v tisku, na volitelných místech kandidátek do zastupitelstev i do parlamentu a odpovědnou funkci také skutečně převzít. Možností pro získávání praxe v rámci KSČM bylo více. Mohli se uplatnit i jako asistenti poslanců, členové odborných a zájmových komisí na různých úrovních apod.

KSČM si byla plně vědoma také životní situace seniorů a významu jejich životních a politických zkušeností. Jejich počet rostl zejména ve velkých městech, jako je Praha, Brno a Plzeň. Podíl občanů nad 60 let se tu zvyšoval nejrychleji a převyšoval 20 % z počtu obyvatel.

Výslovně ve svém volebním programu KSČM závažně vyzdvihla obtížné postavení, do něhož se dostá-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

vají ženy (zvláště matky - samoživitelky). Ve společnosti bylo v tomto období z celkového počtu 10,2 milionu obyvatel 51,3 % žen (2003). Poklesl počet zaměstnaných žen. Ženy nedostávaly příležitost podílet se na řídicích funkcích, snižovalo se jejich finanční ohodnocení (profese s převažujícím podílem žen zůstávaly na nejnižším stupni ohodnocení). V zaměstnání se setkávaly s častým nedodržováním Zákonníku práce. Zaměstnankyně často svá práva ani neznaly a zaměstnavatelé toho využívali. KSČM ve spolupráci s Levicovými kluby žen pro ně proto k jejich objasnění pořádala besedy, přednášky i semináře. Měnily se i podmínky pro úlohu žen v rodinách. Stoupal věk vstupu žen do manželství a pro početí prvního dítěte, klesala porodnost, měnil se celkový styl jejich života a poklesla i jejich politická aktivita a angažovanost.

Od dlouhé tradice boje za zrovnoprávnění žen KSČM nikdy neustoupila. Neprojevovalo se to jen v připomínání Mezinárodního dne žen, jako dne bojů za jejich skutečné zrovnoprávnění i vtom, aby získaly důstojné zastoupení v politice. KSČM tu dosahovala lepších výsledků než jiné politické strany, i když kvotace podílu žen v politických orgánech na V. sjezdu schválena nebyla. Přesto zbývalo ještě hodně učinit, počínaje prosazováním žen na volitelná místa v kandidátkách s pomocí Levicových klubů žen (22 % žen na kandidátkách ve volbách do zastupitelstev v roce 2002 nebylo příliš mnoho). Výsledkem bylo i stále ještě poměrně nízké zastoupení žen v krajských zastupitelstvech.

K významným spojencům strany patřily v této oblasti Levicové kluby žen (LKŽ). Sdružují levicově orientované ženy, převážně členky KSČM, v jejich úsilí o rovnoprávné postavení. Mají v regionech různě velkou členskou základnu i různý počet klubů, nejčastěji v závislosti na sociální situaci v místě (nejvíce klubů je v severních Čechách). LKŽ nejčastěji spolupracují s KSČM, i když některé OV a KR KSČM ne vždy význam jejich působení docenují. Častější je kontakt se starosty, místostarosty a členy zastupitelstev za KSČM i nezávislé. I když působí i v odborech, přímá spolupráce s odborovými centrály se zatím nedaří.

Problémem je, aby se více soustřeďovaly na prosazování práv žen a situaci rodin a na nutnost získat větší zájem o svou činnost mezi mladší generací.

V současné době je v ČR na 30 ženských organizací. Spolupráce LKŽ s Českým svazem žen je v jednotlivých regionech rozdílná, většinou závisí na tom, kdo je v čele organizací ČSŽ. Spolupráce se Sociálně demokratickými ženami je na republikové úrovni, v rámci PČR, kde je v čele Stálé komise pro rodinu a rovné příležitosti předsedkyně LKŽ a současně poslankyně za KSČM Květa Čelišová. Pro mladé aktivistky KSČM je výzvou budovat kontakty na feministicky zaměřené organizace v ČR (např. Feministická skupina 8. března aj.) i v zahraničí.

Podpora odborů

Součinnost s odbory byla i mezi rokem 1999 a 2004 pro KSČM prvořadou otázkou. Práce v odborech se v zájmu účinné pomoci dělníkům a zaměstnancům jevila jako nejpotřebnější i nejúčelnější. Odborové organizace mohly být vytvářeny ve všech podnicích a firmách, mohly značně ovlivňovat situaci zaměstnanců. Skutečností bylo, že jim v řadě případů nejen účinně nepomáhaly, ale svou servilní politikou vůči zaměstnavatelům leckdy přímo i škodily.

Režimu nakloněné odbory mlčely, když byla oklešťována základní práva kodifikovaná v Zákonníku práce, když byly přijímány asociální zákony, když se lidé ze Zetoru a ČKD dožadovali svých mezd. Zato se soustavně a otevřeně zastávaly politiky všech polistopadových vlád a zcela záměrně tlumily a odvracely (až na v podstatě nepatrné výjimky) všechny akce zásadnějšího odporu.

V důsledku tlaku zaměstnavatelů (a nejenom zahraničních, i když právě ti potíráním odborové činnosti vynikali), ale i povolnosti odborových předáků klesla organizovanost v odborech asi na 1/5 všech zaměstnanců. Již počátkem 90. let bylo hnutí roztrženo na 5 odborových centrál a 67 odborových svazů, které nejsou a nebyly schopny významněji ovlivňovat společenský vývoj. Ke ztrátě reprezentativnosti došlo i v jednotlivých podnicích. Zaměstnavatelé jim úspěšně odpírali či alespoň omezovali práva na zastupování všech zaměstnanců. Strach z propouštění bránil rozděleným osazenstvům podniků se ozvat. Ostatně i za práci v odborech byli zaměstnanci postihováni, i když jim byla formální právní ochrana poskytována.

Přestože mnozí odboráři nadále nevěřili v účinnost svých obranných akcí, přece jen k určitému posunu ve vyjadřování odborářských zájmů po roce 1999 došlo. Zvedal se odpor proti pasivitě odborů, docházelo k určité radikalizaci, marně tlumené většinou odborových aparátů. Objevovala se i jistá nostalgie po minulých odborářských vymoženostech (od poskytování výhodných půjček přes možnosti rekreace až po kulturu a sportovní vyžití).

KSČM se zejména po svém V. sjezdu snažila překonat určité bariéry ve vztahu k Českomoravské komoře odborových svazů (ČMKOS), s členskou základnou téměř 833 000 členů v 34 odborových svazech. Odbory, které vytvořili komunisté, tj. Odborový svaz Čech, Moravy a Slezska, zůstávaly slabé, a to přes práci, kterou do nich vložili Karel Heneš, Jaroslav Štrait, Petr Šimůnek a Karel Vymětal. V ostatních odborových svazech byla všechna významná místa obsazena sociálními demokraty, mezi nimiž nebylo málo takových, kteří nadále živil i velice hrubý antikomunismus. KSČM však ve vedení těchto svazů zcela vyklidila pole, i když v nich i komunisté byli zapojeni. Mnozí členové pracují v těchto odborových svazech velmi aktivně, stejně jako v Českém svazu žen, ve

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

spolku přátel Lužice aj. Jejich názory však nebyly v odborech dostatečně slyšet. Členové a příznivci strany svůj postoj zdůvodňovali tím, že se v tak pravicových odborech nechtěli angažovat a nestáli příliš o to, být v nich organizováni. Právě to se však ukazovalo jako stále větší chyba. Např. stanovy, program a cíle OS KOVO (a nejenom tohoto svazu) byly pozicím radikální levice blízké.

KSČM nabízela odborům konkrétní pomoc při obnově a ochraně odborových práv, při překonání záporné dezintegrace odborů. Prosazovala prostřednictvím svých poslanců zlepšení pracovního zákonodárství, zejména zákoníku práce, posílení odborářské legislativy, větší ochranu odborářských funkcionářů, vymahatelnost práva na informace o podniku a větší váhu kolektivnímu vyjednávání. Zdůrazňovala význam činnosti odborů na vyšší, nadpodnikové úrovni, než dovoluje vyjednání o pracovní smlouvě se zaměstnavatelem. Organizovala fondy solidarity se stávkujícími a se zaměstnanci, kteří se ocitli ve svízelné situaci.

Ohlas měl praktický zájem na řešení situace v klíčových podnicích, podpora odborářských protestů proti propouštění a proti zadržování mezd. Jistou odezvou měl i návrh na zkrácení pracovního týdne na 35 hodin (po vzoru Německa, Itálie, Španělska a Francie), který by umožnil rozšířit nabídku pracovních míst.

Vcelku však nelze považovat výsledky politiky ve vztahu k odborům za uspokojivé. Nedařilo se ovlivňovat politickou orientaci a pasivitu odborových centrál, získávat bližší informace o možnostech v konkrétní odborové politice na jednotlivých úrovních struktury KSČM. Přitom se objevily nové oblasti, v nichž byla práva zaměstnanců, zejména žen, výrazně porušována (super- a hypermarkety, provozovny služeb).

Ukazuje se jako stále potřebnější podporovat vstup našich členů a sympatizantů do odborů a činnost odborů vůbec, tím spíše, že např. stanoviska ČMKOS jsou našim stanoviskům často v mnohém blízká (o dnešním stavu zastoupení členů KSČM v klíčových svazek a závodních organizacích zatím nejsou dostatečné údaje). Je žádoucí, aby členové a sympatizanti KSČM využívali příležitosti a zaujímali uvolněné pozice v orgánech odborových organizací, aby zakládali další odborové organizace. Odborářům je nutné umožňovat, aby vcházeli ve styk s našimi poslanci v zájmu rozšiřování zaměstnaneckých, odborových práv a sociálních jistot zaměstnanců. Je tak nutné získat postupně v odborech větší vliv a napomáhat tomu, aby razantněji vystupovaly při obhajobě zájmu lidí práce. Je nepochybné, že k dalšímu oživení odborové činnosti může dojít se vznikem a jednáním tripartit v krajích a v poradních sborech úřadů práce, zvláště v těch nejohroženějších regionech. Žádoucí by bylo osvojit si schopnost organizovat hnutí nezaměstnaných.

Dnes již není problém, aby se komunista zapojil do práce ČMKOS a Asociace samostatných odborů

a působil v nich alespoň jako řadový člen. Pravda ovšem je, že stále ještě někde členství v KSČM vadí, i když i pracovní kolektiv je za členy navrhuje a přimlouvá se za ně. Hlavním limitem je malý počet členů KSČM v produktivním věku, příznivým faktorem je naopak stále více měnící se společenská atmosféra, zájem o stanoviska KSČM a autorita poslanců a zastupitelů za KSČM. Jde samozřejmě o dlouhodobý proces, ve kterém budou hrát stále větší roli konkrétní osobnosti z KSČM vystupující jako mluvčí odborářů.

K nejvýznamnějším aspektům činnosti KSČM patřila politická snaha, co nejvíce rozšiřovat prostor pro reálnou demokracii včetně zvyšování účasti pracujících na řízení jejich závodu či instituce. Komunisté měli a mají zájem na tom, aby se zvyšoval podíl občanů, sdružení, spolků a občanských hnutí na rozhodování. Účast na řízení v různých formách a na různých úrovních vždy považovali za významný, strategický aspekt svých základních postojů.

Představám, odpovídajícím samosprávné formě řízení, se snažili dát větší publicitu, seznamovat s ideou účasti zaměstnance, živit zájem o vlastnické a další formy účasti. Značná pozornost byla věnována návrhu na zaměstnanecké rady. Skutečností je, že v této „osvětě“ bude nutné intenzivněji pokračovat. Zatím nevyvolala větší ohlas, i když v jiných zemích, se nesporně ujala a má i oficiální podporu, která může být využita k naplňování této myšlenky i v České republice. Jak ukazují některé výzkumy, ani komunisté si zatím tuto ideu dostatečně prakticky neosvojili a zvláště nad zaměstnaneckým vlastnictvím dosud krouží pochybovačně hlavou.

KSČM navrhla zavedení zaměstnaneckých rad do legislativy s tím, že by se měly zabývat zejména personálním a sociálním zajištěním zaměstnanců. Jejich aktivita by se neměla s činností odborů křížit. V diskusi se přesto objevily námitky, že by mohly být přece jen proti odborům využívány. Nesporné je, že odbory lépe než závodní rady umožňují solidární akce a politické působení.

Komunistický svaz mládeže

Komunistický svaz mládeže je nepočtenou, ale ve srovnání s dalšími politicky zaměřenými organizacemi mladých lidí největší a nejvýznamnější organizací mladých komunistů. Jeho posláním je získávat mladé lidi pro uplatňování programu KSČM za aktivní součinnosti KSM.

V KSM je organizováno asi 300 z 3000 mladých členů strany. Jsou samostatnou organizací, s vlastní organizační strukturou, hájí a prosazují vlastní, politicky vyhraněný názor. Mají své vlastní webové stránky na internetu, Mladou pravdu.

KSM se po V. sjezdu dařilo organizovat řadu aktivit, volil volnější formy práce, věnoval se nejen politic-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ké, ale také zájmové činnosti. Umožňoval mladým lidem setkávat se a bavit o vlastních problémech, zejména „dělat politiku“.

KSM se snažil vystupovat jako otevřená organizace, pěstující hojně kontakty, např. se středními a vysokými školami, na nichž pořádal besedy, diskuse a organizoval sportovní a kulturní setkání. Usiloval také o trvalejší kontakt s různými mládežnickými sdruženími, iniciativami a politickými skupinami doma i v zahraničí. Připravil spolu se ZSM společné setkání v Tvrdomicích, zúčastnil se Světového festivalu mládeže, byl v kontaktu s Antimaastrichtskou aliancí, s Finskou alternativou k EU a dalšími partnerskými organizacemi komunistů a mládeže.

K některým aspektům situace v zemi i ve světě zaujímal KSM postoj na základě své generační specifiky a zkušenosti, což těsné spolupráci nemohlo bránit. KSM uskutečnil řadu akcí, kterými významně zasáhl do politické diskuse i praxe. V roce 2001 sebral na 6,5 tisíce podpisů proti školnému, výrazně se podílel na protestních akcích proti zasedání MMF a SB v Praze i proti summitu NATO. Silnou skepsi vyjadřoval k důsledkům vstupu ČR do EU s tím, že během poměrně krátké doby může silně vyhroutit sociální problémy v zemi i v celé Evropě. Vedl a vede kampaň „Za sociální, sjednocenou, socialistickou Evropu!“.

Spolupráce KSM s komunisty byla velice intenzivní a na solidní úrovni. KSČM poskytovala KSM pomoc finanční a materiální, ale respektovala jeho vyhraněný seberealizační prostor. Do jeho vnitřních věcí nezasažovala. V souladu se stanovisky V. sjezdu se vyhýbala jakýmkoli šablonám, jednala i s KSM jako otevřená politická síla a jako rovný s rovným.

Představitelé KSM se s vedením KSČM pravidelně setkávali. Z V. sjezdu KSM v listopadu 2001 si odnesl předseda ÚV KSČM, jak uvedl v tisku, ty nejpříznivější dojmy, mj. o jejich vlastním „Zeleném manifestu“, o postojích ke školnému, o drogové tematice, o boji proti extremismu, o prioritě působení ve veřejnosti i snaze vybudovat si vlastní odborné zázemí. Za práci, kterou v čele KSM vykonal, bylo J. Gottwaldovi vysloveno poděkování. Výraznou osobností je i jeho současný předseda Z. Štefek. Jako jeden z podnětů zazněl na zasedáních ÚV KSČM i návrh, aby byl na VI. sjezdu případně zvolen samostatný místopředseda KSČM pro práci s mládeží.

Úspěšně pracovala organizace pro děti, Pionýr. Je zcela samostatnou nezávislou organizací. Vztah České rady Pionýra ke KSČM byl a zůstává velice vlnivý. Zdůrazňovat, že tato organizace je blízka KSČM by v ovzduší neustále otrávaném antikomunistickou propagandou práci dětské organizace občas mohlo poskytnout i medvědí službu. Komunisté pracovali v organizaci často jako vedoucí. Práce s dětmi je zajímavá a těšila a přinášela trvalejší výsledky.

V práci s mládeží pomáhají jako blízký spolupracovník KSČM už zmíněné Levicové kluby žen, vedené svou republikovou radou, a další více či méně levicově orientované společenské a zájmové organizace.

Styky KSČM s komunistickými a levicovými stranami

Síly levice jsou opět na vzestupu, jejich pozice se po historické porážce již většinou stabilizovaly a v řadě oblastí světa jejich vliv opět vzrůstá. Jsou na vzestupu i v širším evropském kontextu. Pozice a vliv reakce jsou však ve světě silné. V Evropě pravice pokračuje ve frontálním útoku na zbytky sociálních práv a jistot pracujících lidí a na práva a svobody občanů. V západní Evropě není státu, kde by se lidé nebouřili, mnozí již nemají kam ustoupit.

Zřetelněji než kdykoli dříve se po V. sjezdu prokázalo, že účinně se bránit nelze pouze v rámci národních států. Po stabilizaci a obnově pozic levice bylo nutné, aby se znovu rozhodněji ujímala dějinné iniciativy. Zahraniční styky KSČM byly zaměřeny tak, abychom přispívali ke sjednocování sil mezinárodního dělnického a komunistického hnutí. Nejužší spolupráci udržovala strana s Komunistickou stranou Slovenska, s KS Řecka, KS Ruské federace a dalších zemí bývalého Sovětského svazu, s KS Kuby, KS Číny, KS Vietnamu, Korejskou stranou práce, Portugalskou komunistickou stranou, Stranou italských komunistů, italskou Stranou komunistické obrody, KS Španělska, Dělnickou stranou Maďarska, německou PDS, Německou komunistickou stranou, KS Rakouska, Francouzskou komunistickou stranou, Švédskou levicovou stranou, Bulharskou komunistickou stranou, Japonskou komunistickou stranou, KS Indie, Marxistickou komunistickou stranou Indie, KS Brazílie, Jihoafrickou komunistickou stranou, Kyperskou AKEL, Iráckou komunistickou stranou aj.

KSČM a Komunistická strana Slovenska vycházejí z mnohaletých tradic bratrského soužití obou národů a z našich internacionálních svazků. Bez ohledu na uměle vytvořené hranice v rozporu s vůlí obou národů pokračují ve vzájemné spolupráci v souladu s náročnými potřebami současného vývoje. Snaží se tak konkrétně přispívat k česko - slovenské vzájemnosti včetně družebních styků mezi okresy, městy a obcemi v hraničních oblastech, jakož i mezi organizacemi. Spolupráce se začíná rozvíjet i mezi poslanci KSČM a KSS.

Vedle tradičních forem zahraničních styků oživoval zájem o nové, pozoruhodné pokrokové iniciativy (např. v hnutí zelených a proti globalizaci). Síla snaha využívat zkušeností Evropského sociálního fóra i poznatků ze světového sociálního fóra v brazilském Porto Alegre a jeho pokračovatelů (např. na indickém subkontinentu, v Bombaji) a jiných inspirací. V roz-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

manitých levicových hnutí a organizací jsou kombinovány užší i volné formy styku a organizace, roste zájem o přímou účast v bojových vystoupeních v různých zemích, i o nové formy, které umožňují současné formy komunikace.

Strany naší nebo nám blízké orientace působily a působí ve velmi rozdílných podmínkách, uplatňují různou strategii a taktické postupy, ale sjednocuje je cíl - překonat kapitalismus. Hnutí jako celek intenzivně pocítovalo potřebu solidarity (např. takového typu jako byly akce na podporu Kuby proti provokacím USA, s uznáním přijala KSČM takový projev solidarity, jakým byla pomoc obětím povodní, kterou poskytl zastupitelstvo francouzského departementu složené z komunistů a socialistů aj.).

Při přirozené různosti se hledaly ale i odpovídající cesty k intenzivní koordinaci a spolupráci v ideové a organizační oblasti, která by vyústila v blízký i jednotný postup v klíčových politických otázkách a v ne-daleké perspektivě i v případném utváření jednotných stranickopolitických organizací.

Sbližování mělo řadu forem a složek, ale zatím převažovaly spíše volné formy: Strany se v rostoucí míře setkávaly na konferencích, seminářích, které zorganizovaly. Informovaly se ve svých tiskovinách např. o výsledcích voleb a dalších akcí. Rozvíjela se příhraniční, regionální spolupráce, družební styky se Slovenskem, Německem a Polskem, čtyřstranná spolupráce mezi východočeskými a středočeskými okresy a okresy braniborskými, saskými, se slovenským Martinem aj. V rámci svých mezinárodních družebních styků zprostředkovávají okresy (např. Domažlice) i spolupráci odborových organizací družebních zemí.

Na samém počátku jsou však hlubší ideové diskuse o příčinách osudové porážky, o nových jevech ve vývoji světového kapitalismu (včetně přeměn v sociálně třídní struktuře), které přinášejí nejen nové hrozby ale i nové možnosti, o ideových inspiracích, které poskytuje současná věda. Aktuální je nejen intenzivnější výměna a zobecňování zkušeností, ale i hlubší diskuse porovnávací programové zaměření.

Získávání častějších, úplnějších informací umožnilo KSČM také chápat, jakou cestou se ubírat nemá (např. podlehnouti svodům problematických výhod poskytovaných okrajovou účastí ve vládě sociální demokracie, nedostatečné a opožděné zhodnocení významu účasti v integračním procesu aj.), tj. varování před ztrátami, které přináší ústup od levicovosti. KSČM projevovala sympatie stranám, které se pokoušely navázat na činnost komunistických a dělnických stran v jiné formě. Uvědomovala si ale také opakovaně, že tzv. „transformovaná“ levice je vůči nástupu kapitalistické restaurace až příliš poddajná, i to, v jak vysoké míře na jakékoli odvážnější vzepření se rezignuje.

KSČM má v mezinárodním měřítku velkou odpovědnost za strategickou volbu v širším, především ev-

ropském měřítku. Její opravdová levicovost a dodržování nároků politické kultury zvyšují její autoritu a činí z ní jednu z nejlivnějších stran. Inspirovala a organizovala řadu významných setkání.

Na bilaterální konzultační návštěvy nebo námi pořádané politické akce jsme pozvali představitele mnoha bratrských stran. Celkový počet dvojstranných i mnohostranných aktivit, kterých se zúčastnili naši představitelé, vzrostl na více než sto. Soustředili jsme se přirozeně zejména na akce těch levicových sil, které působí v rámci EU. Mezi nejvýznamnější z nich patřil mezinárodní seminář o globalizaci v Nymburce, seminář o Mezinárodním měnovém fondu (a už vzpomínatá demonstrace s velkou zahraniční účastí proti zasedání této organizace v Praze), konference o bezpečnostní architektuře Evropy (a zmíněná demonstrace proti summitu NATO v Praze).

Na mezinárodní konferenci k bezpečnostní architektuře Evropy v listopadu 2002 byla formulována „Pražská výzva“ k formování mírové a spolupracující Evropy, proti válečným aktivitám NATO a neoimperialistické politiky USA, podpořená 35 bratrskými stranami. Byla publikována v mnoha jazycích světa a významně napomohla sjednotit přístupy vůči agresivnímu paktu NATO a projektu bezpečnostního systému v Evropě. Podobný význam mělo i námi iniciované společné prohlášení 68 komunistických a levicových stran světa z února 2003 proti chystané válce proti iráckému lidu. Na Setkání představitelů mezinárodních oddělení 10 komunistických a dalších levicových stran v dubnu 2003 v Praze byla vytvořena pracovní skupina z představitelů KS Ruské federace, KS Řecka, Sjednocené levice Španělska a KSČM. Zabývá se otázkami světové bezpečnosti a koordinace boje proti politice válek. KSČM si je vědoma, že od stran, které dlouhodobě působí v podmínkách kapitalismu, se může i hodně naučit.

Novou, velmi významnou šanci získává internacionalistická politika vstupem ČR do EU a možnou účastí komunistických poslanců v EP. Poměrně často uváděné argumenty, že několik málo desítek skutečně levicových poslanců v klubu Evropské sjednocené levice/Severské zelené levice zůstane bez vlivu a že se i KSČM malými možnostmi působit ve stačleném parlamentu spíše zkompromituje, neobstojí. Sjednocená levice zůstává v EP skutečně zatím slabá, je však možné a nutné přeměnit ji postupně v sílu. KSČM tu rozhodně nebude pasivní, obdobně jako v parlamentním shromáždění, v Radě Evropy, v OBSE a v dalších organizacích. Nejen že by měla více využívat dosud roztříštěný a nedostatečně využívaný potenciál, ale usilovat také o to, aby vedle evropských stran, které sdružují konzervativce, liberály, sociální demokraty, vznikla i skutečně levicová politická struktura.

Na setkání představitelů evropských levicových stran v Berlíně v lednu 2004 zazněla výzva k oficiálnímu vytvoření takové společné formace. Mohla by mj.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

napomoci k tomu, aby radikální levice byla přítomna i v dalších přistupujících zemích a aby se posilovaly její pozice v tzv. starých členských zemích. O způsobu zapojení, o tom, zda bude KSČM součástí Strany evropské levice nebo se bude na její činnosti podílet jiným způsobem, rozhodnou ve vhodné době ústřední stranické orgány. V každém případě si i vznikem EU a rozšiřováním vlivu evropské radikální levice „připravuje kapitalismus svého hrobaře“.

Mezinárodní konference evropských komunistických a levicových stran v Praze z března 2004 ukázala, že proces založení Evropské levicové strany nelze překotně urychlovat. V první řadě jde o nutnost posilovat spolupráci na zdravých základech důvěry a vzájemného respektování. Projekt integrace musí být důsledkem etapy úspěšné akční jednoty a nemůže ignorovat bratrské strany z bývalých socialistických zemí. Nesmí být politicky závislý na financování EU a nesmí být centralistický. Přípravné kroky byly učiněny na vratimovském semináři v říjnu 2003 i na obvodní konferenci KSČM v Praze 10 za účasti dalších levicových stran z ČR i ze zahraničí. Inspirací jsou i výsledky mostecké sociální konference a Manifest KSČM pro demokratickou Evropu, který KSČM diskutovala již v roce 1994.

Volby a snahu o dobrý volební výsledek chápala KSČM v období po V. sjezdu jako ústavní prostředek k takové změně ve vládní moci v právním státu, díky níž by bylo možné hájit zájmy všech, nikoli především či pouze zájmy majetných. Chápala takovou snahu jako prostředek ke stále důslednějšímu prosazování sociálně spravedlivého uspořádání.

Do voleb KSČM vždy vstupovala se střízlivým očekáváním i se zdravým sebevědomím. Jako strana, která prosazuje zájmy širokého okruhu svých voličů, se ucházela o jedno z předních míst ve stranickém spektru. Přistupovala k volbám jako ideově a organizačně pevná strana, se smyslem pro otevřenou politickou soutěž a kulturu, se zájmem přesvědčovat voliče, že volba komunistů je volba užitečná pro ně samé.

I v období po V. sjezdu neponechávala KSČM při sestavování kandidátních listin, v přípravě volebních programů a při vedení volební kampaně nic náhodě. Uskutečňovala v naprosté většině svých článků dohodnutou volební strategii. Uplynulé volební období 1998 - 2002 bylo pro stranu jedno z neúspěšnějších. Ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR dosáhla v roce 2002 absolutního přírůstku hlasů, (což se dalším stranám nepodařilo). Odpovědně a včas se připravuje i na volby do krajských zastupitelstev a na doplňovací volby do Senátu v roce 2004, které se budou odehrávat po VI. sjezdu KSČM.

Volba komunistů byla šancí, která zklamaným levicovým voličům ještě zbývala. Byla ale i výsledkem práce strany, která odmítala praktiky 90. let, kdy vítězové před volbami lhali a po volbách své voliče podváděli.

Při výběru kandidátů se strana orientovala s pomocí ZO a OV na výběr osobností, které se osvědčily v komunální politice i ve vlastních řadách a které si získávaly mezi spoluobčany autoritu. Snažila se vybrat kandidáty z odborníků, kteří znali odpovídající problematiku a byli ochotni i schopni funkce opravdu převzít a vykonávat. Mnozí vážali svůj souhlas se zařazením na kandidátní listinu na ujištění, že budou nasazeni na volitelná místa.

Snažili jsme se včas vytipovat a připravit kandidáty z generace mladých, z lidí v aktivním věku, zvláště z řad dělníků s přirozenou autoritou v pracovním kolektivu a také zvýšit podíl žen. Zatím jsme tu přijatelných výsledků nedosáhli. Stále více problémů - přestože otevřený antikomunismus tu již často ustupuje - bylo se sestavením kandidátek v malých obcích. Leckdy se projevovala setrvačnost, složení dostatečně neodpovídalo voličské poptávce. Strana si váží zejména těch obětavých funkcionářů, kteří dokázali sestavit kandidátku ze sympatizantů či nezávislých i tam, kde nebyla ZO ani žádný registrovaný komunist.

Ukazovalo se, že rozhodnutí o otevřených kandidátkách bylo správné. Váhání nad zařazováním nestraníků nebylo namístě. Nestraníci mnohdy prokázali, že dokáží udělat pro veřejnost více práce než ně-

V.

Činnost v zastupitelském systému

KSČM jako strana parlamentní a masová

KSČM plní své funkce jako strana parlamentní, stále více i jako strana volební, která se opírá o svou početnou členskou základnu, ale jako otevřená strana se obrací stále více i na široký okruh občanů, sympatizantů. Na volební aktivitu se však neomezuje, usiluje zůstat a posilovat svou pozici i jako strana masová. Opustit takovou pozici by vedlo k posilování pasivity členstva a organizačních článků, oslabovalo by odpovědnost strany jako celku. I když není vždy snadné a jednoduché uchovat organizační strukturu strany založené na široké aktivitě členů a příznivců, umožňuje jí takové pojetí, aby byla v co nejtěsnějším kontaktu s pracujícími lidmi a mohla pro ně konkrétně pracovat.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

který straník. To, že neměli s námi vždy shodné názory, nebylo na překážku. Bylo ovšem požadováno, aby souhlasili s volebním programem KSČM, za který kandidovali. Strana zařadila bezpartijní i na kandidátku do parlamentu tam, kde si byla jista, že navrhuje osobnost, která neselže. Ve větších obcích se ukázalo užitečné získávat, dávat možnost na našich kandidátkách i menším skupinkám, hnutím a organizacím (např. „zelených“).

Někdy až „raketový nástup“ nezávislých osob na kandidátky různých stran včetně naší, a zvláště předkládání jejich nezávislých kandidátek souviselo s tím, že občané přestávali a přestávají stranám věřit. Kritické postoje nezávislých přitom nebylo vždy namísto přečeňovat. Důstojní kandidáti z profesí, ve veřejnosti se často těšících vysoké prestiži (lékaři, učitelé apod.), byli často nominováni jako „běčka“ pravických subjektů.

KSČM předkládala kandidátní listiny včas, i když ne vždy všechny okresy včas předaly předběžné návrhy.

Sestavení kandidátek se častěji stávalo nejen obtížným, ale i kontroverzním úkolem. Na V. sjezdu byly na podnět členské základny a stranických orgánů ve stanovách zakotveny primární volby a byl zpracován metodický materiál, který prošel připomínkovým řízením. V předběžné, tajné volbě byla demonstrována vůle členské základny, podpora, kterou kandidátovi poskytovala. Podporu získávali schopní lidé, s pevným názorem, kteří přinášeli nové myšlenky. Nezávislými jim lidé, kteří byli sice ve veřejnosti známí, ale o nichž se samosprávný orgán domníval, že se odtrhli od lidí a stranický program nedokázali prosazovat.

O definitivním sestavení kandidátky spolurozhodoval podle stanov a úpravy volebního zákona ÚV KSČM, zejména pokud ve volebním obvodu nedošlo k dohodě. Tuto jeho odpovědnost nebylo namísto zpochybňovat. Předcházelo se tak prosazování případných skupinových zájmů (především ve městech) a umožňovalo se postupovat v zájmu prospěchu strany jako celku. Takový dialog byl zvláště nezbytný při posuzování senátní kandidátky. U některých kandidátek se přesto projevila neúměrná rivalita, která omezila spolupráci okresů a pro stranu charakteristické kolektivní pojetí akcí. Členové ÚV KSČM se proti takovému „kandidátkovému šílenství“ a osobním sporům ostře ohradili.

Pro volby do Evropského parlamentu (EP) navrhlo k 1. prosinci 2003 75 OV KSČM celkem 48 osob. Z nich byla na 20. zasedání ÚV KSČM v lednu 2004 sestavena kandidátka KSČM se 32 jmény.

Strana ve volebních kampaních předkládala programy, z nichž bylo zřejmé, že jsou založeny na pevných levicových zásadách. Současně ukazovaly stranu jako stranu moderní, která přistupuje k problémům společnosti věcně. Vytrvale předkládala a nabízela konkrétní, pozitivní řešení, která byla otevřena další

aktualizaci. Svým dlouhodobým sociálním programem jsme oslovovali voliče již třetí volební období. Obraceli jsme se nejen na své členy a příznivce, ale také na jednotlivé sociální skupiny, na širší veřejnost. Ukazovali jsme, jak je možné zlepšit kvalitu života obyčejných lidí. Snažili jsme se ukázat, z jakých zdrojů by bylo možné k naplnění těchto cílů čerpat a jak je hodláme aktivizovat, a to i spoluprací s dalšími silami při alespoň minimální programové shodě.

Pro volby do Evropského parlamentu připravila KSČM svůj návrh programu pod záhlavím „Sociálně zaměřená Evropa nebo barbarství“. Navazuje v něm na základní cíle svého politického a hospodářsko sociálního programu. Spolu s dalšími levicovými stranami pracovala na minimálním programu radikální demokratické levice, s nímž se obrací na všechny levicové síly nejen v EU a Evropě jako takové, ale i za jejími hranicemi.

V regionech byly naše návrhy i formou oponentury regionálních programů státní správy. Zabývaly se hodně technologickými, investičními akcemi, ne vždy však také tím, co se udělalo v sociální oblasti, pro mládež, pro celkový místní rozvoj. Tak si své úkoly stanovili např. komunisté v Ústí nad Labem: přinést sociální jistoty do kraje, který celé století dával republice uhlí, nerostné bohatství, elektřinu a pracovní síly a za „odměnu“ se mu zatím dostalo pouze nejvyšší nezaměstnanosti a utrpení pro pracující lidi.

Nabídkou programů, jejichž kvalitu musela připustit i pravice a žurnalistika, se KSČM dařilo prolamovat snahy pravice a ČSSD o naši izolaci. Ukazovali jsme přitom asociálnost, omezování demokracie a bezmocnost sociálních demokratů a nabízeli způsoby, jak se lze bránit tlakům pravice a snahám o návrat ODS k moci.

Naše strana však vliv volebních programů na veřejnost nepřečeňovala. Je obecnější zkušeností, že programy se zabývají hlavně politici a jejich mluvčí a straníci v médiích; čte je jen menší část voličů. Velice mnoho proto také záleží na formách volební kampaně.

Charakter i početnost akcí ovlivňovala tvrdost politického zápasu. KSČM neorganizovala okázalé, nabubřelé volební akce, ale kampaň spíše skromnou, úspornou, přesto se snahou o vysokou účinnost. Důvěru se snažila získávat příkladnou aktivitou při obhajobě zájmů řadových občanů, reagovala na jejich starosti, ukazovala východiska. Přesvědčovala prací svých zastupitelů, starostů, poslanců a senátorů, tím jak pracovala pro ochranu Avie či Zetoru a dalších podniků.

O volebním výsledku ale spolurozhodovala ideologická manipulace a informační blokáda organizovaná pravíci s účastí sociální demokracie. Už od voleb v roce 2000 dávala téměř všechna média najevo své zdesnění nad výsledky voleb a dělala vše, aby atmosféru krajního znepokojení nad volebními výsledky komunistů přenesla na pravice i nerozhodnuté voliče.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Ve volbách jsme uspěli, také proto, že jsme byli méně sebestřední. Snažili jsme se více oslovovat veřejnost, uplatnit se úspěšněji ve sdělovacích prostředcích. Přesto si klademe otázky: udělali jsme vše k prolomení informační bariéry, máme novinářům vždy co říci?

I naši voliči přestávali slyšet na některé tradiční, uniformní prostředky. Bylo proto nutné hledat takové formy, které více odpovídají prosazujícímu se životnímu stylu, podobám komunikace a situaci v místech. Na jejich užití měla vliv situace v členské základně. Výsledky v Moravskoslezském kraji ukazují, že psychických i fyzických sil mají komunisté dost. Vcelku však už nebude možné opírat volební kampaň pouze o síly vlastní členské základny či sympatizujících.

S tím, jak se vyvíjí členská základna, se zužuje okruh těch, s nimiž je možné volby s plným nasazením připravovat. Svou roli hrají i omezené finanční prostředky. Stoupají nároky na účast zkušených, profesionálních pracovníků, volá se po manažerech. Jde ovšem o odborné vedení kampaní, nikoli o přebírání podílu na přihloupých, reklamních akcích, spojených nezřídká s vymýváním mozků.

Snažili jsme se o pestřejší a přitom jednodušší, ne příliš nákladné postupy. Kladli jsme si otázku, zda má smysl vylepování plakátů, v jaké míře a formě mají být užity (malé plakáty na malé obce), zda není výhodnější využívat podle okolností i billboardy, jestli využívat letáků a jak je distribuovat (přednost byla dávana jejich rozdáváním na veřejných místech), zda využívat placené inzerce. Roznášku a vylepování už často nezvládáme vlastními silami, centrálně sjednaná placená forma distribuce a reklamy je účinná, ale nákladná. Vhodné pro získání a upoutání pozornosti se ukázaly zábavnější formy s krátkými vstupy kandidátů i užitečné propagační dárky.

Vedle společně organizované kampaně jsme měli i individuální volební kampaně hrazené z vlastních prostředků kandidátů. Strana se bránila tomu, aby byly vedeny chaoticky, nekoordinovaně a prosazovala, aby se kandidáti radili se stranickými orgány.

Osvědčila se opakovaná i celostránková inzerce v Haló novinách a v Naší pravdě, tematické letáky, které tiskly. Osvědčily se a přitom byly různě využívány volební noviny (Jihočeský kraj jich objednal v roce 2004 100 tisíc výtisků, kraj Vysočina necelých 6 tisíc). Ani sledovanost novin ve volebních kampaních však nebylo možné přeceňovat.

Rozhodně už nebylo možné spoléhat na to, že volební výsledek „udělají“ shromáždění s občany během kampaně. I v obecních volbách probíhala taková shromáždění za velice nízkého zájmu. Je stále zřejmější, že v uzavřených místnostech nás veřejnost nemůže slyšet, že klasické mítinky ztrácejí účinnost. Nejprospěšnější formou bylo kontaktní vedení volební kampaně, konkrétní předkládání programu konkrétními lidmi na veřejných prostranstvích (od obchodních

domů po závody). Tam bylo možné vést dialog, odpovídat na přímé dotazy, získávat další poznatky o situaci, nevyhýbat se ani konfrontaci. Užitečná byla setkání zejména v malých skupinách, na akcích pro děti, i na prvomájových oslavách, jarních brigádách aj. Osvědčila se volební štafeta, radiovozy s dobře připravenými moderátory a vstupy kandidátů.

Mnohé záviselo na schopnosti organizovat i improvizovat, na invenci i operativnosti od Krajských rad až po úroveň Ústředního operativního volebního štábu (např. v zájmu soustředění pozornosti na volebně slibné regiony).

Přes všechny nové formy, které zvyšovaly náklady, byly volební kampaně KSČM vždy v porovnání s jinými nejméně nákladné. Je však nutné počítat s tím, že přes veškerou snahu o úspornost se budou volební náklady postupně zvyšovat.

Ve volbách používala KSČM hesla jednoduchá, obecně srozumitelná. Nevolila hesla konfrontační, ale pozitivní. Od hesla „Jiní o lidech, my s lidmi“, přešla ke stručnému a výstižnému: „S lidmi, pro lidi!“ Toto své základní heslo uplatňuje KSČM i v programu voleb do EU: „S vámi a pro vás, doma i v Evropské unii“, na nějž navázalo heslo radikální levice v EU: „Za humanitu, demokracii, mír a sociální spravedlnost. Za socialistickou perspektivu Evropy i světa“. KSČM se nebrání tomu, využívat i jiná hesla k jednotlivým aspektům programu („Chcete změnu, volte ženu!“). Setrvala přitom seriózně na zvolených a osvědčených volebních symbolech.

Výsledky voleb

Výsledky KSČM, dosažené v jednotlivých typech voleb v období po jejím V. sjezdu potvrzují upevňující se postavení strany ve společnosti. Odrážejí i vnitřní situaci ve straně samotné.

Trend upevňujícího se postavení KSČM v české společnosti a v podstatě i počátek byt' mírného, avšak trvalého vzestupu jejího politického vlivu a významu potvrzují výsledky voleb do krajských zastupitelstev na podzim roku 2000. Šlo v popřevratovém období o nový druh voleb, kdy se KSČM s celkově 161 získanými mandáty ve všech krajských zastupitelstvech (z celkového počtu 675 možných), stala třetí nejsilnější stranou za ODS (185 mandátů) a čtyřkoalicí (171 mandátů). Podle počtu zastupitelů v krajských zastupitelstvech předstihla svým volebním výsledkem ČSSD, která v těchto volbách získala 111 mandátů. KSČM tak získala 21,1 % hlasů voličů, ODS 23,8 % hlasů, čtyřkoalice 22,9 %, ČSSD 14,7 % platných hlasů. V Ústeckém kraji obsadila KSČM se ziskem 18 mandátů dokonce první místo a spolu s ČSSD získala v zastupitelstvu početní převahu. V 8 krajích byla KSČM počtem získaných mandátů druhá (v krajích Ostravském, Brněnském, Středočeském, Olomouckém, Jihlavském, Plzeňském, Libereckém

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

a Karlovarském). Nikde se pak KSČM neumístila hůře, než na místě třetím (kraje Budějovický, Zlínský, Pardubický a Královéhradecký), přičemž ve všech krajích ve svém umístění předstihla ČSSD.

Dalším výrazným úspěchem KSČM v období po jejím V. sjezdu byl výsledek, dosažený ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v červnu roku 2002. KSČM byla jedinou stranou, která zaznamenala přírůstek hlasů, a to o třetinu (o 230 tisíc hlasů). Sociální demokracie stejně jako ODS ztratily po půl milionu hlasů, čtyřkoalice přes 450 tisíc. KSČM tím potvrdila své pevné místo mezi nejsilnějšími stranami v zemi.

Horší výsledky zaznamenala strana v senátních volbách, kde situace stagnuje. V roce 2000 jsme postavili kandidáty ve všech 27 senátních obvodech. Snažili jsme se soustředit a napřít síly na obvody, kde byla reálná naděje na úspěch. Přesto jsme 1 mandát dokonce ztratili. Svou roli sehrála nízká účast voličů a také odmítavý postoj mnohých členů a příznivců strany vůči Senátu, jako nadbytečné součásti Parlamentu ČR, se zjevně silně konzervativním posláním. V senátních volbách v roce 2002 připravila a uskutečnila KSČM kvalitnější volební kampaň ve srovnání s předcházejícími volbami v roce 2000 a podařilo se při poměrně nízké účasti (24,10 % zapsaných voličů) postoupit pěti našim kandidátům do druhého kola (v senátních volebních obvodech Cheb, Louny, Přerov, Frýdek-Místek a Karviná). Pouze však Eduardu Matykiewiczovi se v senátním obvodu Karviná podařilo díky 51,81 % podpoře voličů senátní mandát získat. Ve zbývajících čtyřech senátních obvodech, kde postoupili naši kandidáti do druhého kola, je ve dvou případech (v obvodě Louny a Frýdek-Místek) těsným rozdílem připravili o vítězství kandidáti ODS, díky nejen voličským hlasům pravicových voličů, ale také nedostatečné účasti voličů našich. V jednom případě pak se značným rozdílem hlasů zvítězila nezávislá kandidátka (senátní obvod Přerov) a v jednom případě (v senátním obvodě Cheb) s 35 % rozdílem hlasů kandidát ČSSD. Nepodařilo se tak splnit základní cíl, posílit zastoupení, aby mohl vzniknout samostatný klub senátorů.

Komunální volby se v období mezi V. a VI. sjezdem KSČM konaly v listopadu roku 2002. I v těchto volbách pokračoval trend ke snižování účasti voličů, včetně voličů KSČM. (V celé ČR byla účast voličů v těchto volbách v průměru 45,51 %, nejméně tradičně v Praze - 35,29 %, ale i v městských částech velkých, zejména statutárních, měst, kde volební účast klesla na 29,12 % oprávněných voličů.) KSČM v těchto volbách zaznamenala jistý úspěch. Volební kampaň byla vlažná, podceněná, projevila se určitá únava. Nerespektovala se specifika obecních voleb, byla podceněna práce v ZO (třetina čle-

nů strany nebyla volit). Při účasti 43,98 % voličů v rámci celé České republiky získali kandidáti naší strany 14,49 % z celkového počtu platných hlasů, což je o téměř jedno procento více než v komunálních volbách v roce 1998. Dosaženými 5702 získanými mandáty jsme ale oproti roku 1998 ztratili 48 mandátů. Lepších výsledků bylo dosaženo ve větších obcích, ve statutárních městech. Z dílčích výsledků je hodno zaznamenání, že v Mostě a v Ústeckém kraji komunisté vyhráli již třikrát volby komunální a jedny krajské. Na Sokolovsku se bez komunistů neobejde téměř žádné obecní zastupitelstvo. Také v Jihočeském kraji však bylo dosaženo pozoruhodných výsledků: v Kolodějích nad Lužnicí u Týna nad Vltavou a v Horní Stropnici pro komunistické zastupitele hlasovalo přes 35 % voličů a kandidáti v okrese České Budějovice získali o 6,3 % více hlasů než v roce 1998.

Charakteristickým pro výsledek v těchto volbách, tak jako v obdobných volbách v roce 1998, byl vysoký počet mandátů získaných nezávislými kandidáty, z tzv. Sdružení nezávislých kandidátů (10,16 % hlasů, 41,01 % kandidátů).

KSČM si uvědomovala, že republika se ve složité situaci neobejde bez řádně zvolené hlavy státu. Nepostavit v prezidentských volbách v roce 2003 vlastního kandidáta, považovala za chybu. Usilovala nabídnout výraznou osobnost a současně kandidáta obecněji přijatelného a rozhodla se pro Miroslava Kříženeckého.

Pokud bychom zůstali v dalších kolech volby pasivní, mohl se dostat na Hrad Jan Sokol, jehož vztah k Německu a nárokům římsko-katolické církve je průkazný a netajil se tím, že je otevřený antikomunista. I proto zvítězil Václav Klaus.

KSČM si nemyslí, že byl zvolen ideální prezident, ale přiklonila se k názoru, že se bude snažit být prezidentem všech občanů.

Nově vyzkoušeným prvkem přímé demokracie se stalo referendum o vstupu ČR do EU, které se konalo 13. - 14. června 2003. Občané měli poprvé po převratu v roce 1989 rozhodovat o závažné otázce, o vstupu ČR do svazku zemí EU. Vláda vedla ve všech zvolených formách a úrovních kampaň povrchně, populisticky a jednostranně. Ani kampaň naší strany však nebyla zprvu dosti výrazná či razantní. Celkem se referenda zúčastnilo 55,21 % voličů (z 8 259 525). Pro vstup z 4 457 206 platných hlasů bylo 77,33 % (3 446 758), proti vstupu 22,67 % (1 010 448) voličů.

Pro volby v ČR byla po roce 1999 charakteristická klesající účast voličů jako výraz zklamání i rezignace občanů. Dávali tak zřetelně najevo svůj názor na způsob vládnutí v zemi. V Ostravě - městě a ve Frýdku-Místku se účast voličů zvýšila. Ale v Ústí nad Labem

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

při 70 tisících nezaměstnaných přišlo volit pouze něco přes 50 % voličů, což svědčí o jejich rezignaci.

Uvolnění vazeb mezi voliči a stranami postihlo KSČM méně než strany ostatní. Je nutné si přiznat, že k úbytku voličů došlo i v našich řadách, což byl mimo jiné důsledek klesající akceschopnosti organizací, funkcionářů a členů. K různým volbám nepřišlo 10 až 30 % členů strany.

Charakteristickým důsledkem nízké účasti voličů v největším městě Středočeského kraje, v Kladně v roce 2000 - přišlo něco málo přes 22 % oprávněných voličů - byl i značný neúspěch tamních komunistů. Obdobně tomu bylo při doplňovacích volbách do Senátu ve volebním obvodu č. 12 ve Strakonících, kde rozdílem pouhých 251 hlasů unikla kandidátovi KSČM účast ve druhém kole voleb. Ve volebním obvodu nesplnily očekávání - tentokrát na vesnicích - místní základní organizace. Také v doplňovacích volbách v Brně, v 58. senátním volebním obvodu, očekávali mnozí členové a funkcionáři KSČM příznivý výsledek. Kdyby se naši voliči dostavili ve stejném počtu jako při posledních volbách do Poslanecké sněmovny, mohl náš kandidát vyhrát doplňovací senátní volby již v prvním kole.

Naši voliči nepřicházeli k volbám i proto, že jsme je nedokázali přesvědčit o smyslu konkrétních voleb, takže převládlo jednostranné mínění, které si utvořili (např. o Senátu). Existuje nebezpečí, že podobná situace by se mohla zopakovat i při volbách do Evropského parlamentu, na což už některé levicové strany v dalších zemích doplácují.

Na druhé straně jsou nesporné úspěchy ve volbách vyvolávány tím, že KSČM volí stále více i nešťaníci, široký okruh reálně uvažujících občanů (a nikoli pouze z řad bývalých členů KSČ). K jednomu členu KSČ tak přistupuje 5 až 6 voličů mimo členskou základnu. Může ovšem jít spíše o určité přelévání levicových voličů, nikoli ještě o prolomení bariéry zejména vůči nerozhodnutým.

Strana si uvědomuje, že musí práci mezi sympatizanty věnovat stálou pozornost, má-li překročit svůj relativně ohraničený elektorát a dosáhnout stálejšího vlivu. Úkol již z roku 2000, tj. přivést k volbám na 1 člena strany 5 dalších voličů kraje neplnily. K jeho splnění se přiblížily okresy Most, Karviná, Ústí n. L., Strakonice, Opava.

Pro režimní strany dobrý volič = nevolič. Pro komunisty bylo naopak významným úkolem získávat občany k účasti včetně prvovoličů, jejichž počet stále roste (v roce 1996 6%, mezi roky 1998-2000 už 12 %).

Všechny zkušenosti při sestavování kandidátek, z obsahu a forem volební kampaně, z průběhu a výsledků voleb, z účasti či neúčasti voličů využila KSČM také v přípravě na volební rok 2004, v němž proběhne volba do Senátu, do zastupitelstev krajů a do Evropského parlamentu. Objevily se i spekulace

o možnosti předčasných voleb do Poslanecké sněmovny. KSČM je nepovažuje za příliš pravděpodobné. Na jejich prosazování se nehodlá podílet (nepřinesly by při vyšších nákladech jiný výsledek než v červnu 2002), ale je i na takovou situaci připravena.

Strana si uvědomuje specifiku voleb do Evropského parlamentu, potřebu předejít nezájmu členů a sympatizantů a přesvědčovat je o významu těchto voleb. Zůstává nadále k EU kritická a je si vědoma toho, že vzrůstá i kritický postoj občanů. Uvědomuje si, jak je důležité i touto cestou získat odpovídající, důstojné postavení. Výsledek těchto voleb zřejmě ovlivní i další vývoj a postavení KSČM v politickém spektru, včetně konkrétních domácích voleb na podzim tohoto roku.

Tvorba koalic a zhodnocení volebního výsledku

Z KSČM se díky volebním výsledkům a celé její činnosti stala výrazná opozice. Právě s ní musí počítat, i když ji nebere ke spoluodpovědnosti. Také naši voliči očekávají, že jejich hlasy pro KSČM dokážou dění ovlivnit, že se jich strana úspěšně zastane. Proto jí dávají své hlasy. Takové očekávání nemůže KSČM zklamat. Musí o důvěryhodnosti, reálnosti svých řešení přesvědčovat. Nehodlá se omezovat na proklamace, zatím nevolila ani praxi stínové vlády, kterou nepovažovala pro účinnou opoziční politiku za příliš prospěšnou.

Možnost prosazovat potřeby a zájmy obyčejných lidí v parlamentu, v radách a statutárních orgánech obcí závisela na objektivních podmínkách ve společnosti i v místě, na skutečné míře vlivu i přijatelnosti ve veřejnosti. Závisela na schopnosti překonat dosavadní pravicovou politiku, řídit se heslem „Všichni proti KSČM“ a vyznačující se snahou zakládat koalice bez nás a proti nám. Přitom KSČM odmítala a odmítá působit v pochybných svazcích, bez reálného vlivu.

Možnost účinněji působit závisela i na vnitřních podmínkách ve straně samotné, na kvalitě práce v dané funkci. Závisela na schopnosti postupovat s celou stranou, uchovat si zpětnou vazbu, pravidelný kontakt.

KSČM získala po volbách v roce 1998 6013 zastupitelů (9,63 %) a z toho 368 starostů, 348 zástupců starostů a 285 členů rad. Ve volbách do zastupitelstev v roce 2002 komunisté získali 5702 mandátů (9,12 %), posílili svůj vliv ve vedení obcí a měst (371 členů rad) a vcelku udrželi počet starostů (354) a místostarostů (347). Získali pozice 2 primátorů a 3 jejich náměstků.

Volbou KSČM vyjádřili voliči nejen svůj protest proti dosavadní politice vlád, ale očekávali také, že vznikne co nejširší seskupení, které umožní změnu. Po celé sledované období však k uzavření regulérních ko-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ličních dohod či smluv na centrální úrovni nedošlo. Pravice v sociální demokracii občas raději odepsala své kandidáty, než by na spolupráci s komunisty přistoupila. Takové chování část voličů levice znechutilo a odrazovalo je od volební účasti vůbec.

Po volbách do sněmovny v roce 2002 získala KSČM možnost nejen pouze bránit zbytky sociálních jistot, ale i zvětšit svou šanci energičtěji prosazovat ideály sociální spravedlnosti a lidské sounáležitosti. Mohla pomoci měnit protestní volbu ve volbu pozitivní, významně napomoci posílit celkové postavení levice. Spolu s ČSSD by vytvořila 111 mandátovou většinu (proti 89 mandátům pravicových stran). V rozhodující části vedení ČSSD se však projevil nespolehlivost, obavy, obojetnost a přežívající silný antikomunismus. ČSSD dala přednost tomu, využívat ve vládní koalici s KDU-ČSL a Unii svobody-DEU v Poslanecké sněmovně křehkou většinu 101 hlasů.

Jistý průlom ve vztahu sociálně demokratických voličů ke komunistickým kandidátům nastal před 2. kolem senátních voleb v roce 2002, a to navzdory nehybnosti vedení sociální demokracie. Komunisté si uvědomovali potřebu lépe zvládat taktický postup také vůči stranám, které se zaměřovaly na určitou regulaci fungování v rámci kapitalismu.

Ke smluvní spolupráci nedocházelo s různými společenskými či zájmovými organizacemi a občanskými sdruženími. Členové KSČM v nich přitom často pracují a vykonávají funkce.

Uplatňování poměrného zastoupení na radnicích se často nedodržovalo. Komunističtí zastupitelé byli blokováni i tam, kde se stali vítězi voleb. Byl jim zamazán vstup do rad a výborů (Most, Ústí n. L.). V roce 2000 byl markantní případ Středočeského kraje, kde sice komunisté získali v 65 členném zastupitelstvu 16 mandátů, ale členy výborů a komisí se nestali.

Naši zastupitelé se obrňovali trpělivostí, snažili se však vystupovat při prosazování vůle většiny voličů nekompromisně. V řadě zastupitelstev existovala a existuje nepsaná dohoda, či mlčky uznávaná potřeba spolupráce napříč celým politickým spektrem, a to i v případě vedoucích orgánů obce či výborů nebo komisí jednotlivých zastupitelstev. Na mnoha místech docházelo ke společnému postupu, především s ČSSD, ale i dalšími stranami. Ve volbách v roce 2002 např. v České Lípě KSČM navýšila počet zastupitelů o 100 % a dostala se do rady a výborů. Potvrdil se vliv osvědčených funkcionářů. Tam, kde máme starosty, byl volební výsledek přes 40 % i v malých obcích.

Po vstupu do EU se bude stále více rozhodovat v krajích, které ovládla pravice. ČSSD tak bude na této úrovni nucena odpovědněji zvažovat nezbytnost koalic s komunisty.

Za svého hlavního koaličního spojence komunisté považují lidi, kterým se díky kapitalismu nežije dobře a v nichž mají značný politický potenciál. S těmito koaličními partnery komunikujeme. Chceme znát jejich názory. Jim se zodpovídáme za to, jak byly využity jejich hlasy a kdo způsobil, že nebyla respektována jejich vůle.

Činnost poslaneckého klubu KSČM

Poslanecký klub je orgánem, který uskutečňuje politiku KSČM na úrovni Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR. Vychází z programu KSČM, z jejího volebního programu. Uplatňuje přitom schopnosti a znalosti svých členů. Při závažných rozhodnutích a změnách v politické situaci schvalují jeho zásadní rozhodnutí ústřední orgány KSČM, mezi sjezdy ÚV KSČM. Radí se s VV a poskytuje mu pravidelné informace. Strana pocituje potřebu prohloubit zpětné vazby klubu až do úrovně okresů.

Základní linii strany se klub po V. sjezdu KSČM nikdy nezpronevěřil. Zaujímal pro voliče strany důvěryhodný a odpovědný postoj, formuloval a prosazoval stranickou politiku. ÚV KSČM na svém 14. zasedání v říjnu 2002 poděkoval V. Filipovi při jeho přechodu na funkci místopředsedy sněmovny za práci, kterou jako předseda klubu vykonal. P. Kováčik, který byl předsedou PK KSČM následně zvolen, dokázal na tuto pozici navázat.

Po volbách v roce 2002 se ziskem 41 poslaneckých míst se klub ocitl v úplně jiné situaci. Zájem o hlasy komunistů značně vzrostl, jejich možnost účinně zasahovat do jednání se značně zvýšila. Poslanci KSČM dosáhli určitého zrovnoprávnění. Z. Rujbrová se stala předsedkyní petičního výboru sněmovny, naši poslanci jsou předsedy tří stálých komisí sněmovny. Zcela přirozeně se ucházeli i o místa v institucích, v nichž se dnes výkon státní ekonomické moci soustřeďuje (ve Fondu národního majetku, v České konsolidační agentuře, ale také v Radě České televize aj.).

Klub vystupoval jako zásadní opozice ve smyslu programu KSČM a na tomto základě i jako opozice konstruktivní. Hledal a prosazoval takové formy a metody práce, které by nové situaci ve sněmovně odpovídaly. Rozhodně se vyhýbal kabinetním manévřům, dělal politiku zcela otevřenou.

Komunističtí poslanci zaujali zásadní postoj: nepodpořit žádnou vládu s účastí pravicové strany. Konkrétně nepodpořili kabinet V. Špidly, pravicový obsah i styl vládnutí, za který by se žádná pravicová strana nemohla stydět. Klub podporoval některé konkrétní kroky vlády hlasy svých jednotlivých poslanců, aby vyloučil pád vlády a nástup ODS k moci. Těmito principy (a uplatněním dílčích požadavků, zejména v sociální oblasti) se řídil i při projednávání rozpočtů. Poslanci byli ochotni nebránit deficitnímu financování.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Tzv. reformu veřejných financí ale klub odmítl jako nekoncepční, asociální a protirůstovou.

V sociální oblasti přicházel klub vytrvale s řadou iniciativ (od podpory těch, kteří nedostávali mzdu a ocitali se mezi nezaměstnanými přes propagační opatření a opatření na podporu rodin a mladých lidí po prosazování podpory a pomoci pro strategicky významné podniky). Komunističtí poslanci prosazovali koncepční diskusi o reformě veřejné správy. Požadovali opatření pro její odpovědné financování i proti byrokratizaci.

O systému práce poslaneckého klubu a o legislativních iniciativách podrobně informuje Zpráva o činnosti klubu KSČM pro V. sjezd KSČM.

Výslovně připomeňme, že klub odpovědně posuzoval návrhy vztahující se k Ústavě ČR, věcně kritizoval rozhodnutí Ústavního soudu o problematice regulace nájemného, vedl úporný zápas o podobu volebního zákona.

Prostřednictvím M. Ransdorfa jako místopředsedy zahraničního výboru měl klub přístup k významným jednáním. Mohl poměrně účinně zasahovat do diskuse o ústavních zákonech označovaných jako „Benešovy dekrety“, do přípravy a posuzování podmínek vstupu ČR do EU. Ostře kritizoval a jednoznačně se distancoval od tzv. vojensko bezpečnostních aktivit vlád.

Poslanci se snažili pracovat jako odpovědný, přední funkcionářský aktiv strany a vystupovat promyšleně i jednotně. Ne vždy se to však dařilo. Potřebná stanoviska vznikala někdy i v ostřejších diskusích, zvláště jestliže šlo o tak závažné záležitosti jako bylo rozšiřování NATO a vstup do EU.

Pravidelná a účinná byla spolupráce mezi VV ÚV KSČM a poslanci za KSČM. Členové VV jsou soustavně informováni o dění ve sněmovně - v ucelených blocích i v dílčích problémech. Méně soustavná a dokonce vážnoucí je spolupráce se senátory.

Občané považují obecně práci Senátu i sněmovny za špatnou. I v našich řadách se o práci našich poslanců (včetně jejich zařazení v činnosti sněmovny) na úrovni ZO a okresů poměrně málo vědělo. Získávat objektivní a úplné informace pro ně zůstávalo nesnadné, a to i přes informace, které postupně začaly pravidelněji přinášet Haló noviny a Naše pravda. Objevily se proto požadavky, aby poslanci i senátoři pravidelně o své práci a přijatých zákonech přímo v organizacích informovali. Je tu třeba ocenit činnost P. Kováčika, J. Kohlíčka, Z. Rujbrové, M. Grebenička a K. Čelišové, kteří do organizací častěji zajížděli a besedovali o naléhavých otázkách s voliči. Někteří poslanci měli problém obsáhnout celou republiku, někteří se příliš neangažovali ani ve svém působišti. Na okresech bylo málo akcí s jejich účastí.

O práci našich poslanců a senátorů toho příliš nevěděli mladí lidé, i když někteří poslanci

(J. Houzák, J. Kohlíček aj.) častěji navštěvovali školy a učiliště a se studenty a uční besedovali. Strana oceňuje také exkurze pro mládež na půdě parlamentu, které se dodnes již zúčastnily stovky studentů, i jejich účast na jednání dětských parlamentů. Více bylo žádoucí při seznamování s prací našich poslanců využívat i internetu.

Činnost komunistů v zastupitelstvech

V ČR nebylo v minulém období příliš bílých míst bez zastoupení a vlivu KSČM. Strana získala mnoho míst zastupitelů a řadu míst starostů a místostarostů, vede i velká města. Tomuto úseku práce strany byla věnována velká péče.

Zastupitelé hájili zájmy těch, kterým je naše politika především určena a vystupovali jako konstruktivní opozice. Neúčastnili se hrátek o posty. Prosadili v zastupitelstvech (včetně rozvojových programů krajů) mnoho pro všechny užitečných věcí: od zajišťování práce a zaměstnanosti přes starost o mladé rodiny, bydlení, školství, zdravotnictví po kulturu a volný čas.

Činnost v zastupitelstvech dokládala, že komunisté dokážou své sliby plnit. Občané se o tom sami přesvědčovali. O výsledcích však mohli být i více informováni, kdyby např. zastupitelé více o své činnosti informovali v místním tisku.

Ve stovkách obcí se podařilo překonávat neochotu spolupracovat, mnozí z našich zastupitelů dokázali udržet kontakty s dalšími činiteli, aniž by byly opuštěny naše vlastní programové cíle. Zprostředkovatelem širší spolupráce byly mnohé nezávislé osobnosti. Úspěšná byla spolupráce i ve velkých městech (Znojmo, Vyškov, Žďár n. S. aj.).

Strana oceňuje všechny ty své obětavé představitelé v obcích, kteří hájili a prosazovali zájmy občanů i v těch nejtěžších obdobích. Chce poděkovat všem zastupitelům, starostům, místostarostům, členům rad a krajským zastupitelům. Jmenovitě chce mezi mnoha jinými vyjádřit uznání soudruhovi Arnoštu Kohlovi, který je v České Metuji na okrese Náchod starostou již 30 let. Činnost zastupitelů si zaslouží soustavnější, všestrannou podporu celé strany. Žádoucí je i urychlené dořešení statutu a způsobu stranické podpory zastupitelů v kraji.

Je pochopitelné, že mnozí z těch, kteří v těžkých podmínkách pracovali po celých 14 let, jsou již unaveni. Znepokojivé je, že někteří z nich jsou znechuceni nejen vývojem situace ve společnosti, ale i občasnými krajnostmi v diskusích uvnitř strany. Ne vždy jsme dokázali a uměli pomoci zastupitelům v obcích a ve městech, kteří byli funkcí zcela pohlaceni, nezbyval jim čas na rodinu, žili navíc i v existenční nejistotě. Přitom byli občas i paušálně kritizováni za malou aktivitu. Dokažme více jejich práci ocenit a vážít si jí.

Politická práce mezi lidmi (mimoparlamentní činnost)

Dobře organizovaná volební aktivita je důležitá. Významnější pro schopnost strany pracovat v celospolečenském zájmu je její schopnost působit neustále, soustavně, připomínat se činy ve prospěch lidí práce i mezi volbami, v mimoparlamentní činnosti.

Také v tomto období mnoha našim funkcionářům vyhovoval příklon k převážně volební straně, který je tolik nezátěžoval. Vyžadoval zvýšené úsilí jen v krátkém předvolebním úseku a dovoloval pak omezovat se už jen na komentář toho, jak pracovali vedoucí představitelé, poslanci, senátoři či zastupitelé.

Naprostá většina komunistů si ale význam práce mezi lidmi uvědomovala. Měla zájem i o jejich účast na svých jednáních. Na Děčínsku se např. v řadě organizací dařilo zvát na zasedání levicově smýšlející občany, Levicový klub žen, Klub českého pohraničí, zastupitele nestraníky z našich kandidátek. Zaznamenali i zvýšenou aktivitu studentské mládeže, hledající změnu.

Komunisté spolupracovali se společenskými a zájmovými organizacemi levicového zaměření. Jejich základna byla z významné části tvořena našimi členy a sympatizanty. Vedle zmíněného Levicového klubu žen působili v Klubech českého pohraničí a ve Volné myšlence. Byli aktivní ve Společnosti přátel s národy východu, prostřednictvím Slovanského výboru ČR organizovali besedy k Všeslovanskému sjezdu v Moskvě. Byli mezi zakladateli Unie českých spisovatelů a ve Spolku českých novinářů. Angažovali se v zájmových občanských sdruženích a iniciativách: ve Výboru národní kultury, ve vlasteneckém sdružení ANTIFA, v Občanské iniciativě Vděčnost, ve Společnosti přátel J. Fučíka, ve Společnosti česko-kubánského přátelství a v řadě dalších.

Výrazně z levicových pozic vychází Spolek českých novinářů a Unie českých spisovatelů, které mají ve svých řadách vyšší počet členů KSČM. Význam dobrovolného nestranického občanského sdružení Výboru národní kultury vzrůstá se silícím kulturním a spotřebitelským charakterem mezilidských vztahů, s neřešenými aspekty vstupu ČR do EU, doprovázenými průnikem pokleslé části americké kultury a důsledky kapitalistické globalizace vůbec. Problémem je zde slabé spojení se současnými, zejména mladými tvůrci a vyrovnávání se s různými proudy a směry současné kultury, zvláště s její pokrokovou a demokratickou složkou ve světě.

Také mezi aktivisty v pestré škále vlasteneckých a mírových organizací je řada členů KSČM. Na úrovni Prahy vytvořily tyto organizace Koordinační centrum vlasteneckých organizací (KCVO), které vyvíjí společnou politickou a zájmovou činnost. Zorganizovalo takové rozmanité akce, jako protesty

proti vyslání českých vojáků do Afghánistánu, Rok české hudby, akce k MDŽ, ke 100. výročí Volné myšlenky, mezinárodní zasedání Slovanského výboru a VI. národní sněm KČP.

Vedle KSČM blízkých vlasteneckých organizací existuje celá škála dalších možností: v Mírovém hnutí, na základě Iniciativy proti válce. KSČM je v nich vnímána jako jediná protiválečná politická strana, ve které jsou normálně myslící a cítící lidé. Pokud se vyvarujeme nebezpečí spojeného s infiltrací těchto struktur nacionalisty (např. z lidí kolem Vlastenecké fronty), můžeme se při rovnocenné spolupráci shodnout na určitých společných nosných tématech.

Relativně nevyužity zůstávají stále ještě možné kontakty na organizace s určitým politickým přesahem činnosti, např. z oblasti životního prostředí (radikálové jako Duha, Greenpeace, Děti země), z oblasti ochrany lidských práv (např. Amnesty International) a mnohé další (oblast boje s rasismem, na ochranu menšin, zejména Rómů). Tito lidé jsou vesměs levicově orientovaní s objektivně se dostávají do opozice vůči současné kapitalistické realitě. Byl by tak získán nový, perspektivní okruh sympatizantů a současně i vázána problematická tendence některých aktivistů z těchto oblastí sklouzávat do extremistických postojů.

Členové KSČM pracují v celé škále zájmových či profesních organizací. Jsou činní v organizacích pro práci s dětmi, v organizacích důchodců, v bytových družstvech, působí v družstevních samosprávách, mezi ekology, ve sportovních a tělovýchovných organizacích, mezi dobrovolnými hasiči, mezi zdravotně a tělesně postiženými, v Českém červeném kříži, jsou ve styku s občanskými sdruženími zaměřenými na sociální práva včetně těch, která jsou založena na křesťanských ideálech, pracují mezi myslivci, rybáři, zahrádkáři, včelaři (poslanec Josef Mandík byl po léta volen předsedou Českého svazu včelařů), chovateli a pěstiteli, mezi filatelisty, entomology, přáteli folkloru, ve střeleckých kroužcích a mezi vojáky v záloze apod.

Výrazná a systematická je spolupráce se Sdružením nájemníků (SON), se kterým má KSČM podepsanou smlouvu o spolupráci (symetricky s ČSSD). Praktická je spolupráce se Svazem bytových družstev a s Koordinačním výborem důchodcovských organizací. Významná je práce členů KSČM ve Svazu bojovníků za svobodu, v Kruhu vyhnaných, i když nemají přímou vazbu na KSČM. V pravidelném osobním styku, v rovině individuálních diskusí k různým politickým, sociálním, ekologickým a dalším otázkám, které zajímají veřejnost, dochází k výměně názorů a myšlenek, které přispívají k růstu informovanosti o stanoviscích strany a její autority. Dobré zkušenosti jsou s aktivní podporou občanů v jejich víceméně organizovaných pro-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

testech proti věcem, které je trápí (od otázky prodeje bytů po optimalizaci sítě škol).

Komunisté pracují v tělovýchovných organizacích, volených orgánech i v aparátu v Českém svazu tělesné výchovy, ve Sdružení sportovních svazů, v České asociaci sportu pro všechny, v České obci sokolské apod.

Přes veškerou snahu se nám úkoly mezi zájmovými a společenskými organizacemi nedaří uspokojivě plnit. KSČM nemůže ze svého rozpočtu štedřeji dotovat jejich činnost. Může jim, na základě objektivního posouzení jejich perspektiv, poskytnout politickou podporu (například v Parlamentu ČR při prosazování požadavků a zákonů důležitých pro zájmy jejich členů). Zřejmá i naléhavá potřeba je např. podpořit osvětovou činnost: projekt lidové univerzity, levicově orientovaná společenskovední studia a publikace, jakož i kulturní akce oslovující mládež a poskytující šance pro novou kulturní avantgardu.

V každém případě je žádoucí přenášet těžiště stále více z působení pouze v tzv. satelitních organizacích na širší soustavné a cílevědomé působení v tzv. občanském sektoru, v odborových, zájmových a občanských organizacích. Zvláště je potřebné zvýšit zájem o tuto oblast v OV a ZO KSČM a ve spolupráci s klubem KSČM v PS PČR formulovat konkrétní úkoly a cíle stranické politiky v této oblasti a pomáhat těmto organizacím k dosažení oprávněných společenských požadavků.

KSČM organizovala soustavně řadu veřejných vystoupení a akcí. Oslavy Svátku práce, 1. máje, připravovaná komunisty, patřily stále k nejnavštěvovanějším. Tradiční setkávání organizovaná z ústředí i na úrovni okresů a krajů byla každoročně na Ládku, ve Frýdlantě nad Ostravicí, ve Strážnici, na Kunětické hoře, v Tvrdonicích, v Radyni, při výstupu na Sněžku a na Blaník u Louňovic, na moravskoslovenském pomezí, při slavnosti Haló novin v Praze a při Dni tisku v Ostravě.

Dobrou úroveň vtiskla těmto shromážděním obětavá a promyšlená práce početných skromných organizátorů, dobrá obsahová i technická příprava a především stálá podpora příznivců. Levicová veřejnost tu měla možnost setkávat se s funkcionáři, seznamovat se s výsledky práce poslanců a senátorů, dát najevo nejen svou názorovou orientaci, ale i akceschopnost. Užitečné i nutné bylo udržovat historickou paměť připomínáním historických událostí (Lidice a Ležáky, Duchcov, Most, SNP aj.).

Bylo ale také potřebné vnímat, že občané nechodili ve větším počtu na akce zaměřené jen na pietu, na zažitá shromáždění, kde se opětně dozvídali pouze to, že je všechno špatné, nikoli co lze pro změnu dělat. Z citové úrovně bylo nutné více přecházet k racionálnímu rozvažování, čeho lze při každodenních aktivitách dosahovat a co je nutné pro budoucnost udělat již dnes.

Jestliže dokázali komunisté získat ve volbách přes milión hlasů, proč nenaprít větší energii na organizaci petičních akcí a především masových protestů? KSČM dala najevo svůj rozhodný postoj k pořádkům, které v této zemi vládou vícekrát. Vyjádřila jej v roce 2000 na zářijové demonstraci na pražském Těšnově proti zasedání MMF a SB. 19. listopadu 2002 zorganizovala protiválečnou demonstraci na Staroměstském náměstí proti zasedání NATO v Praze a uskutečnila i další veřejné akce. Přestože byly tyto akce úspěšné a oslovovaly veřejnost, širší účasti občanů se zatím nedařilo dosáhnout. Šlo o pouhý počátek masových akcí a protestů, zvláště srovnáme-li v téže době konaná masová vystoupení v zahraničí. KSČM tu má jako vlivná strana svou odpovědnost.

VI.

Život strany

Stav členské základny

Komunistická strana Čech a Moravy je nejmasovější politickou stranou v ČR. Chce být také stranou nejaktivnější. V. sjezd KSČM, který význam členské základny znovu zdůraznil, požadoval proto působit k přijímání nových členů.

V období mezi V. a VI. sjezdem strana nejmasovější stranou zůstávala. Přes nepříznivý vývoj ve struktuře členské základny bylo ve straně více než 28 tisíc členů do 60 let. Největší počet členů KSČM byl v Jihomoravském kraji (13 699), ve Středočeském kraji (13 315), v hlavním městě Praze (9818) a v kraji Moravskoslezském (10 614). Nejméně členů strany bylo v kraji Karlovarském (2379) a Libereckém (3057).

Mezi léty 1999 až 2003 nicméně došlo k úbytku počtu členů ze 128 346 na 100 781. Největší úbytek členů zaznamenal kraj Vysočina, tj. 27,0 % (z 8193 na 5940 členů), kraj Středočeský o 24,0 % (z 17 439 na 13 315 členů) a Liberecký o 24 % (z 4039 na 3057 členů). Nejmenší úbytek členů zaznamenal kraj Jihočeský, Ústecký a Zlínský.

Roční přírůstek nových členů se po více let v podstatě nezměnil a pohyboval se okolo 0,5 % členské základny. Od roku 1999 bylo do roku 2003 přijato

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

2454 členů. Relativně dobrých výsledků v přijímání nových členů dosahují kraje Ústecký a Moravskoslezský. K částečnému zlepšení došlo v krajích Středočeském, Libereckém a Královéhradeckém. V ostatních krajích z celkové stagnace v přijímání nových členů vybočují pouze jednotlivé okresy jako např. Praha 5, Sokolov, Brno-město, Prostějov a Kroměříž.

Z celkového počtu členů KSČM bylo k 31. 12. 2003 43 495 žen (43,2 %) a 57 286 mužů (56,8 %). V žádném kraji ženy svým počtem muže nepřevyšovaly.

Klesající počet členů strany nebyl pro úspěšné fungování nepřekonatelnou překážkou. Komunistická strana byla akceschopná v době, kdy měla 400 tisíc členů, ale byla čínorodá i po V. sjezdu v roce 1929, kdy měla členů jen 17 tisíc. KDU-ČSL má asi 46 tisíc členů, ODS pod 20 tisíc a ČSSD necelých 16 tisíc členů.

V sociálním složení a ve vzdělání členů KSČM nedošlo k téměř žádným změnám. Např. podíl dělníků tvořil v roce 1999 13,4 % a v roce 2003 13,6 % (13 714 v absolutních číslech). Vysokoškolské vzdělání mělo v roce 1999 9,0 % a v roce 2003 9,7 % členů (9803 v absolutních číslech). Nejvíce členů s vysokoškolským vzděláním bylo v hl. m. Praze (2118).

Z hlediska akceschopnosti strany jsou významné změny ve věkovém složení členské základny. Závažným problémem byl neustále klesající počet členů strany do 60 let: od roku 1999 klesl z 43 253 členů na 39 900 v roce 2000, v roce 2001 na 36 300, v roce 2002 na 34 000 a v roce 2003 na 28 783 členů, což představuje pokles v počtu členů strany mladších 60 let v období od V. sjezdu o 33 %. Naproti tomu se počet členů starších 70 let v podstatě nemění a činí asi 50 000. To však znamená, že jejich podíl na celkovém počtu členů neustále roste.

Průměrný věk stoupl z 64,1 let v roce 1999 na 68,1 let v roce 2003. Nejvyšší byl průměrný věk v hl. m. Praze 72,1 let, v kraji Libereckém 69,9 let, v kraji Ústeckém 69,5 let. Nejnižší průměrný věk mají členové v kraji Jihočeském 65,2, Jihomoravském 66,4 a v kraji Vysočina 66,6 let.

Vznikl tak, vedle pokračujícího úbytku zastoupení ekonomicky aktivní generace, značný nepoměr mezi mladší a starší generací.

Před KSČM zůstal jeden z nejnaléhavějších úkolů vůbec: dosáhnout zvratu v přijímání nových členů. Zůstal naléhavým přesto, že vzhledem k celkovému vývoji vztahu k politickým stranám jej do jisté míry vyvážil vzrůst role příznivců strany. Zatím noví členové přicházeli spíše ve větších místech a centrech, ne vždy tam, kde byla potřeba nejakutnější: na vesnicích, v zapadlých místech.

Nahrazovat odcházející členy strany, obnovovat, omlazovat členskou základnu nebylo a nebude vůbec jednoduché. Trvají obavy z možných existenčních postihů i nechuť ke stranickému organizování a k politi-

ce a politikům vůbec. Bude nutné odvážněji uplatňovat nové formy účasti a členství, ale tak, aby byla aktivní složka strany reálně uchována a posilována.

(viz. tabulky č. 1, 2, 3 a 4 na str. 52 a 53)

Vyhledávání, příprava a prosazování osobností

Komunistická strana Čech a Moravy se snažila citlivě, odpovědně pracovat s lidmi. Dbala na to, aby řešení tzv. kádrových otázek nezastiňovalo řešení obsahových problémů. Vážila si těch, kteří pro stranu odvedli hodně práce a jsou stále schopni a ochotni ještě něco udělat. Oceňuje a cení si zásadových, obětavých, nezištných funkcionářů, snažila a snaží vycházet jim vstříc, respektovat podmínky, v nichž pracují.

Komunisté si uvědomovali, že ne všichni mohli využít nabytých zkušeností, že někteří z nich zakusili i pocity krivdy. Ne vždy se dostalo účinné pomoci těm, kteří bez možnosti návratu opustili svou původní profesi, ne vždy se dost pečovalo o to, aby se v politické činnosti mohli nadále uplatnit. „Ne vždy jsme na tohle mysleli“, musela připomenout Z. Rujbrová na 2. zasedání ÚV v lednu 2000.

I v období po V. sjezdu ale přibývalo těch, kteří již aktivně pracovat nemohli či nechtěli. Strana potřebovala vytvářet si „zálohu“ nových lidí. Oslovovala přitom vlastní, početnou a silnou členskou základnu, věděla, že má velký rezervoár talentů v komunální sféře. Její starost o personální problémy vyplývala také z její obrovské historické odpovědnosti. Je stranou, která se stále obrací k přítomnosti a budoucnosti.

Byla si vědoma toho, že na stále náročnější úkoly se musí připravovat i personálně, že musí vyhledávat a vyzvedávat odborníky schopné zastávat úkoly v náročném postavení. Uvažovala i o prospěšnosti vzniku jakési „kádrové mapy“, která by poskytla co nejlepší přehled o konkrétních lidech pro jednotlivé úkoly, umožňovala by je znát a vědět, o koho se můžeme opřít.

Tvrdá logika politických zápasů vyžadovala i obměnu, omezení výkonu významných funkcí časem. Strana se nemohla spokojovat s tím, že pracovala leckdy ve stále stejném okruhu, že její členové potkávali při svých akcích stále stejné lidi. Byla povinna dát příležitost těm, kteří nespotořebovali zatím většinu svých sil, být schopna nabídnout nové tváře, odvážněji vyzdvihovat osobnosti, které by mohly oslovovat veřejnost, pracovat pro občany a spolu s nimi. Na okresních konferencích komunistů je oceňováno, že lidé ve většině ZO pracovali s velkým elánem, ale také zdůrazněno, že OV hledají nové prostředky a formy práce, vyplývající z věkového složení a charakteru členské základny.

V personální a kádrové práci měla KSČM zatím poměrně velké nedostatky. Mnohé bylo dáno objektiv-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ní situací. Projevovala se ale i menší soustavnost, nahodilost výběru a rozmístování nadějných osob, nedostávalo se jim občas účinné podpory a šancí (např. na veřejné vystoupení). Při své profilaci tak měly někdy i zbytečné obtíže.

Vzrůstaly nároky na takové osobnosti, které měly nejen politické předpoklady, zaujímaly ideově zásadní postoj, měly pozoruhodnou kvalifikaci a erudici (včetně znalosti jazyků) a také organizační schopnosti. Bylo žádoucí, aby měly také osobní, charakterové, morální předpoklady, byly nebojácné, neobávaly se polemik s protivníky. Strana potřebovala osobnosti, které byly schopné získat si autoritu ve své vlastní straně a ve veřejnosti, které měly i určité charisma. Osobnosti, které strana potřebovala, musely zkrátka být průbojné, usilovat o své uplatnění, prosazení, mít tedy i odpovídající ctižádost, která je u osobnosti přirozenou. Všechny tyto vlastnosti musely ovšem být uplatňovány tak, aby byl ztělesňována a naplňována zásadní, dlouhodobá programová orientace strany, posilována její autorita a služba veřejnosti.

Organizační struktura KSČM

KSČM věnovala v zájmu naplňování záměrů sjezdu velkou pozornost své organizační výstavbě. Byla si vědoma toho, že dobrá organizační práce není všemocná: veřejnost neposuzuje stranu podle toho, jaké orgány vytvoří a jak uvnitř strany fungují, ale podle toho, jak uskutečňují stranickou politiku ve společnosti. Efektivní organizace byla jedním z nejvýznamnějších předpokladů úspěchu.

Strana postupovala v tomto směru systematicky, vědoma si toho, že jde o náročný, dlouhodobější úkol. Unáhlenost při změnách kompetencí, či opouštění dosavadních článků a vytváření nových nebyla namístě. Bylo nutné reagovat rychle a včas, nikoli ukvapeně. V úvahu bylo nutné brát subjektivní i objektivní faktory, rozdílnost podmínek a kvalitu funkcionářského aktivity i celé členské základny. Bylo také nutné přihlížet ke změnám v územním uspořádání a ve volebním systému.

Diskusi k potřebným změnám, metodám, formám a k celkovému stylu své práce zahájila KSČM na 5. zasedání ÚV KSČM v září 2000 a pokračovala v ní i na 9. zasedání v červnu 2001. Obsáhlá a často i vyhrocená diskuse proběhla před 17. zasedáním v červnu 2003. Diskutující požadovali, aby uvážlivé změny struktury více odpovídaly současným nárokům. Strana měla být otevřená, poskytovat větší nabídku spoluúčasti na svém životě (včetně větší variability forem členství ve straně), posilovat úlohu svých samosprávných článků a jejich vazbu na ústřední orgány. Měla tak jednat pružněji a současně se snadněji v zájmu akce stmelovat.

Reforma, kterou byly zrušeny okresní úřady, zavedeno 14 krajů, obnoveno 205 obcí s rozšířenou působností a 388 obcí s pověřeným obecním, byla prosazena proti vůli KSČM. Model byl vytvořen bez solidní přípravy, od zeleného stolu. Oprávněně vyvstaly ostré reakce a protesty.

Ve straně se dlouhodobě uplatňoval třístupňový systém (ZO, OV, ÚV). Ve vnitrostranických diskusích se prosadil názor, že na tomto systému není třeba (alespoň do sjezdu) nic měnit. Opíral se o přesvědčení, že by si strana měla vzhledem ke svým cílům sama určovat, kde chce mít těžiště své činnosti.

KSČM si uvědomovala, že je nezbytné přiblížit politické jednání a rozhodování strany více těm, za jejichž zájmy se strana zasazovala. Bylo třeba zajistit vyvážený vztah mezi kolektivním rozhodováním v rámci celé strany a samosprávným rozhodováním v každém odpovědném článku. Bylo nutné, aby ÚV doceňoval samosprávnost v podobě samostatné, iniciativní činnosti ZO a okresních konferencí, ale aby byla respektována i jeho úloha jako nejvyššího orgánu ve straně mezi sjezdy. S uplatňováním partikulárních zájmů se mohl snižovat efekt činnosti a dokonce šířit bezradnost.

Pro úspěch stranické práce bylo navíc nutné častěji spojit práci dobrovolných aktivistů a týmů s placenou prací i nevolených pracovníků (s „manažerským“ působením), při účasti a trvalé kontrole vykonávané volenými stranickými funkcionáři.

Základní organizace v první linii

Význam základních organizací pro činnost celé strany se ani po V. sjezdu nijak nesnižoval. Program strany se jejich prostřednictvím dostával bezprostředně k lidem. Právě ony se bezprostředně seznamovaly s jejich názory a požadavky, byly propojeny se zastupiteli. Byly zkrátka nositeli politiky „všedního dne“. Plní také důležité vnitrostranické funkce: od přijímání nových členů přes hodnocení situace a úkolů po podíl na finančním zajištění provozu strany.

KSČM si velice vážila a váží jejich aktivity, bez níž by žádný svůj úkol nemohla plnit. Střízlivě však hodnotila jejich možnosti, akceschopnost a výkonnost související především s objektivními vývojovými trendy ve vlastních řadách.

Počet základních organizací se postupně zmenšoval. Od roku 1999, kdy působilo 5276 organizací, se do roku 2003 snížil jejich počet na 4691. Procento meziročního úbytku kolísalo (1999 2,4 %, 2000 1,8 %, v roce 2001 4,9 %, v roce 2002 1,6 % a v roce 2003 3,4 %). Největší počet ZO byl přirozeně v největších krajích - ve Středočeském a Jihomoravském (652 a 524), nejmenší v kraji Karlovarském (126). V obcích do 2000 obyvatel působilo 2147 ZO.

(viz. tabulky č. 5 a 6 na str. 53 a 54)

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Mnohé základní organizace pracovaly úspěšně. Přibývalo však organizací, které obtížně plnily své povinnosti a uplatňovaly svá práva v plné šíři. Hodně organizací pracovalo spíše nerovnoměrně. Méně se podílely na místní politice. V ZO v malých obcích vznikaly problémy s jejich podílem na aktivní přípravě a průběhu voleb. Mnohé organizace se vyjadřovaly spíše k činnosti vyšších, zejména ústředních orgánů a k vystupování jednotlivých funkcionářů. Někteří komunisté nebrali dostatečně na vědomí změněné podmínky. Domnívali se, že existuje dostatečně kádrově i jinak vybavené ústředí, které může bez problémů vykonat to, co považovaly i právem za potřebné. Pomocí okresního článku si ZO cenily.

Přes všechny tyto potíže naprostá většina základních organizací pracovala po V. sjezdu velmi obětavě. Zvažovaly možnosti, jak svou práci zlepšit. Hodnotily situaci v místě svého působení, a vztahy s různými místními organizacemi i stranami. Jejich drobná, nápaditá a systematická práce v obcích měla nadále velkou váhu, jejich zkušenost pomáhala řešit i mnohé komplikované celostranické problémy.

Podle článku 45 Stanov jsme měli v obcích, kde není dostatek členů strany ustavit alespoň stranické skupiny nebo jmenovat stranické důvěrníky. Zatím se tak všude nestalo.

Význam vyšších článků, počínaje okresy, se vůči základním organizacím stále zvyšoval. Se vznikem obcí pověřených úkoly třetího stupně byly také ZO seskupeny do určitých střediskových, okrskových či oblastních rad. Častější snahy o přímé spojování či slučování ZO byly posuzovány s ohledem na jejich reálnou akceschopnost při působení ve veřejnosti. Úkoly některých ZO se v důsledku celkových změn přesouvaly také na místní či městské výbory.

Většina okresů si svou zvyšující se odpovědnost uvědomovala. Na okrese Praha 6, v řadě okresů Plzeňského kraje se komunisté snažili vytvářet nové ZO KSČM z věkově mladších členů, na okrese Benešov nové organizace ze zkušených a vzdělaných obyvatel chalup, kteří pomáhali obcím i okresu. Situace však zůstávala velmi nerovnoměrná v rámci jednotlivých okresů a krajů.

Okresní článek stranické organizace

Okresní článek se v organizační struktuře strany po dlouhou dobu osvědčoval. Našich 86 okresů mělo spolu s celou členskou základnou rozhodující roli při intenzivní a účinné práci. Oslabení okresního článku si proto řada organizací nepřála. Mohly by se podle jejich mínění snížit vazby na ZO: ztížila by se organizace stranické práce (včetně voleb) v obcích, mohla by zaniknout řada ZO a došlo by k vážnému oslabení členské základny. Ve stranické práci by nastala stagnace a způsobila by i oslabení masového charakteru strany.

Na okresech pracovala řada obětavých funkcionářů.

Nepříznivý byl vzhledem k oslabování početnosti členské základny vývoj v počtu členstva na jednotlivých okresech. Jestliže v období V. sjezdu byl typickým okres, který měl 1300 členů působících v 50 ZO KSČM a s věkovým průměrem 64 let, tak v období VI. sjezdu to bude okres, který má 1100 členů ve 40 organizacích, s věkovým průměrem 68 let.

Je nutné počítat s tím, že 44,1 % OV KSČM má méně než 1000 členů a u dalších nejméně 31,4 % okresních organizací je počet členů v rozmezí 1000 až 1500. (viz tabulka č. 7 na str. 54)

Na okresech pracovala řada osvědčených předsedů okresních organizací. Situace mezi nimi byla nepoměrně příznivější, než by naznačoval vývoj členské struktury. Průměrný věk předsedů jen o málo přesahoval 55 let, jen 18,6 % z nich bylo ve věku do 50 let.

Předsedové měli v naprosté většině vysokou kvalifikaci: 65 % mělo vysokoškolské vzdělání, 22 % úplné střední odborné a 13 % střední odborné vzdělání. Měli také značnou politickou zkušenost: 29 % pracovalo ve funkci více než 10 let, 59 % po 2 až 3 období, a jen necelých 19 % vykonávalo funkci do 3 let.

OV budou nadále řídit stranickou práci ve svém regionu. Ve svém postavení bezprostředního partnera základních organizací budou muset účinněji hledat i nové formy a metody práce, přizpůsobovat svou náplň činnosti.

Mnohé okresy si ve stranické práci počínaly velice aktivně, vnášely do ní nové prvky, měly úspěchy. Okres Tachov např. stabilně dosahoval dobrých výsledků ve volbách. Jednotlivé okresy se ale také stále více přesvědčovaly o tom, že nemohou úkolům dostát jen s obětavostí a revolučním elánem. Neobešly se bez moderní technické základny, bez kvalitních ekonomických a politických pracovníků v „realizačních týmech“. Snažily se hledat způsoby, jak využít dnešních prostředků komunikace, uvažovaly o „manažerech“, kteří by usnadňovali kontakt na krajské rady a další okresy.

Práce v politickém terénu, např. už jen zájem udržet ZO v chodu (zejména na vesnicích), byla velmi časově i věcně náročná. Pozornost se přirozeně zaměřovala na sociální problémy v místech, kde byli lidé vyhazováni z práce a v práci byli vykořisťováni více než v kapitalismu minulého století. Často měli bytové a další existenční problémy. Potřebovali při jejich řešení konkrétní pomoc, občas ji postrádali. Bylo proto pochopitelné, že se i mezi našimi funkcionáři objevovaly občas vedle racionálních přístupů i emotivní reakce. Zájmem celé strany bylo, aby subjektivní hlediska při prosazování místních zřetelů nenarušovala politickou kulturu jednání, která je mezi komunistickými funkcionáři obvyklá.

Prosazovat nové formy neznamenal čekání na stanoviska ÚV či KR, ale využívat samosprávného prin-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

cipu, pracovat s členy strany i s nestraničnou veřejností, s odborníky, zastupiteli, poskytovat informační a poradenský servis, který se na různých okresech velmi osvědčoval. Nebylo okresu, který by neměl zájem na větším přijímání mladých lidí do strany. A přitom jen asi čtvrtina okresů mezi mládeží cílevědoměji pracovala. Některé uváděly dobré výsledky, jichž dosahují jiné organizace, např. Pionýr.

Strana oceňuje, že na různých okresech, zvláště na okrese Karviná i Brno-město se snažili přiblížit mládeži soustavnějším sledováním jejich problémů. Zasloužně, s pestrými aktivitami se o volný čas dětí a mládeže starali na Moravsko-Třebovsku. V celé řadě okresů využívali tradičních akcí KSČM s doprovodnými programy pro mladé lidi. Podíleli se na Mezinárodním dni dětí, pořádali sportovní aj. soutěže, letní tábory (např. OV Ústí n. L., Louny, Zlín, Kladno aj.), besedy o problémech zajímavých žáků a studenty. OV měly zájem o spolupráci s KSM, ale ne vždy byly důsledné. Dostatečné informace neměly ani o jeho různých akcích (Štafeta mládeže do třetího tisíciletí apod.). Na některých okresech ale dokázali mezi mladými lidmi s pomocí mladší generace svých členů úspěšně pracovat. Organizovali stáže v parlamentu, v Haló novinách, na členských schůzích ZO i na zasedáních OV (Praha - západ aj.). Ukazovalo se tak, že nestačí třeba i dvakrát za rok se na zasedání OV formálně situaci zabývat. Bylo nutné zajistit, aby za prosazení dobrých návrhů a programů odpovídal konkrétní člen OV i všichni jeho členové.

Úspěšná práce okresního článku strany vyžadovala stálou, dobrou spolupráci samosprávného článku s ÚV KSČM. Jeho stanovisko ke způsobu plnění usnesení V. sjezdu nemohlo být pro OV nezávazné, nemohlo být považováno za pouhé doporučení. Práce některých okresů při uskutečňování usnesení V. sjezdu KSČM byla vedoucími funkcionáři adresně kritizována. Některé problémy se vyskytly i v evidenci členů či v archivování materiálů. OV z druhé strany občas poukazovaly na to, že nebyly dostatečně využívány jejich podněty a náměty. Právem požadovaly, aby se ÚV seznamoval s činností okresu na místě, aby mohl skutečně odborně, soudružsky pomoci.

Úloha krajského článku organizační struktury KSČM

KSČM uplatňovala vůči způsobu vytváření vyšších územně správních celků oprávněné výhrady. Jejich kompetence se jen postupně zpřesňovaly a uplatňovaly. Strana však byla nucena již dnes v těchto krajích žít a přizpůsobit jim i vlastní stranickou výstavbu. K 1. dubnu 2000 tak byl učiněn první krok, když byla posílena dosavadní struktura krajských rad (KR) a vytvořeno 14 KR.

Úloha krajských článků je již dnes významná a s postupem integrace v Evropě se bude dále zvyšovat. I v ČR bude homogenní struktura státu takovým postupem oslabována. Stoupne proto význam politického postupu respektujícího jejich specifiku, nebude lhostejná ani jejich velikost.

Na krajské úrovni se zabydlela ODS a řeší tu problémy na úkor obyčejných lidí. Z této úrovně chce znovu dobýt i vládu nad celou zemí.

Tím, že změnila strukturu svých KR, získala KSČM oproti ostatním stranám mírnou výhodu. Chápala své KR jako koordinační, sjednocující a v podstatě pomocný orgán ÚV, který měl umožňovat konkrétní, detailní zajišťování politických úkolů (např. prostřednictvím regionální rady předsedů OV aj.).

Od roku 2001 měly KR nového partnera, krajské zastupitelstvo, což zavdalo i podnět k úvahám, zda nerozšířit stranické aktivity o krajské konference, které by volily odpovídající stranické orgány. Takové orgány by pak nejen koordinovaly, ale celkově řídily stranickou činnost (v tomto smyslu se doporučovalo upravit i stanovby strany). Přes předchozí projednání v komisi vnitrostranické práce ÚV KSČM, Hospodářské radě, VV ÚV KSČM se nenašel konsensus pro plné naplnění usnesení V. sjezdu KSČM a nelze hovořit o tom, že by příslušné usnesení V. sjezdu KSČM bylo v této otázce naplněno. Jediným hmatatelným výsledkem bylo schválení experimentu ověřování řídicího krajského článku v podmínkách Královéhradeckého kraje a následně pak v Pražské stranické organizaci a ustavení 14 instruktorů ÚV KSČM - tajemníků KR KSČM. Krajskou konferencí byl k 2. únoru 2002 ustaven v Královéhradeckém kraji krajský VV. Zpráva krajské konference Královéhradeckého kraje v březnu 2004 zhodnotila dosavadní působení v režimu krajského výkonného výboru jako jednoznačně pozitivní (zvláště pokud jde o podstatné zlepšení volebních výsledků v kraji). Objevily se však i kritické hlasy a celý experiment ještě celkově zhodnocen nebyl.

Na svém 9. zasedání v červnu 2001 se ÚV pro zřízení plnohodnotných krajských orgánů s nejširším mandátem nevyslovil. Jeho stanovisko potvrdila i celostranická konference KSČM v dubnu 2003 a následně její závěry přijal i ústřední výbor. Určitá diskuse pokračovala, se snahou alespoň posílit funkci KR vůči krajskému zastupitelstvu a orgánům kraje, s tím, že o stanovení základních cílů a strategie (např. ve volebních kampaních) by přirozeně rozhodoval ÚV. KR by je rozpracovávaly vzhledem ke svým již dosaženým politickým pozicím (v radě, zastupitelstvu, na místech starostů apod.).

Při diskusích byly respektovány i více jak desetileté zkušenosti z fungování Pražské rady, která poukazovala na potřebu důslednějšího uplatňování pravomocí a kompetencí. Ani tu ale nešlo o to určovat, co mají jed-

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

notlivé obvodní výbory dělat, ale usnadňovat jednotný postup v záležitostech přesahujících rámec obvodů.

Ústřední výbor KSČM se však pro změnu v kompetencích a ve výstavbě KR nevyslovil.

KSČM se jako celek prostřednictvím svých zastupitelů účinněji podílela na práci krajských samospráv (včetně koncipování a prosazování regionálních rozvojových programů v souladu s naším programem, při existujícím finančním napětí a dohady nad příspěvky z EU). Prospěšnou se ukázala přímá spolupráce, kterou KR navazovaly (Ústecký a Liberecký kraj, Olomoucký kraj s Karvinou).

I pro KR bylo jedním z předních úkolů pracovat za pomoci krajského koordinátora pro práci s mládeží v jejich řadách intenzivněji než dosud.

ÚV měl vůči KR právo a povinnost prosazovat potřeby strany jako celku. Možnost organizovat porady s předsedy KR mohla přitom zvýšit efekt setkání s aktivem předsedů OV. Činnost KR byla z centra zajišťována také hospodářsky a finančně (na svou činnost dostávaly na 16,5 milionu Kč ročně, tj. na jednu KR přes milion Kč).

Celostranická konference a návrhy úpravy stanov strany

V diskusi na celostranické konferenci konané 12. dubna 2003 v Nymburce byla zdůrazňována potřeba akční jednoty, disciplíny, respektu k rozhodnutí stranických orgánů. V souvislosti s často prudkým vývojem událostí v zemi a ve světě jednala konference i o dosavadních pojetích rozsahu svých kompetencí.

V popředí zájmu byly věcné otázky činnosti strany v souvislosti se zdokonalováním metod a stylu stranické práce, což si vyžaduje podstatné změny ve Stanovách KSČM. Návrhy reagovaly na změny v členské základně a na jednotlivých stupních stranické výstavby. Konferenci bylo předloženo vyhodnocení experimentu s posílením krajského článku v Královéhradecké KR a stanovisko Pražské rady.

V Komisi pro vnitrostranickou práci, složené ze zástupců všech krajů, se o nutných změnách, o základním přístupu a obecných východiscích diskutovalo již od dubna 2000. Celostranická diskuse pak probíhala od ledna do března 2003. Množství připomínek (1280) svědčí o značném zájmu stranických orgánů i jednotlivců.

Nejzásadnější připomínky se týkaly zejména úprav článku Programový cíl a charakter strany, tvorby orgánů (pouze volbou nebo volbou, delegováním a vzájemnou kombinací obou způsobů), působnosti a kompetencí KR, vztahu strany, poslanců, senátorů a zastupitelů, výše stranických příspěvků aj. otázek. Nově bylo navrhováno: vymezit postavení a kompetence místních, městských a střediskových výborů, které budou muset převzít řadu funkcí a úkolů za

málo početné ZO s vysokým věkovým průměrem; umožnit nenásilný a postupný přechod okresních organizací do územních oblastních organizací strany v rámci krajů; vymezit a posílit krajské články; umožnit racionálnější a efektivnější nakládání s finančními prostředky a majetkem strany.

Po často emotivní výměně názorů před konferencí i v jejím průběhu (o údajném ohrožení principu samosprávy snahou o direktivní centralismus) doporučila konference zachovat třístupňové řízení (tj. neschválit krajský výbor s řídicími kompetencemi) a orientovat se na kvalitnější práci v řádně zvolených stranických orgánech. Diskutovala také o způsobu tvorby ústředního výboru (např. požadavku na zúžení či zmenšení počtu jeho členů).

Ideová činnost KSČM

Vědecký základ politiky KSČM je v marxismu, ve světě vysoce ceněném. Jeho hlavní tvůrce, Karel Marx, byl i v minulém období výslovně zařazován mezi nejvýznamnější myslitele lidstva. Obnovovala se též ideová přitažlivost politických programů, které z jeho díla, z díla dalších předních osobností dělnického a komunistického hnutí a z jeho kritického posouzení vycházejí.

Ve světě se však i dále stupňoval tvrdý ideologický zápas. Pravice se snažila co nejvíce využít výsledků historické porážky levicového hnutí v posledním desetiletí dvacátého století. Velice mnoho proto záviselo na kvalitě ideové práce a komunikace s obyčejnými lidmi, s veřejností vůbec. Informační, vysvětlovací, ideologickou práci je nezbytné podstatně zesílit, máme-li účinně čelit snaze protivníků o informační monopol.

Naše práce v této oblasti nedosahuje ještě žádoucího rozsahu a úrovně. Jsme na tom hůře než ostatní strany v zemi i pokud jde o přístup do sdělovacích prostředků a do jisté míry i pokud jde o využívání moderních sdělovacích prostředků ve vlastních řadách. Nemůžeme se tu opírat o státní aparát, jako naši soupeři. Musíme spoléhat především sami na sebe.

V tvrdém zápase, který tu byl sváděn, jsme mohli uspět nejen pokud bychom se soupeřům vyrovnali, ale pokud bychom získali i informační převahu, pokud bychom věděli více než oni a získávali a zobecňovali zkušenosti lépe než oni. Jednalo se tu o úroveň vnitřního ideového života ve straně, o plynulý tok informací, o úroveň agitace a propagandy, o teoretické diskuse a o tvořivé rozpracovávání teorie. Měli-li jsme ideově působit vůči veřejnosti, museli jsme dosáhnout toho, aby si strana osvojovala klasické dědictví, ale také aby se i uvnitř strany intenzivně žilo novými myšlenkami. Nastal čas docenit, zintenzivnit úlohu propagandy v praktické činnosti strany a zvýšit její kvalitu.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Také s úrovní osobní i názorné agitace jsme nemohli být spokojeni.

Bylo žádoucí, aby KSČM častěji a promyšleně vstupovala do seriózních diskusí, aby rozšiřovala své kontakty s levicovými intelektuály a podpořila jejich významné aktivity. V žádné z takových podnětných diskusí neměla chybět. V jisté míře se do veřejných diskusí vracel poněkud serióznější, racionálnější tón. A dialogu se KSČM neobávala, byla ochotna diskutovat se všemi. Nedělala si monopol na pravdu a když hájila vlastní východiska a představy, nebála se poučit. Skutečně vážný dialog však společnost teprve čeká; svou přípravu na něj si nemůžeme dovolit podcenit.

Politické vzdělávání

Již před V. sjezdem KSČM se zrodila myšlenka obnovit systematictější informování a vzdělávání členů a příznivců strany, zejména mladých členů a mladých lidí, kteří se hlásí k levici. Ozývalo se volání po hlubším vzdělávání funkcionářského aktivu a zastupitelů. Snahu využívat intenzivnější, specializované formy komplikovala věková struktura, pracovní zatížení i starost o rodinu. Zkušenosti s ideologickým vzděláváním před rokem 1989 varovaly před jeho formálním, byrokratizovaným organizováním.

Řada funkcionářů sice uznávala důležitost obnovy a zvyšování politické kvalifikace a stálého ideového sjednocování strany, zároveň se ale nechtěla nebo nemohla při organizaci vzdělávacích procesů více angažovat. Ani ÚV neměl možnost pokrývat velkou potřebu zkušených, kvalifikovaných lektorů, kteří by byli schopni zajíždět do regionů a pomáhat tamnímu odbornému zázemí a lektorům. Chyběli autoři metodických pomůcek i možnosti k jejich publikování. Někteří z těch, kteří právem volali po obnově významu propagandy, se nakonec spokojovali pouze obnovováním forem, které se ani v minulosti nebyly úspěšné.

Přesto začalo docházet k mírnému zlepšování. Nešlo už jen o tradiční formu referátů na členských schůzích. Pozornost se začala obracet ke vzdělávání a informování základního aktivu OV (zejména v produktivním věku, včetně profesionálních pracovníků aparátu), o vzdělávání nových, mladých členů strany a jejich příznivců. Systematictější a centrálně organizované bylo školení těch, o nichž se předpokládalo, že mají perspektivu zařadit se mezi levicové politiky.

Na podněty VV ÚV KSČM byly přes různé překážky pořádány na poradách okresního aktivu besedy a diskuse k nejrůznějším politickým událostem (od voleb do parlamentu i obcí a volby prezidenta přes summit NATO a jednání MMF a SB po agrese v různých zemích, evropskou integraci a vstup ČR do EU a přípravu na VI. sjezd KSČM). Existovala i řada doplňujících témat včetně těch, které byly významné regionálně. K přípravě aktivu vhodně posloužily články v Haló

novinách, v Naší pravdě i v Alternativách. K ideovému působení docházelo také při různých veřejných akcích strany, často zajišťovaných s pomocí různých levicových organizací.

Specializované diskusní kroužky a besedy pro mladý aktiv strany se ale ve větším rozsahu nedařilo zorganizovat. Některé z těchto pokusů záhy skončily. Nedařilo se také ve větší míře organizovat besedy pro veřejnost mimo poslanecké dny zastupitelů a návštěvy předních funkcionářů. Úspěšná byla příprava kandidátů pro volby do sněmovny i senátu, zaměřená na volební program i veřejné vystupování, neuskutečnilo se však už školení zastupitelů.

Nejperspektivnější formou politického vzdělávání, i když mělo dosud úzkou základnu, se stalo pravidelné měsíční soustředění skupiny mladých lidí, členů i nečlenů strany. Zprvu mělo podobu tzv. „Univerzity mladých“ organizované především KSM. Od roku 2001-2002 bylo označováno jako „kurs mladých politiků“. Odpovědnost za ně převzalo oddělení odborného zázemí ÚV KSČM (především TAP) a oddělení pro volby a komunální politiku. Dařilo se připravovat soustavu lekcí se specializovanými lektory, i když ještě nebyla překonána určitá nerovnoměrnost v účasti podmíněná objektivními problémy.

Významné místo měly v ideovém životě KSČM teoretické či teoreticko-praktické konference a semináře pořádané v Praze 1, v Praze 10 a v Brně. Zvláště významnou úlohu hrál seminář OV KSČM ve Frýdku-Místku, uskutečňovaný po řadu let, pro který se vžil název „vratimovský“. Tento seminář nejenže překračoval regionální rámec, ale i rámec členské základny KSČM. Začal přitahovat stále více levicově orientovaných odborníků i řadových zájemců. KSČM oceňovala i soustavnou, dlouhodobou práci, kterou vykonávaly odborné kluby, jmenovitě Klub ekonomů, který má své jádro v 844. ZO KSČM v Praze 1 a pracuje již od roku 1990. Měsíčník „Zpravodaj Klubu ekonomů“ rozesílal na několik stovek adres po celé ČR. Organizoval volně navazující tematické cykly, které přitahovaly zájem i nestranických odborníků. Pro stranu vykonával významnou ideovou, analytickou a informační práci Levicový klub sociologů a psychologů, jehož činnost měla dobrý ohlas i v širších odborných kruzích. Oba kluby intenzivně spolupracovaly s Teoreticko analytickým pracovištěm ÚV KSČM.

Důležité bylo ideové působení dalších institucí, v nichž se komunisté angažovali, ať už šlo o dlouhodobě úspěšně působící Výbor národní kultury (také vydávající vlastní periodikum) či Sdružení pro podporu vědy a výzkumu a další. Pozoruhodně úrovně dosáhl týdeník Obrys-Kmen vycházející jako příloha Haló novin a navazující na nejlepší tradice kulturní tvorby v Československu.

Působení KSČM v masových sdělovacích prostředcích

Po V. sjezdu KSČM došlo v možnostech politicko ideového působení ve sdělovacích prostředcích k výraznému průlomů. Situace se postupně začala měnit, i když rovnoměrného přístupu všech politických sil dosaženo nebylo. Od V. sjezdu se KSČM dostala v podílu parlamentních stran na vysílání z průměrných hodnot kolem 0,5 až 1 % na hodnoty kolem 9 až 10 % v diskusních pořadech a od roku 2003 i v nejsledovanějších pořadech zpravodajských. Více pozornosti bylo KSČM věnováno i v tisku. Celkově však přístup ještě neodpovídal odhadům voličských preferencí a reálným volebním výsledkům. Méně prostoru získávala KSČM stále v rozhlasovém vysílání. Zřetelný byl vzrůst informací o KSČM v regionálním tisku, kde se spolupráce (zvláště ve vztahu k některým redakcím) rozšířila.

Hlavní příčinou pozitivních změn byly volební výsledky, které sdělovací prostředky nemohly nebrat na zřetel, i když se v některých případech také snažily zájem o stranu utlumit. Zvláště komerční média sledovala a celkem respektovala výzkumy veřejného mínění. Na postoj médií měl vliv vývoj politické situace: předháněla se ve vyhledávání sporných problémů a střetů uvnitř stran, dokázala tyto konflikty podněcovat a vyostřovat. Svou roli mělo dobré působení zástupců KSČM v mediálních komisích, zvláště v příslušné sněmovní komisi. Velký význam pak mělo kvalitní vystupování našich politiků, které zvyšovalo zájem diváků a posluchačů o pořady a jejich sledovanost.

S rozšířením prostoru v médiích však vyvstaly pro stranu také nové problémy, počínaje potřebou umožnit vystupovat širšímu okruhu osob a dosáhnout vyšší kvality jejich vystupování, zvláště v úrovni argumentace.

Na představitele KSČM byly kladeny stále vyšší nároky: museli (často pod zjevným tlakem moderátora i času) umět odpovídat na zaujatě kladené otázky, předkládat konkrétní řešení, pružně, pohotově a s nadhledem reagovat. Přitom neměli k dispozici státní úřednický aparát a prostředky jako většina jejich partnerů v diskusi. Informace získávali od poslanců i zastupitelů a z odborného zázemí strany.

Někteří, žel, neprokazovali ani dostatečnou pohotovost či připravenost při odkazování na stranické programy a materiály.

Okruh osobností, které měly možnost v médiích vystupovat, postupně znovu stagnoval; omezoval se (podle přání sdělovacích prostředků) na okruh nejvyšších funkcionářů strany a jejího poslaneckého klubu, menší šanci měli řadoví poslanci. Možnost nápravy byla ve jmenování garantů za jednotlivé resorty, jakési období „stínové vlády“, kterou zatím strana jako příliš populistický krok nenavrhl.

Zvětšující se zájem médií o vnitřní problémy v KSČM způsobil, že si o ní mohla veřejnost učinit představu jako o diskutujícím společenství. Některá nerozvážná vystoupení však umožnila, aby média mohla smysl diskuse zkreslovat a zveličovat tak rozdíly i rozpory. Tato tendence postupně sílila. Podobné praktiky (i když je nelze srovnávat s antikomunistickým štváním) byly v zájmu „informačního zisku“ využívány i vůči dalším stranám.

Pozitivně byl hodnocen nový vzhled a aktuálnost internetových stránek KSČM, které jsou nyní doplňovány (s odkazem na stránky Haló novin) každý den. Díky profesionálnímu zabezpečení systému se dařilo čelit různým antikomunistickým výpadům včetně útoků hackerů. Zatím byla málo využívána možnost, aby se tu uplatňovaly i materiály z okresních a krajských úrovní. Na modernizaci stránek bude nutné dále pracovat.

Stálou péči si zaslouhovala Šmeralova knihovna. Vysokou poptávku po levicové literatuře, zejména na vysokých školách, se dosud nedařilo pokrývat.

Úloha Haló novin, Naší pravdy a Alternativ

Politická strana našeho druhu (parlamentní a masová) svůj deník potřebuje. Je politickým informátorem, organizátorem, politickým prostředkem ke spojení s vlastními členy, příznivci a širokou veřejností. Je stále ještě jediným deníkem, který o straně píše a ke straně přímo promlouvá. KSČM má navíc v existenci Haló novin i týdeníku Naší pravdy oproti dalším stranám i výhodu. Oslabení jejich vlivu by se promítlo do úrovně fungování celé strany.

**S LIDMI
PRO LIDI**

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

Skutečnost, že uplynulo již 14 let od doby, kdy poprvé Haló noviny vyšly a v podmínkách kapitalismu, při skromných prostředcích, existovaly, se rovná malému zázraku. Přitom nebyly pouhým stranickým věstníkem. Byly komunistickými novinami určenými pro levicovou, co nejširší veřejnost. Na trhu informací ovládaném ve vysoké míře německými podnikateli, nabízely produkt s vyhraněně levicovými názory a propagací komunistických idejí, informující o práci poslanců i zastupitelů, o veřejných akcích pořádaných KSČM, pomáhající při přípravě voleb i při širší osvětě a přinášející i materiály pro volný čas.

Haló noviny patřily mezi nejčtenější, pokud jde o počet čtenářů na jeden výtisk. Dosud se ale stále nedařilo dostatečně zvýšit náklad (z průměrných zhruba 33 tisíc alespoň o 4 tisíce). Problémem byla finanční situace řady členů a příznivců i lpění na deníku Právo. Politická rozhodnutí (např. z 5., 7. a 8. zasedání ÚV) nebylo zprvu možné podkládat ekonomicky. Díky velkému úsilí současného představenstva a. s. Futura (v níž byla KSČM hlavním akcionářem) se po vážné krizi podařilo ekonomickou situaci společnosti relativně stabilizovat. Dařilo se i více využívat reklamy, včetně tzv. velké inzerce. Vedení Futury usilovalo modernizovat vybavení redakce a podporovalo vedení redakce ve vyhledávání nových, mladých redaktorů (dnes má redakce asi třetinu pracovníků do 30 let). Zčásti se dařilo - v zájmu větší pohotovosti zpravodajství - i prodlužovat uzávěrku.

Díky ekonomické stabilizaci bylo tak možné více se věnovat obsahu. Z rozborů a rozhovorů bylo zřejmé, že čtenáři nebyli s kvalitou svých novin, zvláště s informační pohotovostí a technickým vybavením (počtem stran, formátem, barevností), po dlouhou dobu spokojeni. Změny, odstartované od podzimu 2003, byly většinou čtenářů přivítány. Podařilo se zkvalitnit zpravodajskou část. Zprávy přejímané z ČTK byly doplňovány vlastními stanovisky a názory, včetně stanovisek představitelů KSČM. Zlepšovala se úroveň komentářů. Objevily se další žádané rubriky (od stránky pro mladé přes stránku věnovanou regionům, krajským radám a zastupitelům až po různé propagandistické a agitační materiály). Oceňována byla zvláštní čísla k volbám. Ti, kteří Haló noviny vytvářeli a zajišťovali, ve své většině pracovali obětavě, často i s určitým osobním odříkáním.

Přesto přetrvávala kritika dílčích stránek, jež se objevovala již od roku 1994, kdy byly poprvé shrnuty určité výhrady k některým prvkům, které zejména nestranickou veřejnost odrazovaly. Šlo např. o určitý jazyk a styl, pro který byly noviny chápány jako úzce stranické. Problematická byla i tendence vést kampaň nikoli o věcných problémech, ale proti některým osobnostem ve straně.

Velké rezervy byly a stále ještě trvají v distribuci. Možný počet předplatitelů z řad členů strany byl z velké části vyčerpán, záměry zvýšit odběr v krajích a okresech nebyly naplňovány. Deník byl však ze 4/5 zakupován nestraníky. Dařil se i prodej na stáncích, i když se v distribuci projevovala i neochota a bojkot. Menší odběr byl zatím také ve východních částech republiky.

Užitečnou práci dělal i týdeník Naše pravda, který vycházel díky obětavé práci svých redaktorů a dalších spolupracovníků. Přinášel celou řadu obsahově zajímavých statí, které měly mezi okruhem jeho čtenářů ohlas. I pro něj je však aktuální hledat cestu k širší čtenářské obci.

Vážnou, dlouhodobou mezeru v levicovém odborném tisku se snažil zaplňovat občasník Alternativy pro politiku, vědu a kulturu. Představoval dosud kompromis mezi teoretickým a propagandistickým periodikem. Měl zatím nízký odbyt, a byl proto i nedostatečně využíván. Zejména zůstával zatím zcela mimo zájem okresních výborů, které jedině mu mohly obstarat potřebnou propagaci a přičinit se o jeho rozšíření.

Strana ocenila péči věnovanou umístění Haló novin a Naší pravdy na internetu. Zejména stránka Haló novin se stala téměř srovnatelnou s jinými internetovými novinami, i když ještě zaostávala za nimi v pohotovosti zveřejňování zpráv. Získávali jsme tak přístup k významnému okruhu čtenářů mezi odbornou i laickou veřejností, která s těmito prostředky už běžně pracuje. Na takovouto formu sledování však bylo postupně třeba připravovat i členy a další příznivce strany (to se týkalo i rychlých informací přes e-poštu). Strana si uvědomovala potřebu více využívat i blízký tisk (včetně Mladé pravdy). Vážila si iniciativy, kterou vyvíjely při vydávání místního tisku a organizování tiskových konferencí různých článků stranické struktury, ale požadovala v případech stranických tiskovin zvažovat jejich reálný efekt.

Úloha odborného zázemí

Odborné zázemí strany představovaly stovky odborníků z různých okruhů lidské činnosti, často špičkových vědeckých pracovníků, z nichž ne jeden má i značnou mezinárodní proslulost, známí a uznávaní umělci. Patřili do něj zkušení praktikové, pracovníci z vědeckých ústavů, vysokých škol a různých institucí. V odborných komisích a dalších složkách (v zájmových skupinách) shromažďovali a vyhodnocovali informace, poskytovali, organizovali a koordinovali expertní servis pro vedení strany, pro kluby poslanců a senátory. Vykonavali práci užitečnou pro všechny složky struktury strany.

Jejich činnost měla značný význam pro politické rozhodování, kterému napomáhali věcným, hlubokým rozbořením problémů. Vycházeli přitom nejen z přímé politické objednávky, ale i z logiky vývoje problému samotného. Neměli ambici stranický orgán nahrazovat, ale upozorňovat na možná řešení a získávat pro ně.

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

ÚV KSČM vyhodnotil po V. sjezdu situaci v odborném zázemí poměrně kriticky. Jak uvedl předseda strany, M. Grebeníček na 5. zasedání ÚV v září 2000, „k vysoce profesionální analytické činnosti, která vyústí do akceptovatelných východisek, máme prozatím stále ještě dost daleko“. ÚV se proto rozhodl pro organizační změny. Místo 22 odborných skupin, které měly tendenci dále extenzivně narůstat, zavedl tříступňovou strukturu, zaměřenou na strategické priority. Struktura odborných komisí (OK) byla završena Koordinační radou odborných komisí (složenou z 8 předsedů strategických směrů a jejich poradců a zástupce TAP), která měla zvýšit celkovou výkonnost a zlepšit vztah mezi politickými a odbornými strukturami. Vedle OK byla činná profesní a zájmová sdružení, např. pro mládež a volný čas, celorepublikové komise pracující v kultuře, školství, zdravotnictví aj.. Pro činnost odborného zázemí tak vznikly příznivější podmínky, a záleželo na členech a zejména vedoucích odborných komisí, jak je využijí.

Rozsah aktivit odborného zázemí byl po V. sjezdu značný. Pro jednání výkonného výboru připravilo kolem sta koncepčních materiálů, studií a kontrolních zpráv, z nichž nejzávažnější byly projednávány na zasedáních ÚV. I když bude napříště nutné zvažovat, zda takový počet materiálů má jako výstup z odborného zázemí projednávat VV a posoudit obsah a výstupy, zda by nebylo racionálnější je uzavírat na KROKu s následnou informací ve VV, přesto je třeba ocenit, že činnost odborného zázemí pokrývala všechny významné oblasti společenského života (zejména politicky ožehavé, jako byla reforma veřejných financí, zaměstnanost, vzdělávání, dělnická politika, politický systém, vojenská a zahraniční politika, EU aj.). Jen asi desetina jejího rozsahu se týkala čistě vnitrostranických problémů. Odborné skupiny, komise a ad hoc týmy (mezirezortní, dočasné) usilovaly věcně propracovat návrhy v Programu obnovy.

Pozoruhodné výsledky zaznamenala komise pro hospodářskou a pro sociální politiku, pro brannou a bezpečnostní politiku a pro ústavně právní problematiku. Všechny pozoruhodné výkony tu ale nelze zaznamenat, stejně jako nelze jednotlivě kriticky posuzovat někde ještě trpěné formální, všeobecné diskuse.

Problematickou zůstávala intenzita celkového výkonu i v některých jednotlivých komisích a tím i sdružování a násobení sil (synergický efekt). Problémy začínaly povahou informací, kterých se odbornému zázemí dostávalo a které si samo dokázalo obstarat ze zdrojů na odborných pracovištích, v parlamentu i v regionech tak, aby si udrželo bezprostřední, živý kontakt s praxí. Chyběla proto někdy i dostatečná konkrétnost, soustavnost a operativnost, tj. pohotový „zásobník odborných argumentů“ tam, kde to bylo třeba.

Odborné zázemí KSČM si postupně budovalo zpětnou vazbu na odborné zázemí poslanců a se-

nátorů v parlamentu i na odbornou činnost v regionech, na úrovni okresů a krajů. Takové zázemí bylo stále potřebnější, ale rodilo se těžce a zpětná vazba fungovala zatím spíše nedostatečně. Problémem bylo zainteresovat na jeho činnosti zastupitele (dávali přednost práci v radách a komisích) a dobudovat odborné zázemí poslanců a senátorů. Naléhavé bylo vytvořit a udržovat vzájemný kontakt mezi činnostmi odborného zázemí strany a poslanců (počínaje kontaktem mezi osobami, které pracují pro OK a pro poslance).

Činnost Teoreticko analytického pracoviště ÚV KSČM

Činnost TAP ÚV KSČM vycházela ze závěrů V. sjezdu a z úkolů vyplývajících z plánu práce ÚV. Respektovalo nutně i logiku vlastní základnímu výzkumu v oblasti společenských věd. TAP pracovalo na teoretickém zobecňování poznatků a zkušeností z levicového hnutí doma i ve světě, vycházelo z empirických výzkumů, usilovalo o syntézy, připravovalo koncepce. Ani tu nebylo sil příliš mnoho. TAP tvořilo poměrně úzký kolektiv externích pracovníků z celé republiky, udržující si kontakt s širším okruhem spolupracovníků doma i v zahraničí. Pracoviště nemělo vlastní prostředky, kterými by financovalo profesionální spolupracovníky či publikace svých významnějších výstupů.

TAP pracoval na rozsáhlém projektu prognózy vývoje KSČM a ČR do roku 2015 zahrnující kritiku globálního kapitalismu ve světě i v ČR a problémy strategie KSČM. Práce prošla sérií kritických posouzení, diskusí i odborných seminářů včetně teoretické konference s mezinárodní účastí, pořádané ve spolupráci v OV KSČM Praha 10 v říjnu 2002. Její výstupy byly publikovány v Alternativách, v Haló novinách i na internetu. V rámci této dlouhodobé práce byla publikována i řada dílčích studií a posuzovány studie vzniklé na různých akademických pracovištích v ČR.

V rámci studií modelu socialistické společnosti se práce soustřeďovala na podněty v levicové literatuře v zahraničí a zvláště na studie k zaměstnanecké participaci, k otázkám třídní a sociální struktury, stavu vědomí a hodnotové orientace (ve spolupráci s Klubem samosprávného lidového podnikání a Klubem sociologů a psychologů) TAP pracoval také na analýze vývoje po roce 1948, organizoval diskuse k tématu při příležitosti 80. výročí založení KSČM za spolupráce se Sdružením pro podporu vědy a výzkumu a za účasti představitelů dalších levicových organizací. Pro stranické jednání připravil analýzu, předloženou VV v květnu 2003.

Rada a řešitelské týmy TAP sledovaly i vývoj v evropských integračních procesech. V dohodě se Společností pro evropský dialog a se zástupci PDS se účastní na projektu „EU - realita dneška“. TAP také

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

předkládal běžné politologické analýzy, podílel se na přípravě sjezdových dokumentů i materiálů pro volby a na dalších zadáních (včetně účasti na vzdělávání členů a sympatizantů KSČM). Připravil také rozsáhlou třídílnou čítanku z děl klasiků, která je umístěna na internetu a připravena k vydání v nakladatelství Orego.

Problémem bylo, že se nedařilo zvýšit dostatečný zájem o tuto produkci v dalších složkách odborného zázemí, přestože si jeho různé složky někdy i napjatý vztah mezi teorií, strategií a taktickými postupy uvědomovaly a pokoušely se přispět k jeho řešení.

né dary poskytované na hlavní činnost. Teprve v posledním období se jednotliví dárci začali objevovat.

Náklady byly plánovány velmi úsporně. ÚV KSČM nepřipouštěl, aby byly vynakládány obrovské prostředky na úhradu volebních nákladů na úkor péče o soustavnou politickou činnost (o Haló noviny, ale také o budovu ÚV, o počítačové vybavení a další investice). Ve srovnání s dalšími stranami vydával na volby nejméně, i když současné metody (např. marketing) náklady zvyšují.

Podrobná zpráva o hospodaření KSČM je VI. sjezdu předkládána samostatně.

VII.

Hospodaření KSČM

V roce 2004 uplynulo 14 let od doby, kdy KSČM hospodaří jako samostatná organizace. Její rozpočet vycházel z potřeb stranické práce. Aby mohla ekonomicky svým úkolům dostát, musela uplatňovat tvrdá finanční opatření na každé úrovni svého fungování. Její finanční prostředky nebyly utráceny za dluhy a bombasticky vedené volební kampaně, jejichž náklady v mnoha případech převyšovaly dotace, jichž se jim ze státního rozpočtu dostávalo. Oproti jiným stranám byly příjmy KSČM v nemalé výši doplňovány z členských příspěvků, z příspěvků a darů poslanců a senátorů.

Pokud jde o vývoj financí, postupně se podařilo přejít ze ztrátového rozpočtu (v roce 2001) na rozpočet přebytkový (2002) a překonat tak určitou finanční krizi. Byl to důsledek dorovnání příspěvků za úspěšné volby i lepšího hospodaření některých okresů. Ekonomická situace ve Futuře a. s., v níž byla KSČM majoritním vlastníkem, je dnes stabilizovaná a dává slušné šance pro budoucnost. Dobrá situace v hospodaření strany nadále trvá.

Jak bylo uvedeno, jedním z rozhodujících příjmů strany byly v daném období členské příspěvky. V celostranickém hospodaření sice postupně ztrácely svou strategickou roli, ale zejména na úrovni okresů představovaly stále významný zdroj pro politickou a hospodářskou činnost. Strana si uvědomovala, kolik denní práce tato činnost vyžadovala od desítkářů, od výběřčích příspěvků a vyslovuje jim za ni poděkování. KSČM po řadu let nevykazovala v příjmech žád-

VIII.

ZÁVĚRY

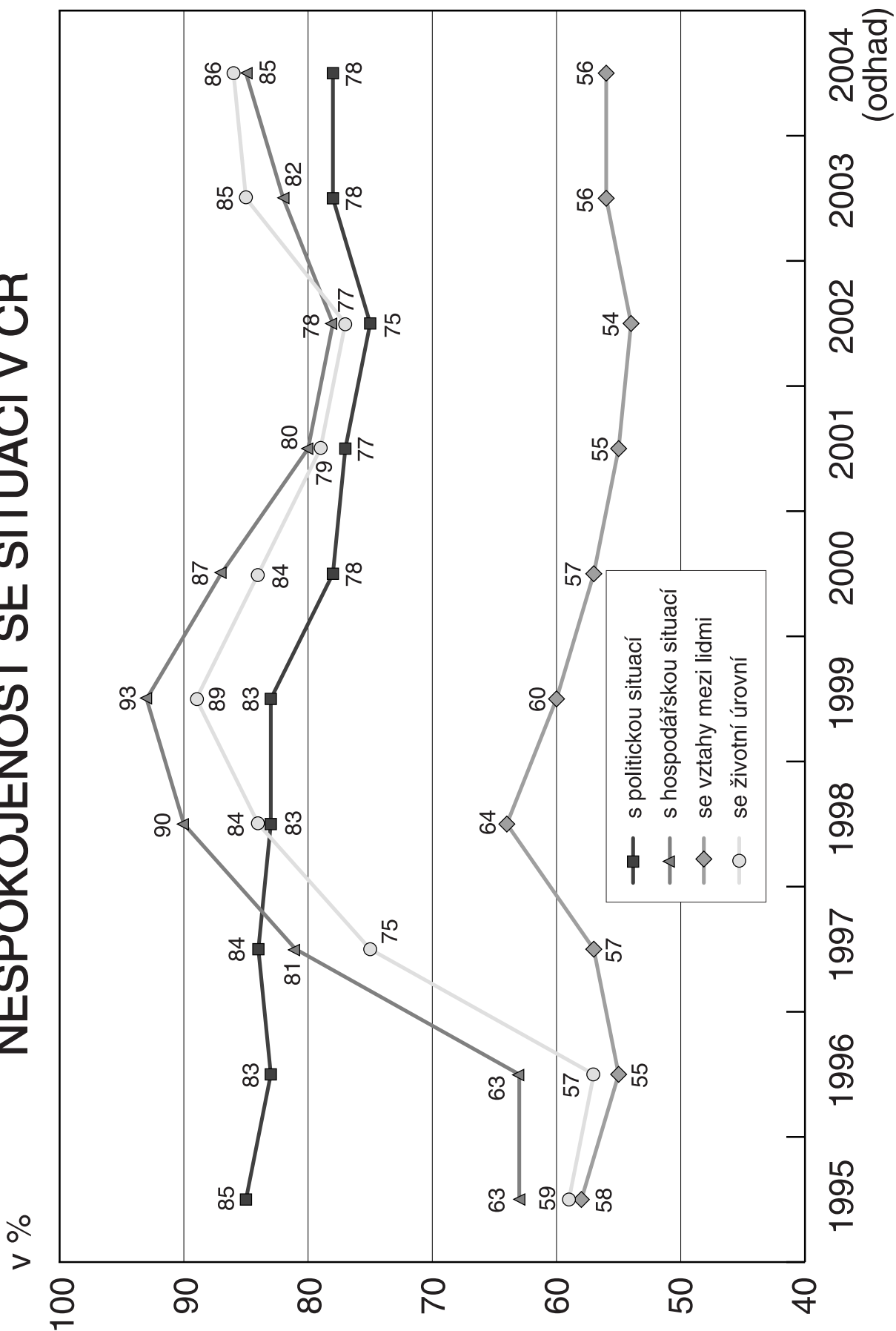
Prioritou VI.sjezdu KSČM bude zvýšení autority strany ve společnosti a její posílení i v mezinárodním měřítku.

KSČM se musí odpovědně zorientovat v situaci, kdy vystupuje z izolace, má určitý podíl na moci v regionech a obcích, může významněji ovlivňovat činnost v krajských strukturách a dokonce i na vládní úrovni. Nehodlá přejímat spoluodpovědnost za mocenská rozhodnutí bez podmínek a bez spojenců. Uvědomuje si konfliktní sociální podmínky, které se vytvoří po vstupu do EU a potřebu citlivěji reagovat na ekologické problémy. Je si vědoma své odpovědnosti vůči evropské a celosvětové levici.

Jako komunisté jsme optimisty. Historická pravda je na naší straně. Máme důvěryhodný program, odvahu i schopnost jej uvést do života. Autoritu si můžeme získat, když v programových východiscích a v každodenní politice budeme vystupovat jako čitelná, lidem srozumitelná, vyhraněná levicová strana. Víme, že jednat musíme uvážlivě, ale k ustrašenosti nemáme důvod. Hodláme postupovat jako sebevědomá strana, která je otevřená diskusi a spolupráci a kráčí vlastní cestou, která jednotu a důslednost ve své orientaci dodržuje.

Tak se snažila KSČM vystupovat po svém V. sjezdu. Takový postup jí přinesl její zvětšující se váhu v politickém rozhodování a autoritu mezi obyčejnými lidmi i v širší veřejnosti. Tak je vyznačována i její cesta po VI.sjezdu Komunistické strany Čech a Moravy.

NESPOKOJENOST SE SITUACÍ V ČR

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

TABULKA č.: 1

Vývoj členské základny mezi V. a VI. sjezdem KSČM

	1999	2000	2001	2002	2003
POČET ČLENŮ	128 346	120 673	113 027	107 813	100 781
% úbytku	6,0	6,0	6,3	4,6	6,5
VĚKOVÁ STRUKTURA:					
% členů do 30 let	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5
% členů 31 - 40 let	2,5	2,2	1,9	1,8	1,4
% členů 41 - 50 let	12,0	11,0	9,8	9,0	6,8
% členů 51 - 60 let	18,6	19,3	19,8	20,2	19,8
% členů 61 - 70 let	26,8	25,7	24,4	23,3	21,5
% členů nad 70 let	39,5	41,2	43,5	45,2	50,0
průměrný věk	64,1	65,9	66,5	66,7	68,1
SOCIÁLNÍ STRUKTURA:					
% dělníků	13,4	13,5	13,6	13,9	13,6
% zemědělců	1,8	1,6	1,6	1,6	1,3
% THP	6,8	6,4	6,4	6,6	6,1
% podnikatelů	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0
% ostatních	7,8	8,3	8,7	8,9	9,6
% důchodců	68,3	68,4	67,7	67,0	67,4
VZDĚLÁNÍ:					
% základní	63,6	62,2	61,4	61,4	59,1
% středoškolské	27,4	29,0	29,3	29,4	31,2
% vysokoškolské	9,0	8,9	9,2	9,2	9,7
DĚLKA ČLENSTVÍ:					
% členů od r. 1990 - 1999	3,3	3,6	3,6	3,5	3,3
% členů od r. 2000	0,0	0,6	1,0	1,7	2,4
POHLAVÍ:					
% žen	42,7	42,8	43,5	43,4	43,2
% mužů	57,3	57,2	56,5	56,6	56,8

TABULKA č.: 2

ZMĚNY VE VĚKOVÉM SLOŽENÍ ČLENŮ KSČM

	1999	2003	úbytek %	1999	2003	úbytek
do 30 let	641	550	14%	3 950	2 003	49%
31 - 40	3 309	1 453	56 %			
41 - 50	15 432	6 805	56 %	39 303	25 780	32%
51 - 60	23 871	19 975	16 %			
61 - 70	34 397	21 621	37 %	85 093	71 996	15%
nad 70	50 696	50 375	1 %			

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

TABULKA č.: 3

Vývoj přijímání nových členů strany od V. sjezdu KSČM

	2000	2001	2002	2003	celkem
přijato	640	542	629	643	2 454
% z členské základny	0,53	0,48	0,58	0,64	2,40

TABULKA č.: 4

Členská základna KSČM v krajích

	Členů				Průměr. věk	Přijatých členů od V. sjezdu			
	1999	2003	rozdíl			celkem	podíl	*)	rozdíl
			absol.	%					
Praha	12 564	9 818	2 746	22	72,1	155	6,3%	9,7%	-3,4
Středočeský	17 439	13 315	4 124	24	68,3	367	15,0%	13,2%	+1,8
Jihočeský	7 657	6 308	1 349	18	65,2	98	4,0%	6,3%	-2,3
Plzeňský	8 111	6 372	1 739	21	67,7	145	5,9%	6,3%	-0,4
Karlovarský	3 074	2 379	695	23	68,4	79	3,2%	2,4%	+0,8
Ústecký	10 053	8 136	1 917	19	69,5	269	11,0%	8,1%	+2,9
Liberecký	4 039	3 057	982	24	69,9	120	4,9%	3,0%	+1,9
Královéhradecký	6 638	5 239	1 399	21	69,0	173	7,0%	5,2%	+1,8
Pardubický	5 822	4 680	1 142	20	67,9	97	4,0%	4,6%	-0,6
Vysočina	8 193	5 940	2 253	27	66,6	93	3,8%	5,9%	-2,1
Jihomoravský	17 192	13 699	3 493	20	66,4	252	10,3%	13,6%	-3,3
Olomoucký	7 465	5 914	1 551	21	67,2	111	4,5%	5,9%	-1,4
Moravskoslezský	13 578	10 614	2 964	22	67,2	361	14,7%	10,5%	+4,2
Zlínský	6 522	5 310	1 212	19	68,3	134	5,5%	5,3%	+0,2
CELKEM	128 347	100 781	27 566	21	68,1	2 454	100,1%	100,0%	_

*) Podíl krajské členské základny na celkovém počtu členů strany k 31.12.2003

TABULKA č.: 5

Počet ZO KSČM

	1999	2000	2001	2002	2003
celkový počet ZO	5 276	5 183	4 932	4 855	4 691
% úbytku	2,4	1,8	4,9	1,6	3,4

Zpráva ÚV KSČM o činnosti KSČM v období po V. sjezdu KSČM

TABULKA č.: 6

VÝVOJ POČTU ZO KSČM V KRAJÍCH MEZI V. a VI. SJEZDEM KSČM

KRAJ	1999	2003	rozdíl	
			absol.	%
Praha	404	364,0	40,0	10,0
Středočeský	748	652	96	13
Jihočeský	348	322	26	7
Plzeňský	306	289	17	6
Karlovarský	146	126	20	14
Ústecký	454	401	53	12
Liberecký	217	187	30	14
Královéhradecký	345	292	53	15
Pardubický	287	248	39	14
Vysočina	338	264	74	22
Jihomoravský	565	524	41	7
Olomoucký	370	332	38	10
Moravskoslezský	494	448	48	10
Zlínský	254	244	10	4
CELKEM	5 276	4 691	585	11

TABULKA č.: 7

Vývoj OV KSČM podle počtu členů od V. sjezdu KSČM

počet členů	1999		2003	
	absol.	%	absol.	%
do 500	3	0,0	5,0	5,8
501 - 1 000	17	19,7	33	38,3
1 001 - 1 500	37	43,0	27	31,4
1 501 - 2 000	12	13,9	12	13,9
2 001 - 2 500	9	10,4	6	6,9
nad 2 501	8	9,3	3	3,5

Naděje pro Českou republiku

(politika KSČM pro období do VII. sjezdu)

Úvod

Za základní příčinu stupňujících se problémů světa i naší společnosti považuje KSČM kapitalismus. Přestože dosud nevyčerpal všechny své možnosti, je stále naléhavější, aby byl vystřídán novou, pokrokovější společensko-ekonomickou formací. Rozpory ve společnosti se stupňují. Navzdory obrovskému vědecko-technickému pokroku, který umožňuje dříve nepředstavitelný nárůst produktivity práce, dochází i v nejvyspělejších zemích k omezování tzv. sociálního státu a bohatství společnosti se na úkor většiny soustřeďuje do rukou stále užší vrstvy. Také v ČR se po restauraci kapitalismu hospodářská a sociální situace velké skupiny obyvatel zhoršila. Práci hledá již více než půl miliónu občanů, zejména mladých, invalidních a starších 50 let. Je ohrožena samotná funkčnost školství i zdravotnictví a nad dosavadním systémem sociálního zabezpečení se vznáší nejistota. Dramaticky se zvýšil deficit státního rozpočtu. Daňová výtěžnost ekonomiky se snižuje, podíl neproduktivní práce roste. Politická a hospodářská závislost ČR, provázená odlivem zisků do zahraničí, je hlubší než kdykoliv předtím. Naděje, které vkládali mnozí občané do vlády vedené sociálně-demokratickou stranou, byly znovu zklamány.

Základním programovým cílem politiky KSČM je socialismus, demokratická společnost svobodných, rovnoprávných občanů, společnost politicky a hospodářsky pluralitní. Je postavena na maximální občanské samosprávě, je prosperující a sociálně spravedlivá. Pečuje o zachování a zlepšování životního prostředí, zabezpečuje lidem důstojnou životní úroveň a prosazuje bezpečnost a mír. V její ekonomice se prosazují přednosti a klíčová úloha společenského vlastnictví, které zaručí efektivní, celospolečensky provázané a usměrňované hospodaření kolektivu zaměstnanců podniků, družstev, obcí, regionů i dalších

sdužení občanů. Jde o strategický cíl, který vychází z dlouholetých tradic marxistického myšlení. Jeho naplnění chceme dosáhnout demokratickou cestou.

Politickou linii, kterou KSČM zvolila na svých předchozích sjezdech, chce i nadále uplatňovat a v praxi rozvíjet. KSČM se nyní zaměří především na podporu kroků, jež umožní zastavit zaostávání ČR za vyspělým světem a povedou k oživení ekonomiky. Půjde o taktická opatření a racionální metody, které v daném období umožní zachovat i zvyšovat standard sociálních jistot a šanci lidí na uplatnění v práci i v občanském životě.

Hlavní priority KSČM v období mezi VI. a VII. sjezdem:

- Růst zaměstnanosti, spravedlivější ocenění lidské práce, ochrana zájmů sociálně slabých a ohrožených skupin obyvatel.
- Náprava hospodářských poměrů a podpora poctivého a sociálně citlivého podnikatelského úsilí založeného na tvorbě hodnot.
- Prosazení strategie udržitelného rozvoje s maximálním využitím vědy a moderních, ekologicky šetrných technologií, s důrazem na rovnováhu člověka a přírody.
- Rozvoj občanské samosprávy, posílení role odborů a spoluúčasti zaměstnanců na řízení a zisku podniků, prohlubování a upevňování demokratického charakteru politického systému a zkvalitňování právního státu.
- Podpora obecně demokratické i národní kultury, vědy a výzkumu, utváření společnosti vzdělání a informací, která by umožnila lépe využívat potenciál naší země i jejích obyvatel.
- Podpora mladých lidí, aby spolurozhodovali o podobě světa, ve kterém žijí a budou žít.
- Potlačování závažné hospodářské kriminality, organizovaného zločinu a celkový pokles zlo-

Naděje pro Českou republiku

činnosti, zlepšení celkového mravního ovzduší ve společnosti.

- **Podpora světových a evropských bezpečnostních struktur, mírová a vzájemně výhodná spolupráce mezi státy, důsledné prosazování národních zájmů České republiky.**
- **Spolupráce a solidarita levicových sil celého světa, zejména v rámci Evropy a Evropské unie, aktivní podpora alterglobalistického hnutí.**

I. Celkové ozdravení naší ekonomiky je šancí pro všechny občany

a) Zaměstnanost

KSČM bude prosazovat udržení existujících a tvorbu nových pracovních míst zejména tím, že podpoří rozvoj výroby a služeb.

Rostoucí počet nezaměstnaných je nejen zátěží pro státní rozpočet, ale znamená především znevážení práce kvalifikovaných a pracovitých lidí, kteří ztrácejí svoji důstojnost a základní lidské právo - právo na práci.

KSČM bude prosazovat programy skutečné a efektivní restrukturalizace národního hospodářství. Celou řadu občansky prospěšných projektů lze spojit s tvorbou nových pracovních míst. Patří mezi ně výstavba obecních bytů, rozvoj občanské vybavenosti, zkvalitnění dopravních sítí, zlepšení podmínek pro využití volného času občanů, zvláště mládeže, podmínek pro rozvoj turistiky. Zasadíme se také o zvýšení pořádku a bezpečnosti v obcích. Obecně prospěšné práce a projekty rekultivace půdy a porostů budeme prosazovat jako součást ekologické politiky.

Budeme také podporovat vytvoření uceleného systému celoživotního vzdělávání a doplňování kvalifikace, s využitím existujících učebních prostor i pedagogických pracovníků.

KSČM bude prosazovat zkrácení pracovního týdne na 35 hodin se zárukou zachování výše dosavadní mzdy a zajištění ochrany bezpečnosti a hygieny práce. Předloží další legislativní návrhy k zajištění prvního zaměstnání odpovídajícího dosažené kvalifikaci pro absolventy škol, ke zvýšení jistoty zaměstnání a ochraně před zneužíváním podnikatelských oprávnění na úkor řádných a jiných pracovních poměrů řídicích se Zákoníkem práce. Požaduje, aby systém veřejných prací nabízel práci za důstojných podmínek nebo formou dobrovolné služby.

Zvláštní pozornost bude věnovat situaci v místech, kde je nezaměstnanost nejvyšší, a těm skupinám obyvatel, které nezaměstnanost postihuje nejsilněji. Proto bude KSČM také usilovat o denní dostupnost venkovských obcí veřejnou dopravou. Vytváření pracovních míst nemůže zůstat jen na vůli podnikové sféry nebo rozhodování soukromého sektoru. Stát, ale i kraje a obce se musí také starat o růst zaměstnanosti.

Požadujeme, aby zákonem stanovený výbor zastupitelstva kraje koordinoval činnosti směřující ke zvyšování zaměstnanosti. Zvláštní význam KSČM přikládá realizaci projektů k vytváření pracovních míst, které budou čerpat prostředky ze zdrojů Evropské unie.

Cílem těchto konkrétních kroků je zvýšit ročně počet pracovních míst o 100 000.

b) Ochrana sociálních zájmů občanů

Program politiky KSČM se zaměřuje především na ochranu sociálně slabých a sociálně ohrožených občanů, jejichž životní úroveň se zhoršuje nebo stagnuje, a kteří jsou často vystaveni byrokratické zvlí.

KSČM je přesvědčena, že sociální spravedlnost a sociální jistoty nejsou přežitkem. Princip solidarity nesmí zmizet z povědomí našich občanů. Jsme si vědomi, že sociální stát představuje jen dílčí reformu kapitalistického systému. Jsme pro takovou modernizaci sociální politiky, která upevňuje, nikoliv oslabuje sociální jistoty lidí.

Stěžejním zájmem KSČM je řešení bytové otázky, především výstavbou bytů stavebními bytovými družstvy a jinými neziskovými společnostmi a výstavbou nájemních bytů s účastí obce. KSČM bude navrhopvat legislativní podporu a dotační programy vlády a Státního fondu rozvoje bydlení v takovém rozsahu, aby přibývalo nejméně 40 000 bytů ročně, zejména pro mladé domácnosti. Pomoc státu je potřebná i při odstraňování závad a modernizaci starších domů. KSČM navrhuje povinné ukládání výnosů z bytového hospodářství jako základního zdroje pro financování jeho oprav a modernizace. Současná výše regulovaného nájemného stačí na údržbu, ve větších městech i na modernizaci domů a přináší zisk. KSČM proto nepovažuje za nutné, a už vůbec ne za sociálně únosné, radikálně zvyšovat nájemné. Výše plateb za bydlení, tj. za nájemné i služby, by neměla překročit 25 % životních nákladů občanů. KSČM podporuje zejména výstavbu sociálních bytů, ale zároveň požaduje, aby byl zákonem stanoven standard kvalitního bydlení, od kterého by se odvozovala výše sociální dávky na podporu bydlení. Navrhuje takovou úpravu daní nebo místních poplatků, aby se vyplatilo nenechávat byty volné, ale pronajímat je.

KSČM odmítá, aby se kšeftovalo se zdravím lidí, odmítá rozhodující úlohu tržních vztahů ve zdravotnictví. Stát se nesmí zříkat odpovědnosti za zdravotní stav současné populace ani budoucích generací. Bude i nadále usilovat o efektivnější využívání všech prostředků na zdravotní péči. KSČM prosazuje, aby potřebná kvalitní zdravotní péče byla přiměřeně dostupná, aby léčebně preventivní péče byla hrazená převážně z veřejného zdravotního pojištění. Na zvláš-

tě finančně náročné léčebné postupy by měl být vytvořen fond ministerstva zdravotnictví.

Za nezbytnou podmínku dobře fungujícího zdravotnictví KSČM pokládá vybudování sítě zdravotnických zařízení. Optimalizace sítě zdravotnických zařízení musí respektovat dopravní dostupnost, regionální a demografické zvláštnosti. Následnou, rehabilitační a lázeňskou péči považuje KSČM za nedílnou součást péče o zdraví. Za důležité pokládá začlenění Záchrané služby do Integrovaného záchraného systému a z těchto důvodů nepodporuje vznik soukromých záchraných služeb. V oblasti lékové politiky prosazuje státní podporu domácí farmaceutické výroby a systém výběrových řízení na jednotlivé produkty jako zdroj podstatných úspor ve zdravotnictví.

KSČM podpoří veškerá opatření, která povedou k dobrému fungování rodin, včetně domácností druhů a družek, a ke zlepšení péče o výchovu a zdravý vývoj dětí a mladé generace. Za nezbytnou považuje koncepční podporu rodin a propopulační politiku, která by působila proti současnému nepříznivému trendu v porodnosti. Proto mj. navrhneme systém výhodných novomanželských půjček s úpisem za vychovávané dítě.

KSČM podporuje zabezpečení důstojného postavení současných i budoucích důchodců. Naším cílem je odstranit diskriminaci některých současných skupin důchodců a prosadit spravedlivější a včasné valorizace důchodů odpovídající růstu životních nákladů důchodců. V rámci připravované důchodové reformy budeme hájit princip generační i příjmové solidarity. To předpokládá, aby byl základní důchodový systém povinný, průběžně státem financovaný, státem garantovaný a dávkově definovaný. Výši důchodu nechápeme jen jako výsledek zásluhovosti, ale také jako důstojné zajištění občana ve stáří, a to prostřednictvím a s garancí státu. Nebráníme se nezbytným úpravám současného systému, ale metodu tzv. důchodového připojištění považujeme pouze za doplňkový a dobrovolný systém, který musí být pod státní kontrolou a dohledem.

Sociálně slabým občanům nelze odeprít pomoc sociální sítě v případě, že se proti nim obrací jimi nezaviněné okolnosti. Proto nesouhlasíme s omezováním adresných dávek státní sociální podpory či s omezováním pomoci státu, krajů a obcí v rámci sociální potřeby. To neznamená, že budeme podporovat zneužívání těchto dávek. Prosazujeme rovněž úplné odškodnění českých občanů poškozených nacistickým bezprávím.

KSČM jde o řešení sociálních kořenů vytěsňování stále čtenějších sociálních skupin na okraj společnosti. Zejména o sociální, ekonomické, vzdělanostní a společensko-psychologické problémy romského etnika, ale i zdravotně handicapovaných, bezdomovců a dalších skupin. V současných podmínkách se soustředíme zejména na podporu organizací, které se touto činností zabývají, na podporu azylových domů, domů na půl cesty, domů pro matku a dítě apod.

Budeme podporovat výstavbu bytů s pečovatelskou službou a ústavů následné péče, aby byly finančně dostupné i pro občany s nižšími příjmy.

c) Náprava hospodářských poměrů a podpora hospodářského rozvoje

KSČM považuje stabilizaci ekonomického prostředí a efektivní hospodářský rozvoj za základní podmínku pro to, aby byly vytvořeny prostředky pro zajištění potřeb společnosti včetně růstu životní úrovně obyvatel a sociálního programu státu. KSČM trvá na nutnosti ukončit restituční a zastavit další privatizaci státního majetku, který by při úspěšném spravování přinášel zisk.

Stát se nemůže zbavit odpovědnosti za kontrolu ekonomických aktivit zahraničního kapitálu v zemi, za hájení a podporu národních zájmů v oblasti ekonomiky. KSČM požaduje podstatné zlepšení výkonu vlastnických práv státu a ukončení praxe, kdy odborné funkce nejsou obsazovány podle schopností uchazečů. Prosazuje zásadu, že veřejné služby mají být provozovány především podniky s převažující účastí obce, kraje nebo státu, případně podniky zaměstnaneckého vlastnictví či družstvy.

KSČM prosazuje zvýšení podílu přímých daní, protože nejvíce zohledňují výši příjmů občanů a umožňují spravedlivější rozložení daňového břemene. Prosazuje také povinnost prokázat původ velkého majetku. Souhlasí s přezkoumáním objemu a určení mandatorních výdajů rozpočtu včetně výdajů na důchody, sociální dávky, zdravotnictví, správu, obranu, bezpečnost a represivní složky, ovšem tak, aby se našly zdroje příjmů a úspor, nikoli aby se šlo cestou zhoršení podmínek pro občany nebo snížení úrovně poskytovaných služeb.

Pro spravedlivější ocenění lidské práce navrhuje KSČM racionalizovat soustavu odměňování podle tarifních tříd a zajistit pro její zavedení dostatečné finanční zdroje ve státním rozpočtu.

K hospodářskému rozvoji nestačí hesla o volném trhu v praxi spojené s ústupky zájmům nadnárodních společností. Ve shodě s programem vědy a výzkumu v Evropské unii KSČM podporuje státní cílové programy modernizace národního hospodářství při využití vědy, výzkumu a moderních technologií. Státem usměrňované vytváření nové výrobní struktury má zvýšit konkurenceschopnost a zajistit lepší pozici na světovém trhu. Za prioritní obory považujeme: informační technologie, mikroelektroniku, biotechnologie, potravinářství, kvalifikovanou chemii, farmaceutickou výrobu, vybrané obory strojírenství a přístrojovou techniku pro vědu, zdravotnictví a ekologii.

Při nedostatku domácího kapitálu požaduje KSČM založit trvalý hospodářský růst na pracovní a organizační aktivitě lidí, na růstu kvalifikace pracovníků a na

Naděje pro Českou republiku

využití jejich schopnosti vytvářet vyšší přidanou hodnotu. V součinnosti s odborovými organizacemi prosazuje aktivní účast zaměstnanců na vlastnictví a řízení a při vytváření podnikových rad.

KSČM navrhuje úpravy zákonů a předpisů pro podporu rozvoje malého a středního podnikání, které zaměřuje na místní pracovní síly. Uspokojuje totiž nejen potřeby místních obyvatel, ale při vytvoření odbytových sítí je schopno se s výrobky mimořádné kvality uplatnit i na zahraničních trzích. KSČM plně respektuje tyto formy podnikání zejména proto, že jsou existenčním východiskem a zdrojem obživy pro značnou část obyvatel ČR. Obhajobou zejména malých podnikatelů se však KSČM neodděluje od obecného zájmu na růstu produktivity práce a konkurenceschopnosti v rámci země i EU.

K tomu směřuje i aktivní účast KSČM na tvorbě, aktualizaci a plnění reálných regionálních záměrů a programů (plány územního rozvoje regionů). Možnosti takového působení se zvětšují s růstem úlohy zástupců KSČM v samosprávných orgánech a s rozšiřováním jejich aktivit ve prospěch jak rovnoměrnějšího rozvoje území, tak k zajištění práce pro lidi i zakázek pro místní firmy.

Mezi přednostní úkoly KSČM patří stabilizace zemědělství. Je nutné se vypořádat s ekonomickými důsledky restitucí a poskytnout zemědělským podnikům ochranu a podporu na úrovni ostatních evropských států.

Proto KSČM požaduje vypracování dlouhodobé koncepce postupného ožívování a rozvoje českého zemědělství jako jednoho ze zdrojů hospodářské prosperity a faktoru zachování příznivých podmínek životního prostředí.

KSČM prosazuje, aby si české zemědělství zachovalo převahu vývozu zemědělských a potravinářských výrobků nad jejich nezbytným dovozem. Prosazuje, aby podnikatelské subjekty vázané na zemědělskou výrobu, které vykazují potřebnou výkonnost a produktivitu, měly přístup k finančním zdrojům pro vlastní rozvoj. Prosazuje odstraňování překážek pro rozvoj osvědčených družstevních a samosprávných forem podnikání, a to nejen na venkově. Nadále přitom respektuje rovnost všech forem vlastnictví a podnikání (státního, družstevního a soukromého).

II. Rovnováha člověka a přírody, posílení pouta mezi člověkem a krajinou a zvýšení účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí

V zájmu zdraví a plnohodnotného života všech občanů je podle KSČM nutné sladit požadavky hospodářského rozvoje se stavem životního prostředí. Jednotlivým prvkem ekologické politiky KSČM je uchování přírodního bohatství v jeho rozmanitosti při současném zajištění trvale udržitelného rozvoje.

KSČM považuje za nutné vést intenzivnější dialog se strukturami občanského ekologického hnutí i s ekologickými odborníky. Ekologické problémy jsou problémy nové doby a logicky jsou tedy ostřeji vnímány nastupující generací. Nové nároky na péči o životní prostředí přinese také nutnost přizpůsobit se standardům EU a zároveň se vyhnout případným tlakům na přesouvání ekologických problémů z vyspělých členských zemí EU na naše území.

Ráznější řešení vyžadují ekologické problémy spojené s dopravou, výrobními technologiemi, těžbou a zpracováním surovin a likvidací odpadů. KSČM podporuje podstatné zvýšení míry využívání odpadu. To je nemyslitelné bez kvalitních recyklačních služeb, bez celého průmyslu zpracování odpadu a na úkor dosavadního nadměrného budování spaloven odpadu, které každoročně ničí statisíce tun kvalitních surovin. V dopravě budeme usilovat o zvýšení podílu neautomobilové dopravy a o rozvoj integrovaných dopravních systémů, zachování regionálních tratí pro dopravu osob ve veřejném zájmu (do zaměstnání, škol, k lékaři, za kulturou). Při rozvoji jednotlivých dopravních systémů je nutné brát v úvahu jejich vliv na životní prostředí.

Naším cílem je zvýšení stability ekosystémů a zlepšení jejich legislativní i praktické ochrany. S tím souvisí i nárůst četnosti populací těch druhů rostlin a živočichů, které jsou ohrožené vyhynutím. KSČM bude dbát o ochranu zdrojů pitné vody, o obnovu vodních zdrojů, ochranu půdního fondu a zemědělsky obhospodařované půdy v přiměřeném rozsahu, chránit zeleň a podporovat místo monokultur lesy druhově příbuzné lesům přirozeným. Nastavením ekonomických nástrojů je třeba posilovat mimoprodukční funkce zemědělství, kultivaci krajiny a rozvoj českého venkova, ale také ekologické zemědělství, produkci a využívání alternativních zdrojů energie jako etanol, biomasa, bionafta.

KSČM bude prosazovat otevřenější informační politiku státu, krajů i obcí v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí. Současně jde o zlepšení ekologické výchovy dětí i dospělých. To je předpokladem zvýšení zájmu veřejnosti o rozhodování v otázkách životního prostředí. Občanům musí být garantováno právo dozvědět se o ekologických dopadech staveb v jejich okolí i právo účastnit se na správním řízení. KSČM také považuje za nutné posílit posuzování ekologických vlivů u všech vládních koncepcí a strategií na centrální úrovni, zaměřit se na vzájemné propojení cílů ekologické politiky s národohospodářskou strategií, v souladu s veřejným zájmem.

III. Společnost vzdělání a informací

V zájmu rozvoje duchovního světa člověka a rozvoje humanisticky orientované a sociálně spravedlivé společnosti je nutná podpora demokratické a národní kultury, zachycení trendů vzdě-

lanostní a informační společnosti a uchování rovnosti přístupu ke kultuře, vzdělání i informacím.

Obnova kapitalismu vnáší do mezilidských vztahů spotřebitelskou mentalitu a pod tlakem snahy o maximální zisk pokřivuje i základní lidské, mravní a civilizační hodnoty. KSČM podporuje tvořivost a sociální odpovědnost, osobnostní rozvoj člověka jako alternativu konzumnímu stylu života a individuálnímu sobectví. Podporuje dostupnost a obecně demokratický charakter kultury místo komercialismu a elitářství. Jsme pro národní kulturu ve vazbě na humanistickou světovou a evropskou kulturu, proti uniformitě a vulgární amerikanizaci. KSČM bude podporovat rozvíjení národní identity a svébytnosti s plným zapojením etnických menšin, včetně Romů, při prohlubující se orientaci na vzájemnou solidaritu a spolupráci. Vzhledem k tomu zamýšlí KSČM věnovat daleko větší pozornost životním podmínkám a právům přistěhovalců, kteří u nás pracují, a hledat cesty k navazování a zlepšování jejich vztahů s domácím obyvatelstvem.

Při organizování kulturního a společenského života prosazujeme samosprávu a budeme bránit i pokusům centralizovat a byrokratizovat řízení této oblasti. Chápeme kulturu jako kvalitu života a záležitost celé společnosti, nikoliv jako výsadu sociálně privilegovaných vrstev. Kulturní demokracie musí být založena na nejvyšší možné účasti celé společnosti při tvorbě kulturních hodnot, při rozhodování o kulturním životě, o šíření a využívání kultury. KSČM se vyslovuje pro otvírání prostoru pro duchovní a názorovou pluralitu proti jednostranné ideologizaci, pro obnovování vědomí kulturní kontinuity a tvorbu podmínek skutečné, ideologicky nsvázané duchovní svobody, pro pěstování intelektuálního potenciálu osobností schopných nastolovat a řešit problémy současného světa dialogem rovných s rovnými.

KSČM vychází z toho, že vzdělání je základním lidským právem a nemělo by být pouhým zbožím. Utváření společnosti vzdělání a informací je základní šancí pro ČR. To se neobejde bez vysokých nároků na úroveň obecné vzdělanosti v souladu s aktuálními vědeckými poznatky a technickými možnostmi, na speciální znalosti v profesích, které jsou významným faktorem pro naplňování rozvojových koncepcí. Za významnou složku obecné kulturnosti považujeme i formování základních morálních hodnot a estetického citění. KSČM bude prosazovat, aby se trvalou součástí vzdělávání stalo osvojování významných hodnot, jako je mír, vlastenectví a národní tradice v rámci objektivního obrazu dějin, mateřský jazyk, úcta k životu, otevřenost a přátelství k ostatním národům a etnickým skupinám.

KSČM je pro bezplatné školství, jehož náklady by byly hrazeny v rozhodující míře z odvodů a daní. Součástí programu KSČM je požadavek, aby na základních a středních školách byly zdarma poskytovány učebnice a další učební texty a pomůcky. KSČM

odmítá zavádění školného na všech státních a veřejných školách od mateřských po vysoké. Podporuje vypracování efektivního systému financování školství a celoživotního vzdělávání s využitím dalších veřejných i soukromých zdrojů. Soukromé školství považujeme pouze za doplňkové, financované především z vlastních zdrojů, ovšem pod nutným odborným a metodickým dohledem státu. Zabezpečení provozu církevních škol jako součástí soukromého školství navrhuje ponechat v kompetenci náboženských institucí, rovněž pod odborným dohledem státu.

KSČM nepovažuje tzv. optimalizaci sítě škol za řešení stávající situace. Tento krok neodstraňuje příčiny, ale pouze následky, a to ještě naprosto nekonceptně a nesystematicky. V současné demografické situaci sice nelze paušálně odmítat slučování či rušení škol, je však třeba pro tento proces stanovit jasná pravidla. Při rozhodování o sloučení či rušení škol je nutno vzít v úvahu vzdělávací programy a zaměření slučovaných škol, dopravní obslužnost, spádovost, vzdálenost škol, kapacitu škol a školských zařízení, naplněnost tříd, možnost navštěvovat školu v jiné obci či městské části. Pro KSČM je nepřijatelné upřednostňování čistě ekonomických zájmů na úkor potřeb žáků i učitelů či optimalizace veřejného školství ve prospěch škol soukromých.

Mládež je společenskou skupinou, která je dnes nejvíce odříznuta od spolurozhodování o vlastní budoucnosti. KSČM proto podporuje všechny formy aktivního zapojení mladých lidí do veřejného života. Chceme prosazovat co největší podíl mladé generace na činnosti všech stupňů samospráv, prosazovat mladé lidi na kandidátky strany ve volbách do územních orgánů samosprávy a podporovat jejich uplatnění v různých výborech a komisích. KSČM chce i vlastním příkladem přispět k organizování zájmové, kulturní, vzdělávací a poradenské akce pro děti a mládež; zapojit se do akcí proti rasismu, fašismu, nacionalismu a všem formám diskriminace, za mír, skutečnou svobodu, sociální pokrok a prosperitu.

Aktivní vytváření a využívání možností pro účast mladé generace na společenském životě považuje KSČM za předpoklad jejího zdravého rozvoje. Podpoří a bude prosazovat opatření, která napomohou vstupu mladé generace do života. Sympatie mladých lidí chce získávat volbou přitažlivých forem aktivity. V tom vidí smysl své práce mezi mládeží a předpoklad úspěšného naplnění svého programu.

V oblasti vědy a výzkumu KSČM požaduje přejít od opakovaně nenaplňované slovní podpory ke skutečným opatřením, která by umožnila dosáhnout úrovně financování vědy a výzkumu srovnatelné s předními zeměmi. Je žádoucí znovu posoudit současné výdaje na vědeckou a výzkumnou práci v ústavech a na vysokých školách ve srovnání s výdaji v EU a ve světě. Tyto výdaje na výzkum by se měly zvýšit nejméně na úroveň

Naděje pro Českou republiku

2,7 % HDP do r. 2008. Z toho by 0,8 % HDP bylo pokryto přímo ze státního rozpočtu a zbývající část z prostředků soukromých podnikatelů. Je třeba také prohloubit ochranu a domácí využití dosažených výsledků. KSČM bude podporovat kroky k posílení prestiže vědecké a výzkumné práce i ke zlepšení pracovních a životních podmínek vědeckých pracovníků, zvláště mladých, na všech úrovních základního a aplikovaného výzkumu a vývoje. Požaduje opatření, která zlepší postavení vědeckého výzkumu na vysokých školách a zvýší motivaci podniků podporovat a využívat akademický, vysokoškolský i vlastní výzkum a vývoj.

KSČM podporuje zdravý způsob života a dostupnost masové tělovýchovy a sportu chápe jako významné právo občanů, zejména dětí a mládeže. Jde o plné rozvíjení společenské funkce tělovýchovy, které je rovněž prostředkem zdravotní prevence a udržení fyzického a psychického zdraví, faktorem aktivního využití volného času, tvorby morálních a etických hodnot a projevu kultury národa.

KSČM považuje objektivitu a dostupnost informací, informační demokracii, za základní podmínku fungování demokratické společnosti. Uvnitř strany i v celé společnosti proto podporuje zavádění a využívání informačních technologií. Informační politiku a její prosazování chápe rovněž jako šanci pro nastupující generaci i jako oblast celospolečenského uplatnění mladých lidí nezbytnou k tvůrčímu zvládnutí úkolů. KSČM je proti manipulaci s informacemi. Požaduje zpřesnit podmínky působení hromadných sdělovacích prostředků, zejména veřejnoprávních, zajistit náležitou ochranu dat občanů či informací o občanech.

IV. Mír, spolupráce a prosperita pro celý svět, bezpečnost a obrana ČR

a) Zahraniční politika ČR

KSČM prosazuje koordinovanou zahraniční politiku státu, založenou na mírové a vzájemně výhodné spolupráci mezi státy, její propojení s cíli hospodářské, sociální, kulturní, bezpečnostní a obranné politiky země.

KSČM požaduje, aby vláda ČR, parlament a prezident republiky koordinovali své zahraničně politické cíle a konkrétní kroky k závažným mezinárodněpolitickým událostem.

KSČM nesouhlasí se zužováním zahraničně politické orientace ČR pouze na USA a EU a prosazuje rozšíření diplomatických kontaktů a ekonomické spolupráce s dalšími zeměmi. V popředí pozornosti KSČM trvale zůstává upevňování sousedské spolupráce se Slovenskou republikou. Odmítáme zavedení zpřísněného režimu na česko-slovenské hranici.

Za zásadní princip zahraniční politiky KSČM považuje nedělitelnost mezinárodního míru, bezpečnosti,

udržení a zdokonalení systému mezinárodního práva založeného na Chartě OSN a posilování nezastupitelné a klíčové role této organizace v mezinárodním dění. Prosazuje ochranu lidských práv a životního prostředí v souladu s mezinárodně přijatými dokumenty a usiluje o další zdokonalení této ochrany.

KSČM odsuzuje všechny formy terorismu, zvláště ty, které se obracejí proti nevinným lidem. Vystupuje však i proti zneužívání boje proti terorismu a požaduje objektivně zhodnotit kořeny a odstraňování příčin, z nichž terorismus vyrůstá a získává spojence. Usilujeme o vypracování a přijetí mezinárodně uznávané definice terorismu, která by zúžila manévrovací prostor těm, kteří by chtěli tohoto jevu využívat pro své mocenské cíle, a umožnila i jasné pojmenování státního terorismu. V boji proti mezinárodnímu terorismu podpoříme jen ta opatření, která budou vedena pod hlavičkou OSN. KSČM nesouhlasí s tím, aby pod záminkou boje proti terorismu docházelo k omezování svobody a demokracie, občanských a lidských práv, ke zhoršování podmínek života lidí.

b) Členství ČR v EU a spolupráce mezinárodní levice

KSČM si uvědomuje, že se vstupem do EU vznikla kvalitativně nová situace, která v dalším období významně ovlivní život našich občanů i politiku strany. KSČM z této situace vychází.

Vnímáme nepřipravenost oslabené ekonomiky ČR na konkurenční prostředí EU, nerovnoprávné postavení, pasivní podřizování ČR orgánům EU a problémy EU (těžkopádnost, byrokracie). Zároveň však upozorňujeme na nové možnosti ČR v EU, prosazujeme posilování jak českých zájmů, tak i zájmů pracujících v EU. Trváme na již dříve zpracovaném konceptu socializace Evropy, která se neomezuje jen na členské země EU. Tento koncept a celá levicová politika získávají nový prostor a nové možnosti.

KSČM podporuje rovnoprávné postavení členských zemí v politických institucích EU. Odmítá rozsáhlou byrokratizaci a přetrvávající deficit demokracie v politickém rozhodování EU. Minimálním základem zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky EU musí být normy mezinárodního práva a Charta OSN. KSČM prosazuje, aby EU vycházela z úplného obsahu Charty základních práv a svobod i z mezinárodních úmluv o občanských a politických právech i o hospodářských, sociálních a kulturních právech (Evropská úmluva o lidských právech, Evropská sociální charta a další).

KSČM usiluje o překonání současné nežádoucí roztržičnosti levice, o koordinovaný postup širšího uskupení evropské levice, aby bylo možné společně čelit tendencím v EU, směřujícím k další militarizaci a prohlubování antisociálních dopadů neoliberální politiky na život lidí. Organizuje vlastní aktivity a podílí se

i na jiných konkrétních akcích, které vedou k tomuto cíli. V tomto smyslu navazuje na „Pražskou výzvu“ mezinárodní konference s účastí delegací 34 stran v listopadu 2002 při příležitosti summitu NATO a na „Závěrečné provolání“ z konference komunistických a levicových stran v březnu 2004 v Praze.

c) Evropský bezpečnostní systém, obrany-schopnost ČR a ochrana obyvatelstva

KSČM odmítá agresivní politiku USA a NATO vycházející z doktríny „preventivní války“ včetně možného použití jaderných zbraní. KSČM je proti militarizaci EU.

KSČM prosazuje bezpečnostní systém založený na respektování úlohy Rady bezpečnosti OSN při řešení krizových situací ve světě a na všestranných preventivních opatřeních. Bezpečnost Evropy garantovanou NATO nepovažuje za efektivní, naopak NATO považuje za přežitek éry bipolárního světa, který objektivně překáží evropské integraci. Dlouhodobě prosazuje jeho úplné zrušení, v první etapě požaduje vystoupení ČR z jeho vojenské složky.

Bezpečnost Evropy chápe KSČM v celoevropském rozměru, do evropských bezpečnostních struktur se v tomto pojetí postupně budou zapojovat další státy, které nejsou členy EU nebo NATO. Proto usilujeme o přebudování OBSE a o jeho postavení na pevnější základy - určitou společnou kolektivní obranu a vojenskou spolupráci evropských států proti rizikům současného světa.

KSČM obezřetně posuzuje společnou zahraničně bezpečnostní politiku EU a vytváření evropského ozbrojeného sboru. Demokratický deficit se zde projevuje především nedostatečnou účastí Evropského parlamentu i národních parlamentů v rozhodování o bezpečnostních otázkách. KSČM podporuje nezávislost Evropy na USA. Požaduje, aby plánované nadnárodní vojensko-bezpečnostní struktury EU, budou-li vytvářeny, byly pod demokratickou kontrolou celého společenství, jeho volených orgánů a Evropského parlamentu, působily jen v souladu s mandátem Rady bezpečnosti OSN a byly orientovány na obranu společenství EU, případně na humanitární akce.

KSČM požaduje, aby pod záminkou profesionalizace nebyla rušena Armáda ČR, založená na demokratickém principu obrany a ochrany státu a na podílu občanů na tomto procesu. Je proti zneužívání Armády ČR jako expedičního sboru určeného k prosazování zájmů cizích mocností v zahraničních misích.

KSČM navrhuje posílení obrany území ČR vlastními vojenskými i teritoriálními silami a podporuje aktivity ke zvýšení zájmu obyvatel o obranu země. Požaduje včas vyřešit důsledky rušení vojenských posádek pro život občanů v dotčených místech.

Za priority v oblasti bezpečnosti a ochrany obyvatelstva považuje boj proti závažné hospodářské kriminalitě, mezinárodnímu i vnitrostátnímu organizovanému zločinu, zejména proti šíření drog a omamných látek, korupci a praní špinavých peněz, převaděčství a dalším formám obchodu s lidmi.

Za zvláště důležité považuje KSČM dosáhnout rozhodného obratu ve sféře obecné kriminality ve všech jejích formách, které se dotýkají zájmu občanů, jejich životů, zdraví a majetku a nejvíce snižují pocit bezpečí občanů v ulicích měst a obcí i v dopravě.

KSČM podporuje obnovení systému ochrany obyvatelstva při případných mimořádných událostech, jako jsou přírodní katastrofy, technické havárie a podobně. Prosazujeme dobudování funkčního Integrovaného záchranného systému, včetně zkvalitňování účinnosti jeho jednotlivých složek.

KSČM nesouhlasí s tím, aby pod záminkou stíhání trestné činnosti s extremistickým podtextem byla postihována antifašistická a levicová hnutí a naopak byla málo postihována činnost rasistických a xenofobních skupin. KSČM požaduje vyhoštění či zrušení působnosti takových zahraničních institucí v České republice, které potenciálně zvyšují pravděpodobnost útoku na území našeho státu, jenž by mohl ohrozit životy našich občanů.

V. Demokratická občanská společnost a právní stát

KSČM prosazuje politický systém vycházející z plurality názorů a jejich svobodného uplatňování s cílem vytvořit skutečně humánní, sociálně spravedlivou a demokratickou společnost.

KSČM je pro rozšíření samosprávy a zefektivnění veřejné správy. Podporuje financování nutné pro rozvoj jak územních celků (krajů a obcí), tak jednotlivých oblastí správy, jmenovitě v oblasti zdravotnictví, školství, dopravy atd. Prosazuje však také vytváření finančních prostředků pro podporu zaměstnaneckého i družstevního vlastnictví. Při nezbytné úpravě veřejné správy požaduje, aby na celém území byly jednotné struktury, aby byly dořešeny vztahy obcí s obcemi s rozšířenou působností a obcemi s pověřeným obecním úřadem atd. Požaduje prověření náplně činnosti ministerstev s cílem snížit jejich počet i rozsah zajišťovaných agend vzhledem k existenci úřadů v územních celcích. Je to nezbytné pro omezení nadbytečných nákladů. Dále požaduje, aby v každé obci bylo alespoň jedno kontaktní místo, ze kterého by se občané mohli spojit se všemi registry veřejné správy.

KSČM navrhuje zjednodušení, zeštíhlení a zlevnění veřejné správy. Vystupuje ale proti bezdůvodnému krácení rozpočtových prostředků tam, kde jejich nedostatek podkopává budoucnost země - jako je tomu ve školství, vědě a výzkumu - nebo snižuje kvalitu ži-

Naděje pro Českou republiku

vota mladých rodin s dětmi, seniorů, sociálně slabých či zdravotně postižených osob.

KSČM požaduje uplatňování uceleného souboru práv a svobod občanů, respektování ústavnosti a právního státu. I po vstupu do Evropské unie bude nadále usilovat při jednotlivých integračních krocích o udržení státní suverenity a územní celistvosti. Rozhodně odmítáme jakékoli vměšování zahraničních nátlakových skupin, včetně spolků odsunutých Němců, do vnitřních záležitostí ČR, odmítáme pokusy o revizi výsledků druhé světové války, zejména v otázce dekretů prezidenta Beneše.

KSČM nepovažuje demokracii za módní heslo, ale za kategorický požadavek, který se v polistopadovém vývoji nepodařilo ani zdaleka uskutečnit. Nebudeme nečinně přihlížet narůstání nedemokratických prvků v politickém systému a podněcování nenávistných kampaní, které jsou projevem pokleslé politické kultury.

KSČM chce prosazovat volební systém vycházející z poměrného zastoupení v obou komorách parlamentu i v orgánech samosprávy, aby jejich složení odráželo skutečný poměr názorů ve společnosti. Chce dosáhnout rozšíření přímé demokracie zejména zavedením obecného referenda a působit ke zdokonalování územní samosprávy v obcích a krajích, k jejímu ekonomickému posílení a ke zlepšení odborné úrovně jejich pracovníků. KSČM je pro dotazení reformy veřejné správy do takové podoby, která by místo k nárůstu byrokracie vedla k většímu zapojení občanů do řešení záležitostí, které se jich týkají. Je pro využití všech možností regionální politiky souvisejících se vstupem do EU. Zejména euroregiony nesmí být nástrojem rozpadu jednotného státu, ale naopak prostředkem k účinné komunikaci mezi občany demokratické Evropy.

KSČM prosazuje nezbytné změny ústavy, zejména přeměnu Senátu, zúžení pravomocí Ústavního soudu, rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu, změny postavení státního zastupitelství. Zásadně neodmítá ani přímou volbu prezidenta, ale vyžaduje posoudit ji v souvislosti s řešením vzájemného postavení a pravomoci nejvyšších orgánů moci výkonné a zákonodárné.

V legislativní činnosti parlamentu bude KSČM podporovat záměry směřující k vyváženému rozvoji ekonomiky a k posilování hospodářských, sociálních a kulturních práv občanů, proti neustálému posilování práv velkých vlastníků, zejména zahraničního kapitálu, proti neoprávněným nárokům tzv. sudetských Němců, šlechty a církví. Bude soustavně usilovat o vytvoření účinných mechanismů obrany základních lidských práv a svobod jak v rámci ČR, tak EU, ale nadále i prostřednictvím orgánů Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva.

KSČM bude podporovat úsilí o vytvoření účinného systému soudnictví chráněného před politickými a lobbistickými tlaky a zaručujícího včasnou vymahatelnost práva. KSČM se zaměří na posilování právního vědomí občanů a bude se snažit poskytovat právní pomoc těm, kteří ji potřebují. Bude vystupovat proti všem formám a projevům diskriminace menšin i jednotlivců.

KSČM je pro co nejširší svobodné sdružování občanů, bohatou spolkovou činnost a různorodé formy občanských aktivit. Usiluje zejména o další prohloubení spolupráce s odborovými organizacemi a vnímá nutnost všestranné podpory odborových práv a požadavků, zvláště vzhledem k současné antisociální ofenzivě kapitálu. Současná společnost je hodně dlužná také zájmům žen, a proto budeme všestranně podporovat ženské hnutí a ženské zájmové organizace. Komunisté nabízejí spolupráci a pomoc všem dalším společenským organizacím, občanským iniciativám a sdružením, které vyjadřují oprávněné zájmy občanů, a budou nich aktivně pracovat.

KSČM nadále opírá svou politiku o Marxovu tezi, že svět nelze jen vykládat, ale je nutno jej změnit. KSČM si je vědoma toho, že občané nejsou ve své většině spokojeni s perspektivou, která nepřesahuje žití ze dne na den a z roku na rok a silně postrádají vizi dalšího vývoje.

KSČM nenabízí žádné utopie, vychází z analýzy možností, včetně reálného hodnocení podmínek pro své vlastní působení. ČR dnes stojí na křižovatce. Buď dlouhodobě uvízne v závislém nekoloniálním postavení, nebo se podaří zachytit modernizační pohyb probíhající ve vyspělém světě. KSČM si je přitom vědoma, že v nadcházející etapě budeme muset čelit následkům kapitalistického vývoje, že budou působit ostré sociální rozdíly, rozpory a nejistota, jak je tomu i v jiných kapitalistických zemích, včetně zemí západní Evropy. Mnohé závisí na tom, zda v politice vlády převáží logika volného trhu (v kombinaci liberálně konzervativní politiky) nebo logika sociálního státu.

V důsledku stagnace a úpadku může ovšem dojít také k hlubším sociálním otřesům a krizím. KSČM se tomu snaží svými návrhy a praktickou činností předejít, protože rozhodně nezastává heslo „čím hůře, tím lépe“. Uvědomuje si, že situace vyžaduje zásadní změny. Svou aktivní činností v zastupitelských i výkonných orgánech společnosti KSČM vyjadřuje zájmy svých voličů. I nadále je připravena k této politické práci v obcích, krajích i v centru, včetně účasti v nejvyšších výkonných orgánech, za předpokladu, že budou podmínky pro prosazení rozhodujících prvků jejího programu.